

FIRA I FESTES DE LA MAGDALENA

DEL 7 AL 15 DE MARÇ DEL 2026

DECLARADES D'INTERÉS TURÍSTIC INTERNACIONAL

Si desitja informació de com fer-se soci de la Gaiata o pertànyer a la comissió, pot preguntar a qualsevol membre d'aquesta, telefonant-nos, WhatsApp, correu electrònic, xarxes socials i per què no, en el nostre Cau en carrer d'Adoberies, 4.

Telèfon: 639 813 079

Correu electrònic: gaiata9@hotmail.com

Facebook: [gaiata 9 l'espartera](https://www.facebook.com/gaiata9l'espartera)

Instagram: [@gaiata9](https://www.instagram.com/gaiata9)

Tiktok: [@gaiata9espartera](https://www.tiktok.com/@gaiata9espartera)

Cau: C/ d'Adoberies, 4.

SUMARI

Edició: Associació Cultural Gaiata 9 L'Espartera.

Coordinació: Equip de Llibret.

Portada: Fotografia propietat de l'Excel·lentíssima Diputació de Castelló

Publicitat: Equip de Llibret.

Disseny i maquetació: Equip de Llibret i Imprempta Rosell SL.

Fotografia: Roberto Calero i la comissió.

Imprempta: Imprempta Rosell SL.

Dipòsit Legal: CS 124-2026

Ajuntament de
Castelló
Festes

COMUNITAT
VALENCIANA

ACTITUD
MEDITERRÀNIA

El llibre ha participat en la convocatòria dels premis de la Generalitat per a la promoció de l'ús del valencià de l'any 2026.

La comissió no es fa responsable de les opinions manifestades pels autors dels diferents articles que apareixen publicats en el present llibret, fruit del dret d'opinió i llibertat d'expressió.

La direcció de l'equip de llibret vol demanar disculpes per les possibles errades en l'elaboració de les dades i noms que apareixen en estos fulls.

ÍNDEX

FIRA I FESTES DE LA MAGDALENA 2026
DEL 7 AL 15 DE MARÇ
FESTES DECLARADES D'INTERÉS TURÍSTIC INTERNACIONAL

INTRODUCCIÓ	4
SALUDES	7
AGERMANAMENTS	23
ACOMIADAMENT	29
COMISSIÓ I MONUMENTS	41
REPRESENTANTS I CORT D'HONOR	57
ACTES	97
ARTICLES	129
PASSATEMPS	156
PROGRAMACIÓ	158

INTRODUCCIÓ

Les Festes de la Magdalena commemoren la fundació de la ciutat de Castelló amb diferents actes festius al llarg de nou dies, en els quals els castellonencs i castello-nenques eixim als carrers per a celebrar amb germanor i goig la baixada de la muntanya al pla, lloc a on la fertilitat de les terres garantia una millor qualitat de vida als pobladors.

El desplaçament de la població des del turó al que hui conforma el terme municipal de Castelló es va donar en el tercer diumenge de Quaresma de l'any 1252. És en este diumenge quan té lloc a la nostra ciutat la Romeria Penitencial cap a l'ermita de la Magdalena o Romeria de les Canyes, que partint de la plaça Major arriba a l'ermita després d'un recorregut d'uns 7,4 quilòmetres per camins i senderes que discorren per llocs tan emblemàtics com el Primer Molí o l'ermita de Sant Roc, a on es fa la tradicional parada per a esmorzar com bé diu el nostre himne oficiós.

Mentre a primera hora del matí els participants es congreguen en la plaça Major per a arreplegar les seues canyes, tal com marca la tradició, i els grups de dolçainers amenitzen l'arribada de l'hora de partida, el clergat espera a l'interior de la Catedral de Santa Maria, i obrirà les portes al repic de

la campana Vicent i la despertà, seguint el protocol establert per la "Consueta". És en este moment quan els romers, abillats amb les seues canyes, entren en formació a la Catedral fins a l'Altar Major, a on se situen les majestuoses pintures del nostre Esparter de l'Any 2026, l'artista borrianenc Vicent Traver i Calçada. A continuació, la comitiva, encapçalada per les autoritats eclesiàstiques, seguida, entre altres, dels representants de les diferents associacions gaiateres, d'autoritats, Reines i Dames de Ciutat, partiran cap al turó fins a l'ermita de la Magdalena.

En el segle XIII, un incendi provocat presumiblement pel rector del temple, el va deixar totalment destruït i va donar lloc a la seua reconstrucció al llarg del segle XIV per a posteriorment ser ampliat. Però aquesta no va ser l'única ocasió en la qual l'edifici va patir una devastació d'este tipus.

Pocs dies després d'esclatar la Guerra Civil Espanyola, concretament el 24 de juliol de 1936, la Catedral va ser de nou pastura de les flames després que una munió enfurida decidira, de manera premeditada, derruir l'edifici. En un principi l'ajuntament va voler derrocar el poc que va quedar en peu per a dur a terme una ampliació urbanística que mai va arribar, i fins i

tot moltes de les seues pedres van ser utilitzades per a la construcció d'altres edificis.

En 1939 va començar la reconstrucció de l'edifici de mans de l'arquitecte Vicent Traver i Tomàs, seguit pel seu fill i finalitzada pel seu net Joan Ignasi i Traver en 1999, encara que les obres van continuar fins a 2008 amb successives ampliacions.

Al nou temple, consagrat a l'advocació de l'Assumpció de La Nostra Senyora, tal com ho era la seu matriu castellanenca del segle XIII, ja només li quedava embellir els seus murs amb grans olis sobre taula de mans del nostre Esparter 2026. L'esperit innovador i poc costumista de l'artista, ha aconseguit omplir de llum un altar major de xicotetes vidrieres i pedra, mostrant al seu torn una imatge de la Mare de Déu en el seu paper més humà, el paper de mare.

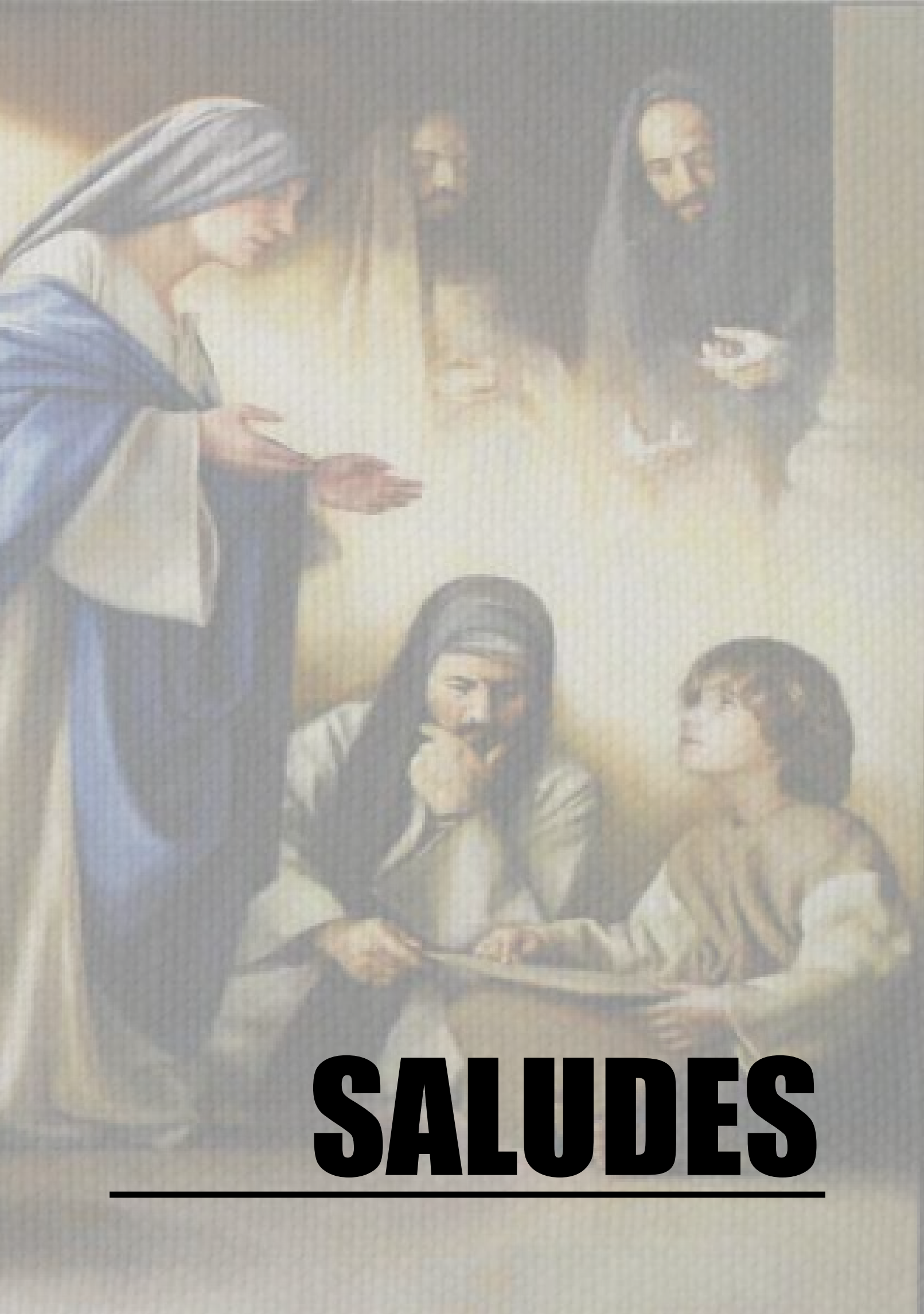
Les deu obres que ocupen estos murs han sigut col·locats durant els últims deu anys, incloent-hi el període de pandèmia per la COVID-19, que va afectar especialment l'artista i l'efecte del qual es pot percebre en les últimes obres. Les pintures, contribució al patrimoni cultural religiós contemporani de la ciutat, arrepleguen esdeveniments tan significatius com Les Bodes de Canà, Pentecosta, la

Sagrada Família o la Dormició, pintats com la resta d'obres en tremp i oli i elaborades amb una tècnica que evita les lluentors perquè puguen ser contemplades des de qualsevol punt de la Catedral.

Cal destacar l'obra central de l'Assumpció de La nostra Senyora als Cels, no sols per les seues magnífiques dimensions sinó pel color utilitzat, tan inusual en els edificis religiosos. Esta obra és el punt de partida d'una de les joies culturals més volgudes de la ciutat i mostra viva del nostre patrimoni immaterial, El Misteri de Castelló. Este esdeveniment se celebra anualment a primers de novembre en el mateix temple davant la mirada atenta de nombrosos fidels, personalitats de la cultura municipal i autoritats.

En este llibret hem volgut arreplegar tot allò que existix al voltant del Retaule de l'Altar Major de Santa Maria, punt de partida d'un dels actes fonamentals de les nostres Festes de la Magdalena, a més de formar part del patrimoni cultural de la nostra ciutat i resultar ser pintures que no deixen indiferent a cap visitant, no sols per la manera de l'autor de tractar la temàtica de l'obra, sinó per la tècnica i els colors cridaners i inusuals que omplin de llum i color este lloc de recolliment espiritual.

SALUDES

MARTA BARRACHINA I MATEU

Orgull de tradició

La ciutat de Castelló inicia el compte arrere cap a les Festes de la Magdalena 2026. Del 7 al 15 de març, els carrers de Castelló es convertiran en un escenari vibrant de tradició, música i espectacles.

Declarades Festes d'Interés Turístic Internacional, estes celebracions són l'espai de convivència més intens i entranyable de la ciutat, una festa que es viu amb passió, il·lusió i orgull castellonenc en cada racó de la ciutat. Durant nou dies, Castelló sencera s'omplirà de llum i color, d'un ambient festiu únic, propi d'esta celebració.

La Gaiata 9 L'Espartera tornarà als carrers de Castelló i ho farà amb la millor representació, acompanyada per moltes persones que esperen l'inici de la mascletà per a gaudir de nou dies intensos. La Magdalena és una festa que es viu i se sent en cada racó

de la ciutat. En els 19 sectors, a on les diferents comissions, amb el tradicional monument de la Gaiata com a epicentre, creen amb treball i unió, edició rere edició, un programa d'activitats que, més enllà de convertir-se en part imprescindible de la setmana magdalenera, signifiquen germanor i orgull de tradició, que construeixen ciutat i unixen a tota la província.

L'esforç que heu dut a terme al llarg de l'any tots els integrants de la Gaiata 9 es vorà plenament recompensat amb la satisfacció molt legítima que sentireu durant la setmana més gran de Castelló, uns dies màgics que quedaran en la vostra memòria durant molt de temps. Perquè cada any que passa, la Magdalena és una història.

Este 2026 serà un any especial per a Paola i Pablo. Els màxims representants de la Gaiata 9, que tindran l'honor de representar al seu sector i a la seua ciutat, de portar amb orgull, elegància i alegria el nom de L'Espartera en cada acte i a cada moment d'esta Magdalena. Quantes experiències vos queden per compartir i quantes per descobrir.

Des de la Diputació de Castelló volem unir-nos a eixe esperit de la Magdalena que tant ens identifica i compartir al costat de tots vosaltres esta festa, aportant el nostre entusiasme i compromís per mantindre viva l'essència de les nostres tradicions. Vosaltres sou l'espenta i l'aval de futur de Castelló.

Bones festes a tot el sector!

BEGOÑA CARRASCO I GARCIA

Castelló obri de nou els braços i el cor a la festa amb l'arribada de la Magdalena 2026. Durant mesos, des del mateix moment del darrer *Vítol* a la plaça Major, el món de la festa estava somiant amb el moment de retrobar-nos amb les nostres senyes d'identitat, els nostres símbols, amb l'orgull de ser i sentir-nos de Castelló. Perquè durant més d'una setmana Castelló reviu la joia de mirar cap al seu passat, per tal de reafirmar el seu present i el seu futur.

Els membres de la Gaia 9 L'Espartera són una part imprescindible d'esta tasca de la qual formem part tots els castello-nencs i castellonenques i que fa que no oblidem mai eixe "amor filial" del qual parla Bernat Artola en el nostre Pregó i que es mostra de manera permanent al llarg de la setmana gran, que són les nostres festes fundacionals.

Les Festes de la Magdalena naixen de la gent, de les nostres gaiates, de colles, d'ens vinculats i del conjunt del món de la festa. Unes festes per a tot Castelló. Amb el treball de la Junta de Festes i el suport del Patronat Municipal de Festes. Unes festes que, tal com vam prometre, han recuperat la seua autonomia i la seua veu.

La llum de les nostres gaiates és fruit d'eixe treball en què participen diferents generacions. Una passió que passa de pares a fills i que fa que, al llarg de l'any, no pare l'activitat als nostres caus gaiaters, com el de L'Espartera. Un sector que naix en record d'una de les activitats tradicionals més importants de Castelló, com va ser la transformació del cànem i l'espart, i que parla del caràcter laboriós dels nostres veïns i veïnes.

Enguany, els màxims representants de la Gaia 9, la madrina infantil Paola Rueda, junt amb el president infantil Pablo Martín i la seua presidenta Raquel Tárrega, seran els qui personificaran l'amor de tota la ciutat amb unes festes declarades d'Interés Turístic Internacional, i que este

2026 coincidixen amb la celebració del 775é aniversari de l'atorgament del Privilegi de Trasllet per part del rei Jaume I, document que donà pas a la història fundacional de la nostra ciutat.

És el moment de posar-nos en marxa, de mostrar el treball que, amb dedicació, estima i de manera altruista, centenars de persones han preparat perquè esta nova edició de la Magdalena siga inoblidable. Un treball, un somni conjunt que representa com ningú el monument gaiater i la seua llum.

A tota la gent que forma part de la Gaia 9 L'Espartera, a tots els veïns i veïnes del sector, vull saludar i donar les gràcies per contribuir pel bé de les nostres Festes de la Magdalena. Unes festes que viurem des de la germanor, la convivència i l'hospitalitat de Castelló. Visquem-les amb intensitat, amb la devoció i el respecte que es mereixen els qui ens van precedir. Visquem la Magdalena 2026 amb orgull de genealogia.

Magdalena, festa plena!

NOELIA SELMA I ANDREU

Estimada Comissió de la Gaiata 9 L'Espartera, i veïnat del sector:

És un plaer dirigir-me a vosaltres en estes dates tan especials per a la nostra ciutat. Les festes de la Magdalena ens brinden l'oportunitat de retrobar-nos amb les nostres arrels i de reconèixer el treball que, durant tot l'any, realitzeu per mantindre viva la nostra tradició festera. La vostra participació és fonamental perquè Castelló continue il·luminant-se amb l'esperit que ens identifica.

El nom del vostre sector, L'Espartera, ens remet a un dels oficis més antics de la nostra terra: el treball de l'espart. Durant generacions, mans expertes trenaren cordes i utensilis que formaren part de la vida quotidiana dels nostres avantpassats. Este llegat artesanal, basat en la paciència i l'enginy, troba un reflex natural en la Gaiata, un monument que també naix de l'esforç col·lectiu i de la cura per cada detall.

El vostre sector, situat en un espai a on conviuen tradició i modernitat, ha sabut créixer sense perdre la seua identitat. Carrers que abans estaven marcats per l'activitat agrícola i artesanal conviuen hui amb nous barris i espais de convivència que donen vida a una comunitat diversa i dinàmica. Esta combinació de passat i present és, precisament, el que dona sentit a la festa.

Al llarg de l'exercici heu demostrat compromís i constància. Cada aportació ha contribuït a donar forma a una Gaiata que, estic segura, il·luminarà amb força els carrers del sector i despertarà l'orgull de tots els veïnats. En ella es reflectix el vostre treball i la vostra manera d'entendre la festa: com un projecte comú que unix generacions.

Vull agrair-vos la vostra dedicació i desitjar-vos unes festes plenes d'alegria, il·lusió i moments compartits. Que la llum de L'Espartera continue brillant amb la mateixa intensitat que l'esperit fester que vos caracteritza.

ARANTXA MIRALLES I BENAGES

Quan arriben les Festes de la Magdalena, Castelló es retroba amb la seua història, amb les seues arrels i amb el sentiment compartit de poble. Són dies de retrobaments, d'emocions i de tradicions que es viuen amb el cor, en els quals les gaiates es convertixen en el reflex més fidel de l'esforç col·lectiu i de l'amor per la nostra festa.

La Gaiata 9 és un clar exemple de com un sector unit pot fer gran la Magdalena. Darrere de cada detall, de cada llum i de cada acte, hi ha hores de treball, il·l·lusió i dedicació d'un veïnat que sent la festa com a part de la seua vida. Eixe esperit de germanor, de col·laboració i de compromís és el que dona sentit a la festa i el que fa que cada any la gaiata siga motiu d'orgull per a tot el sector.

Vull reconèixer de manera especial la tasca de la presidenta, Raquel Tàrraga, que lidera este projecte amb entrega i passió, així com la il·l·lusió i la dolçor de la madrina infantil, Paola Rueda, i l'entusiasme del president infantil, Pablo Martín, símbols del futur de la nostra festa i de la continuïtat d'una tradició que es transmet de generació en generació.

Les Festes de la Magdalena són també una manera de mostrar al món qui som. Durant estos dies, Castelló obri els seus carrers i el seu cor a qui ens visita, compartint costums, gastronomia i moments que es convertixen en records inesborrables. Però, sobretot, són una festa feta des de baix, des dels sectors, des de les persones que treballen tot l'any perquè la ciutat lluisca amb orgull.

Des de l'Ajuntament de Castelló, vull animar-vos a viure estes festes amb intensitat, respecte i alegria, i a continuar fent de la Gaiata 9 un referent de treball, convivència i estima per la Magdalena.

Bones festes, bona Magdalena i tot el meu reconeixement al sector de la Gaiata 9.

CLARA SANZ I SOBRINO

REINA DE LES FESTES

Benvolguts amics i amigues de la Gaiata 9 L'Espartera:

Un any més, i a partir de hui, comença una nova història a on les festes de la Magdalena representen el record que Castelló dedica anualment als seus orígens i a on la llum del passat il·lumina el present amb esperit renovador per afrontar el futur. Esperit renovador com el que cada any té la comissió de la Gaiata 9 L'Espartera per preparar unes gaiates, un llibret i unes festes "dignes de noms i de fets".

Estes pàgines són fidel testimoni de la màgia d'una setmana en la qual romers, músics, castelloneres, castelloners i festers inundaran els carrers de la capital durant nou dies i nou nits. I és que tot és possible a Castelló quan desfilen les nostres gaiates.

És per a mi un orgull poder dirigir-me a vosaltres com a Reina de les Festes de Castelló. La vostra comissió és un autèntic exemple d'unió. Junts sou capaços de superar qualsevol repte i de portar endavant amb èxit cada projecte, cada activitat i cada acte de la festa.

Vull agrair-vos el treball desinteressat que feu per les nostres festes. Tenint preparats els vostres monuments al començament de les festes, l'esforç compartit en la preparació de les presentacions i tants altres actes que prepareu amb estima.

Anime al veïnat de L'Espartera a gaudir d'esta setmana gran amb intensitat i orgull, sabent que formen part d'una comissió forta, unida i plena d'il·lusió.

Amb estima i reconeixement.

ANA COLÓN I SASTRIQUES

REINA INFANTIL DE LES FESTES

Benvolguts amics i amigues de la Gaiata 9 L'Espartera

Si hi ha alguna cosa que distingix a les nostres Gaiates és la intenció de fer que les tradicions d'esta gran ciutat continuen sent el millor regal que rebem i lluitar perquè siguin cada vegada més grans, com ho fa tota la comissió de la Gaiata 9, amb esforç i dedicació per a aconseguir que les Festes de la nostra ciutat brillen tant com la llum dels monuments gaiaters que lluiran als carrers del vostre sector en la setmana magdalenera.

Vos anime a eixir al carrer, participar i sobretot, gaudir de la nostra setmana gran com només nosaltres sabem fer-ho, per a demostrar any rere any que les nostres festes són "LES MILLORS FESTES DEL MÓN"

La Mareta ens empara, Castelló ens espenta,
L'arrel ens espera, l'orgull ens representa.

QUE GRAN ÉS CASTELLÓ!!

MAGDALENA!!

MARTA FERRANDO I ABELLÁN

DAMA DE LA CIUTAT

Benvolguda Gaiata 9 L'Espartera, per a mi és un honor immens poder dirigir-me a vosaltres des d'este lloc tan especial. Esta salutació naix des del més profund del meu cor, com una mostra sincera d'agraïment i estima cap a tots els que formeu part d'esta gran família gaitera. Perquè res d'este camí tindria sentit sense vosaltres, sense el vostre treball incansable i sense la il·lusió que poseu en cada pas que doneu per la nostra gaiata.

L'esforç i la dedicació de tots els gaiaters i gaiateres és un punt fonamental en les nostres festes. Darrere de cada llum, de cada detall i cada aplaudiment hi ha una gran faena silenciosa, sacrifici i compromís. Un treball que és imprescindible, que manté viva la nostra tradició i fa possible que cada mes de març puguem viure unes festes de la Magdalena inoblidables.

La Magdalena no és tan sols una festa, és un sentiment, tradició i la identitat de la nostra ciutat i esta gaiata representa tot el que comporta un cicle fester a la perfecció. Gràcies per ensenyar-me que la festa es construeix des de la unió, el respecte i l'esforç compartit de tots. El verdader valor d'una gaiata es troba en la seua gent i la Gaiata 9 L'Espartera no és només un sector, és una gran família que sap viure tot el que comporten les nostres festes amb una gran passió.

Desitge de tot cor que estes festes estiguen plenes de moments compartits, somriures i de records que ens acompanyen tota la vida. Que gaudim de cada instant, que les Festes de la Magdalena 2026 siguen molt especials per a tots.

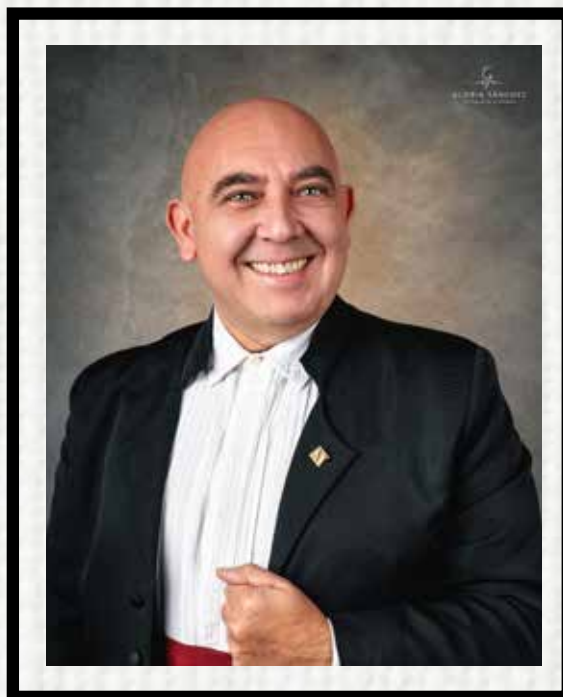
Que Castelló torne a omplir-se de llum, música i emoció, que la nostra gaiata brille amb més força que mai i que cada acte siga una celebració del que som i de tot el que ens unix.

Gràcies per tot el vostre treball i afecte. Continuem caminant junts, il·luminant Castelló amb la llum de la nostra gaiata i vivint les festes de la Magdalena amb els nostres cors units.

Amb tota la meua estima, Marta.

RAÚL COLLAZOS I MARTÍN

Des del sector est de la ciutat, la Gaia-
ta 9 ens regala cada any el seu entu-
siasme. Per a la Junta de Festes, és
fonamental comptar amb comissions
tan entregades com L'Espartera, que
saben portar la festa a cada racó de la
seua barriada amb tant d'encert.

En les pàgines d'este llibret llegim la
crònica d'un any de treball compartit.
Sou una comissió que sap superar
reptes amb un somriure, i eixe esperit

és el que fa gran la nostra Magdalena
i el que ens motiva a continuar treba-
llant per Castelló.

Que la Magdalena 2026 siga un temps
d'alegria infinita per a tots vosaltres.
Que la vostra Gaiata brille amb la
força de la vostra unió i que l'alegria
de L'Espartera encomane tota la ciu-
tat durant la nostra setmana gran.

Bones festes!!

JOSÉ ANTONIO LLEÓ I RUBIO

Estimats amics, amigues i veïnat de la Gaiata 9, L'Espartera,

És un autèntic plaer i un honor adreçar-vos estes paraules en nom de la Gestora de Gaiates de Castelló, en un nou any en què la nostra ciutat es prepara per a omplir-se de llum, tradició i emoció amb l'arribada de la Magdalena. Quan Castelló vibra amb el batec de les seues gaiates, és impossible no recordar que darrere de cada llum, de cada detall i de cada acte, hi ha persones que treballen incansablement perquè la festa siga possible.

Si hi ha un sector que representa com pocs el valor de l'esforç col·lectiu, eixe és L'Espartera. La vostra comissió menuda en nombre, però immensa en dedicació, és exemple de constància, valentia i amor per la festa. Any rere any, demostreu que la grandesa d'una gaiata no es mesura pel volum de la comissió, sinó per la força, l'empeny i la il·lusió de les persones que la formen. Sou la prova viva que, amb un equip unit i compromés, qualsevol repte es pot superar.

La Gaiata 9 sempre ha destacat per la seua personalitat, per la seua manera de fer festa i per la capacitat de mantindre viva la tradició en un sector a on cada pas endavant és fruit de moltes hores de treball silenciosos. La vostra dedicació durant tot l'any —des de l'organització d'actes fins a la preparació minuciosa de la gaiata— és un exemple que mereix el reconeixement de tota la ciutat. I des de la Gestora vull expressar-vos, amb tota sinceritat, la meua admiració i agraïment.

Les gaiates són l'ànima de Castelló, i

L'Espartera és una part fonamental d'esta ànima.

La vostra llum, nascuda de l'esforç i la perseverança, contribuïx a fer que la Magdalena siga un patrimoni viu i compartit per tots. La vostra comissió ens recorda que la festa no es fa sola: es construeix amb mans que treballen, amb cors que somien i amb persones que creuen en allò que fan.

Desitge que esta Magdalena siga un temps per celebrar tot allò que ja heu aconseguit, i també per continuar enfortint eixa família gaiatera que sou. Que la llum de la Gaiata 9 continue brillant amb la mateixa intensitat que la vostra entrega.

Visca la Magdalena!
Visca Castelló!

Amb estima, orgull i reconeixement.

PEPE BELTRÁN I BACAS

Estimats amics i amigues,

Des d'estes línies, vull aprofitar l'oportunitat que se'm brinda per a saludar a tots els membres de la comissió de la Gaia 9 L'Espartera i al veïnat del sector.

Com cada any, quan a Castelló comença a sentir-se l'aroma de la flor del taronger, les hores de sol s'allarguen i s'acosta la primavera, tot ens porta cap a l'inici de les Festes de la Magdalena.

I quan s'acosta el dia que tots esperem, amb l'inici de la primera carcassa que anuncia el començament de les nostres festes, els membres de les 19 comissions s'afanyen a donar els últims retocs als seus monuments, esperant la nit màgica del tercer diumenge de Quaresma on les Gaiates il·luminaran la nostra ciutat desfilant davant els castellonencs. Les Colles preparen els seus caus i posen a punt els *Carros Engalanats* que tornaran a prendre els carrers de Castelló durant els nou dies de festa, i en tota la ciutat es comencen a vore els preparatius en les carpes, escenaris, el recinte de les *masclètes*, els mesons i fires... i comencem a sentir eixa olor de pólvora que ens posa la pell de gallina a tots.

Tots els nervis en els preparatius es voran recompensats quan comencen les nostres festes fundacionals, i el treball de tot un any eixirà a la llum perquè Castelló sencera pugui gaudir de nou dies de festa, tradició, cultura, música, pólvora i molt més en unes celebracions destinades a totes i tots.

I en eixa comesa, com sempre, les comissions de sector i les colles juguem

un paper molt important, ja que som el motor que posa en marxa a tota una ciutat organitzant infinitat d'actes per al gaudi de tota una ciutat i de qui ens visite en estos dies.

Perquè si alguna cosa ens caracteritza a totes les persones que treballem de manera altruista per la nostra ciutat des dels diferents col·lectius, és que sempre estem disposats a dedicar el nostre temps a treballar perquè tothom pugui gaudir de tan bo com tenen les nostres festes i la nostra ciutat que, durant els nou dies de Magdalena, s'obri al món disposada a rebre a tots amb els braços oberts.

Des de la Federació de Colles de Castelló, i en nom de totes les Colles del nostre col·lectiu, vos desitgem a tota la Comissió i veïns i veïnes de la Gaia 9 L'Espartera unes magnífiques Festes de la Magdalena 2026.

RAQUEL TÁRREGA I CASTELL

Benvolguts amics i amigues, veïnat, socis i sòcies, persones col·laboradores i per descomptat, membres de la comissió de la Gaiata 9 L'Espartera.

A les portes de la setmana de la Magdalena, com a presidenta de l'associació que encapçale, vull destacar l'intens treball que realitzem al llarg de l'any i especialment en esta intensíssima recta final, ultimant tots els detalls i lligant els serrells que sempre queden a última hora.

Per a una comissió xicoteta, una Magdalena primerenca significa moltes hores de treball no disponibles i redoblament d'esforç per a poder complir amb els objectius marcats.

És per això que estes línies les vull dedicar als membres d'esta xicoteta comissió, que va creixent a poc a poc i que té clar que el compromís i la responsabilitat són la base del nostre funcionament. Cada un ha d'aportar el seu granet d'arena i saber adaptar-se a cada moment per a fer d'esta comissió un gran equip, que encara que no arribem a les grans metes com ens agradaria, puc dir orgullosa que som un exemple de treball i superació.

Als particulars i empreses que col·laboren desinteressadament amb nosaltres també els vull agrair que continuen estant amb nosaltres contribuint a la nostra associació i al seu torn a les festes de la ciutat de Castelló, festes dutes a terme pels particu-

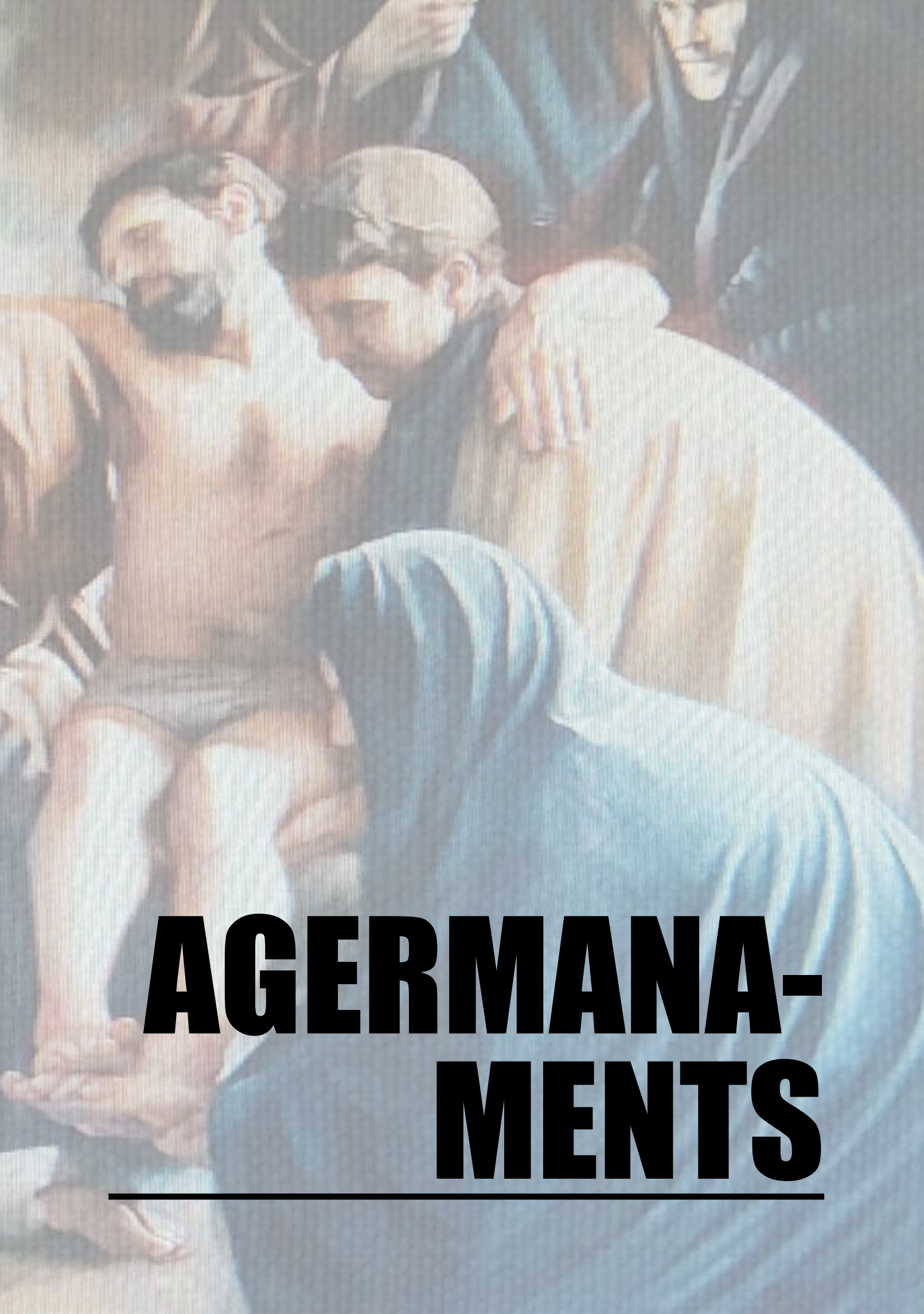
lars que estimem les tradicions i costums de la nostra terra i som fidels als nostres orígens, amb els quals ens trobarem en les pròximes dates amb les nostres millors gales.

Ja només em queda desitjar a tots els participants de les nostres festes, veïnat i visitants, que gaudisquen tant de la nostra esperada setmana de la Magdalena com de les pàgines d'este llibret, pel seu contingut festiu i cultural i pel carinyo amb el qual l'hem elaborat l'equip de llibret.

Gràcies a tots per formar part d'este projecte i els meus desitjos més sincers que esta Magdalena siga inoblidable per a totes i tots.

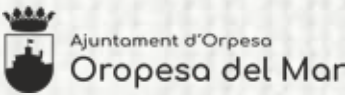
Magdalena Víto!!!!

AGERMANA- MENTS

OROPESA DEL MAR

NOA
BARREDA I MARTOS
REINA 2025

MARTINA
PULIDO I MOLINERO
REINA INFANTIL 2025

FALLA INDUSTRIA-SANTS JUST I PASTOR

ALEXANDRO SIMÓN I RIVAS
PRESIDENT 2026

M^a DEL MAR BARROSO I MIFSUT
FALLERA MAJOR 2026

MARTÍN PONS ENGUITA
PRESIDENT INFANTIL 2026

BLANCA JIMÉNEZ I GARCIA
FALLERA MAJOR INFANTIL 2026

FALLA PLAÇA CHICHARRO

ADRIÁN CUADROS I LÓPEZ
PRESIDENT 2026

PAULA BELTRÁN I GRANELL
FALLERA MAJOR 2026

DANIELLA PÉREZ I MONZONÍS
PRESIDENTA INFANTIL 2026

ÒSCAR MOR I GAVALDÀ
FALLER MAJOR INFANTIL 2026

PASSEIG DE GÓMIZ

VERA COLÓN I FERNÁNDEZ
BELLEA 2026

MARGA FERNÁNDEZ I VIZCAÍNO
DAMA 2026

**ACOMIADA-
MENT**

MARTA FERRANDO I ABELLÁN

Trobar les paraules adequades per a acomiadar-me d'enguany tan especial no és tasca senzilla. Resulta difícil condensar en unes pàgines tot el que he sentit i viscut. La meua memòria s'ompli de records que han fet d'este cicle fester un dels més intensos i feliços de la meua vida, un any en què m'he sentit profundament agraïda, volguda i plena.

Ha sigut un temps que ha passat veloç, però ple d'emocions i vivències que romandran per sempre guardades en el meu cor.

La meua història amb la Gaiata 9 L'Espartera, no va començar enguany. En esta gaiata he crescut, he après a estimar la festa i he recorregut cada etapa amb il·lusió i entrega. He tingut la sort d'exercir tots els càrrecs dins de la comissió, i cada un d'ells m'ha deixat una ensenyança distinta, però tots m'han regalat el mateix sentiment, un orgull immens i un amor profund per esta gaiata que sent com la meua llar.

Ser madrina ha sigut la culminació natural d'un camí iniciat fa molts anys. Un càrrec viscut amb una emoció especial, conscient del que representava per a mi, per a la meua gaiata i per a la meua família. Des del primer instant vaig sentir el pes de la responsabilitat, però, per damunt de tot, un profund agraïment per poder representar a la que sempre ha sigut la meua família festerà.

En mirar arrere, revisc la infinitat d'actes que he tingut el privilegi de viure enguany, cada un d'ells amb un significat únic. El meu nomenament com a madrina va ser, sens dubte, un dels dies més importants d'este cicle, el somni d'aquella xiqueta castellonera es feia realitat, envoltada del carinyo i la companyia de tota la comissió, fent-me sentir immensament afortunada.

Setembre va arribar com un regal inoblidable, un mes que repetiria una i mil vegades. Amb l'inici de les presentacions i, especialment, amb la imposició de la tan desitjada banda blanca. Este acte, un dels meus favorits, quedarà gravat en la meua memòria per l'emoció desbordant, la responsabilitat assumida i l'alegria immensa que em va acompanyar en cada instant.

Vivim dènou presentacions de gaïates, embolicats en la unió de totes les comissions i en amistats meravelloses que este 2025 m'ha regalat. I quasi sense adonar-me, va arribar gener, anunciant el començament de l'any en què estava a punt de viure la millor setmana de la meua vida.

Les setmanes van avançar ràpidament fins a endinsar-nos en el nostre benvolgut mes de març. Amb ell

va arribar un homenatge a comissions especialment emotiu, a on es fa valdre l'esforç de cada casteller i castellonera que acompanyen als representants durant tot un cicle festiu. Poc després, una de les nits més importants i especials, la Galania a la Reina, un acte que marca el compte arrere cap a la nostra setmana gran, a on els nervis i l'emoció s'entrellacen de manera inevitable.

A tan sols tres dies de l'inici de les festes, vaig poder contemplar el resultat de l'esforç incansable de tota la comissió en el bateig de les gaiates. Les gaiates són l'essència i la identitat de les nostres festes, i vore materialitzat tant de treball em va omplir d'orgull i felicitat. Orgull per representar a esta gran família i felicitat per saber que darrere de cada detall hi ha persones compromeses, entregades i apassionades. Un treball moltes vegades invisible, però imprescindible. Gràcies per la vostra dedicació, pel vostre compromís i per mantindre viva, any rere any, l'essència de nostra gaiata.

I per fi va arribar el dissabte 22 de març de 2025. Començava la setmana que feia tant de temps que esperava, carregada d'il·lusió, nervis i unes ganes immenses de gaudir cada segon. Durant eixos dies vaig viure actes inoblidables: el Pregó, la Romeria, la Desfilada de Gaiates, les *masclètes*, l'Encesa, l'Ofrena i tants altres, fins a arribar al *Vítol*, on acomiadem la que, sens dubte, ha sigut la millor setmana de la meua vida. M'emporte records inesborrables no sols dels actes protocol·laris, sinó, sobretot, dels moments compartits i gaudits al costat de tota la comissió, que sempre ha estat al meu costat.

Al llarg de l'any també vaig tindre el privilegi de representar les nostres tradicions en altres ciutats com Madrid o Gavà, i d'acudir a festes germanes tan especials com la presentació de la nostra falla a València o les Fogueres d'Alacant.

Si alguna cosa ha marcat de manera especial enguany, ha sigut la proximitat amb la meua gaiata, el suport constant, les paraules d'ànim, els gestos sincers i el carinyo que sempre m'heu brindat. No puc oblidar a la meua cort, Sandra i Juanjo, que han estat al meu costat a cada moment. Encara que no hem sigut una cort nombrosa, m'he sentit enormement volguda i secundada, i estic segura que d'enguany naix una amistat per a tota la vida.

Gràcies als meus pares, per acompanyar-me i donar-me suport sempre. Gràcies a vosaltres he pogut viure la millor experiència de la meua vida.

No puc deixar d'esmentar les persones amb les quals he compartit cada vivència d'enguany.

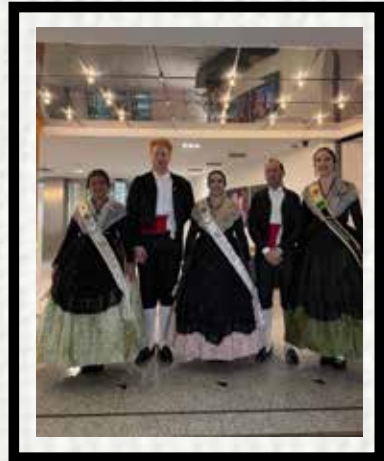
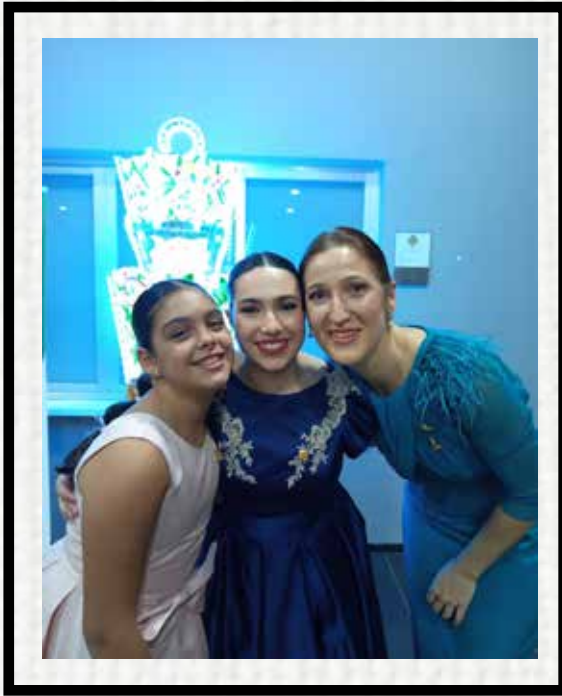
Raquel i Alba, hem gaudit juntes de cada acte, entre rialles, aventures i també moments de cansament, però al vostre costat tot ha sigut més fàcil i més bonic. Les esperes, les poques hores de somni i l'esgotament s'han transformat en records inoblidables plens d'anècdotes que sempre portaré amb mi. Alba, encara que vas arribar en l'últim moment, em sent molt feliç d'haver compartit enguany amb tu, malgrat la teua curta edat, has demostrat ser una gran castellanera.

I a tu, Raquel, gràcies pel teu esforç incansable, per cuidar cada detall i per preocupar-te sempre que tot estiguera bé. Sense tu, res d'això hauria sigut possible.

Gràcies per permetre'm viure un any tan especial. Gràcies pel carinyo, pel respecte i per cada moment compartit. Gràcies per fer-me sentir tan volguda.

M'acomia de este càrrec amb el cor ple i la certesa que tot el viscut quedarà per sempre en el meu record.

Per sempre, Magdalena 2025.

ALBA ZAJARA I ALBALATE

Estimada Gaiata 9 L'Espartera:

Hui escric estes paraules amb el cor ple, i al mateix temps, amb este nuc inevitable que apareix quan saps que estàs tancant una etapa que ha marcat la teua vida. No és un acomiadament fàcil, perquè una no sap com s'acomiade d'una cosa que ha sigut casa, família i refugi durant tant de temps. Així i tot, necessitava escriure esta carta per a dir-vos gràcies i deixar constància de tot el que esta Gaiata ha significat per a mi.

Han sigut anys d'intensitat, plens de vivències que no s'obliden. Al vostre costat he après que la festa no són només els actes, les bandes o els vestits, sinó les persones que ho fan possible i els sentiments que es creen entre elles. En la Gaiata 9 he rigut, he plorat, m'he emocionat i he crescut. He viscut moments que es queden gravats per sempre, d'eixos

que, quan els recordes, et trauen un somriure automàticament.

Vull començar nomenant a Raquel, la nostra presidenta, la presidenta de les bones estones. Perquè amb tu no només es compartien responsabilitats i actes, es compartien confidències, rialles i silencis que no necessitaven explicació. Quants kilòmetres juntes en el cotxe, anant cap als actes, de Palau en Palau, arreglant-mos a l'últim moment, repassant el que s'havia de fer o simplement cantant, rient o desfogant-nos. Estos trajectes es van convertir en el nostre xicotet món, a on tot pareixia més lleuger i es va forjar una complicitat que m'emportaré amb mi per a sempre.

No puc oblidar-me de Marta, la nostra Madrina 2025. Amb tu he compartit absolutament tot: els Palaus, els actes, els nervis previs, l'emoció de cada moment i esta sensació tan especial de saber que estàvem vivint una cosa única. Juntes hem rigut fins que ens fera mal la panxa, hem viscut mirades de complicitat que ho deien tot sense paraules i hem gaudit cada instant com si fora irrepetible. Gràcies per caminar al meu costat en este any tan especial i per fer que cada record siga encara més bonic.

A totes les madrines del meu any, vull dedicar-vos una estima molt especial.

Cada una de vosaltres m'heu aportat una cosa única: suport, alegria, comprensió i amistat. Hem compartit nervis, il·lusió, cansament i felicitat, i juntes hem demostrat que quan hi ha unió i companyonia, tot es viu d'una altra manera.

M'emporte la vostra estima i la vostra amistat com un dels millors regals d'esta etapa.

Ara la vida em du cap a un altre paper, i vull dir-te Marta, que ací em tindràs sempre donant-te suport com a Dama de la Ciutat. Amb el mateix orgull, la mateixa il·lusió i la mateixa estima de sempre. Perquè encara que canvien els rols, el sentiment no es perd, i la Gaiata 9 seguirà sent part de mi.

I per descomptat, gràcies a cada un i cada una dels integrants de la Gaiata 9 L'Espartera. Als que se'ls veu i als qui treballen en l'ombra, als que estan des del primer dia i als que s'han anat sumant pel camí. Gràcies pel vostre esforç, per la vostra dedicació i per fer possible que esta gaiata siga el que és. Sense vosaltres, res d'açò tindria sentit.

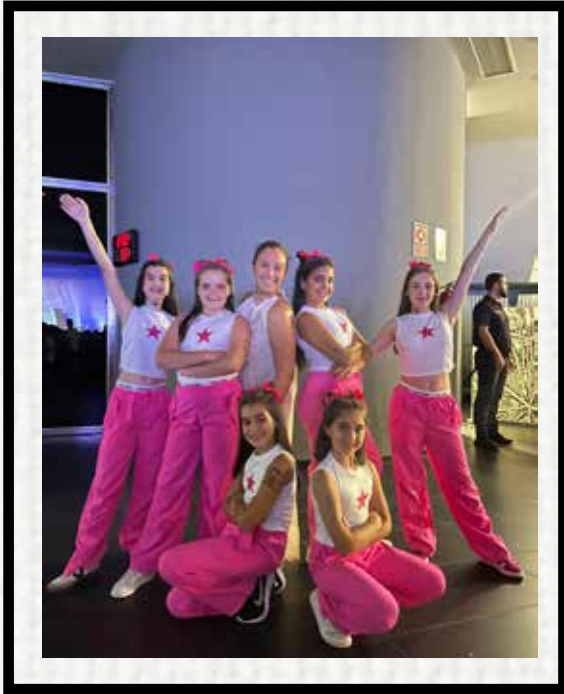
Deixe de ser madrina amb la tranquil·litat d'haver-ho donat tot i amb l'orgull d'haver format part d'una cosa tan gran. No dic adeu, perquè sé que els nostres camins continuaran creuant-se. Dic fins sempre, amb el cor ple de records, de rialles còmplices i de moments que portaré amb mi tota la vida.

Gràcies, Gaiata 9. Gràcies, L'Espartera.

Sempre sereu part de mi.

Amb tota la meua estima.

EDURNE HIDALGO I MARTÍNEZ

Les festes es viuen amb el cor, i cada experiència que ens regalen deixa una empremta per sempre. Per a mi, formar part d'elles ha sigut un autèntic orgull.

Quan vaig rebre la telefonada de Rosa, la meua ment ja sabia que alguna cosa especial estava a punt de succeir. En el moment en què em va proposar ser la Madrina de la Gaiata 9, no ho vaig dubtar ni un segon: la meua resposta va ser un sí rotund. Al cap de poc va arribar la telefonada de Raquel, amb la mateixa pregunta, i de nou la meua resposta va ser clara i sincera: sí.

Des d'aquell moment he gaudit de cada instant, de cada segon i de cada

vivència compartida. He tingut la sort de viure esta experiència al costat dels meus dos xicotets, Paola i Pablo, i de la meua "presi" Raquel. Estic profundament orgullosa de vosaltres i de la manera com ho esteu fent dia a dia. Gaudiu sempre de cada moment, perquè jo estaré al vostre costat en cada pas, donant-vos suport i acompanyant-vos.

No obstant això, el 26 d'octubre la vida tenia altres plans per a mi. Aquell dia vaig haver de presentar la meua dimissió irrevocable del càrrec en assabentar-me que hi devia assumir una responsabilitat encara més gran, i era que una personeta s'estava formant dins del meu cos i prompte la tindria als meus braços. No va ser una decisió

fàcil, però sí presa des del cor. La il·lusió de ser la madrina de la Gaiata 9 L'Espartera va ser substituïda per una altra il·lusió, entenent que començava una nova etapa molt especial en la meua vida.

Hui, mire el bressol i m'ompli d'orgull poder presentar el meu fill, un casteller de soca però, sobretot, també un esparter: Íker Hidalgo i Martínez.

Ell arriba per a continuar una tradició, per a créixer envoltat d'estes festes, d'esta gent i d'estos valors que tant signifiquen per a mi. Vull donar les gràcies a la comissió al complet pel vostre afecte, pel vostre suport i per fer-me sentir sempre part d'esta gran família.

COMISSIÓ I MONUMENTS

COMISSIÓ GAIATA

Presidenta

Raquel Tárrega i Castell

Vice-Presidenta

Pilar Abellán i Felip

Tresorera

Verónica Martí i Matos

Secretària

Marina Andreu i Camañes

Vice-Secretària

Silvia Fabra i Aranda

Comptador

Luis Miguel Cabeza i Cepero

Vocals

Jon Andoni Algorta i Ruedas

Vanesa Álvarez i Morais

Maria Beltrán i Posilio

Dama d'Honor

Sandra Cabeza i Tárrega

Acompanyant

Juan José Segura i Marco

Portaestendard

Juan José Mañá i Gil

Comissió

Marta Ferrando i Abellán

Eduarne Hidalgo i Martínez

Rosa Hernández i Cabedo

Carla Hernández i Albalade

Maria Pilar Marco i Badal

Sandra Pauner i Auñón

Verónica Martín i Andreu

Maria del Pilar Martínez i Martínez

Maria Teresa Pol i Camañ
Laura Traver i Meliá
Luis Ferrando i Conde
Jose Eduardo Albalate i Flor
Carlos Vilarrocha i Gonzalbo
Asier Algorta i Martí
Héctor Zajara i Martín
Darío Bellés i Beltrán
Jose Luis Martín i Casañ
Diego Caudet i Vilar
Juan Enrique Hidalgo i Gómez

Madrina Infantil

Paola Rueda i Pauner

President Infantil

Pablo Martín i Martín

Gaiatera d'Honor

Alba Zajara i Albalate

Madrina d'Honor Infantil

Alexia Pinzón i Beltrán

Dames d'Honor Infants

Olivia Gándara i Andreu
Martina González i Beltrán
Olivia Mateu i Albalate
Manuela Vilarrocha i Fabra

Acompanyants Infants

Gorka Algorta i Martí
Omar Zajara i Albalate
Íker Hidalgo i Martínez

Portaestendard Infantil

Mario Vilarrocha i Fabra

Comissió infantil

Gabriela Piñero i Álvarez
Lidia Bellés i Cheza
Aitana Gándara i Andreu
Daniel Piñero i Álvarez
Erik Martín i Martín

Comissionats d'honor

Natividad Samper i Siurana
Toni Castell i Bernat

CAMINS D'ANTIGOR

ESBÓS | ARTISTES: LA COMISSIÓ

És una gaiata que naix del record i l'emoció compartida. El seu disseny s'inspira en els elements que formen part de l'imaginari fester i mediterrani, on la llum, el color i la naturalesa s'entrellacen com ressons que perduren en el temps.

Les branques carregades de taronges simbolitzen la terra i la tradició, evocant l'aroma i la vitalitat de les nostres festes. Cada fruit és un batec, un so que ressona de generació en generació, recordant-nos l'origen i l'essència de la celebració. Les fulles verdes aporten moviment i continuïtat, com una melodia que no es deté.

El conjunt geomètric que emmarca el motiu central recorda els mosaics i vidrieres tradicionals, creant un joc de llums que reforça la idea d'una resplendor festiva. Els colors càlids i lluminosos dialoguen entre ells per a transmetre alegria, proximitat i orgull col·lectiu.

Així, *Ressons de Festa* no només il·lumina el camí, sinó que fa visibles els sons, les emocions i els records que romanen vius en cada celebració, convertint la gaiata en un símbol d'identitat, memòria i festa compartida.

RESSONS DE FESTA

ESBÓS INFANTIL | ARTISTES: LA COMISSIÓ

La gaiata infantil és un cant a la vida que naix i creix al voltant de l'aigua. Inspirada en les séquies, este monument ens convida a continuar el recorregut de l'aigua des de la terra fins al cel, mostrant com, gota a gota, fa possible que brote la naturalesa. Les vidrieres s'omplin de blaus lluminosos, verds suaus i formes ondulants que recorden el flux constant del reg, eixe fil invisible que unix passat i present.

En els seus dibuixos apareixen plantes que creixen fortes des de la soca, libèl·lules que volen lleugeres sobre els marges i animals que troben en l'aigua la seua llar.

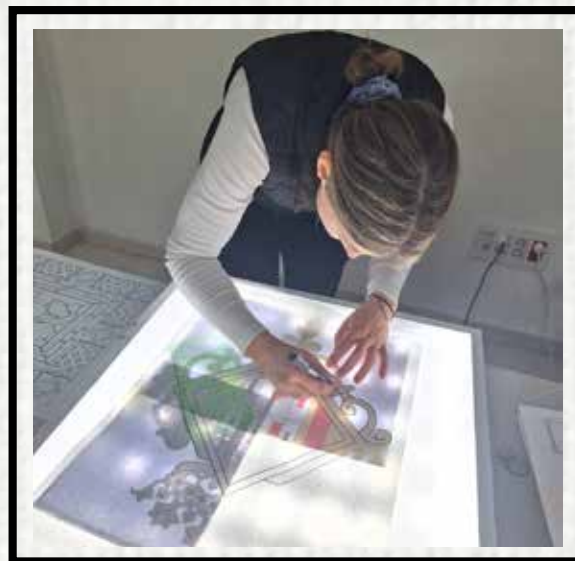
Tot està representat amb una mirada infantil, dolça i plena de curiositat, on el sol il·lumina els camps i els núvols pareixen jugar amb el reflex de l'aigua. Cada detall ens parla de l'equilibri entre la terra i l'aigua, del treball silenciós de les séquies i de la riquesa natural que genera al seu pas.

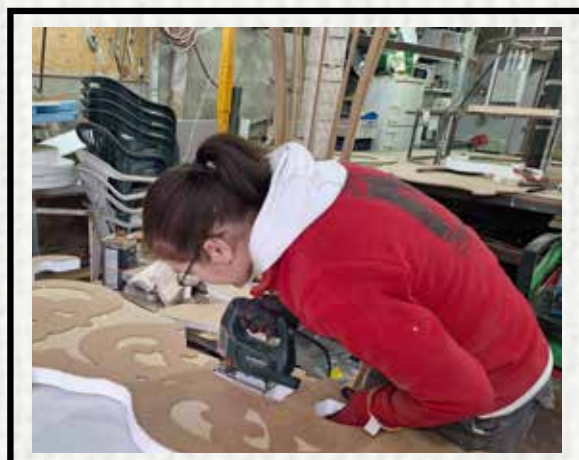
Així, *De Soca i de Marjal* es converteix en un homenatge a un sistema que no només rega els camps, sinó que també alimenta la memòria, les tradicions i la vida del nostre voltant. Una gaiata infantil que ensenya, des de la llum i el color, que cuidar l'aigua és cuidar les nostres arrels i el futur que creix amb elles.

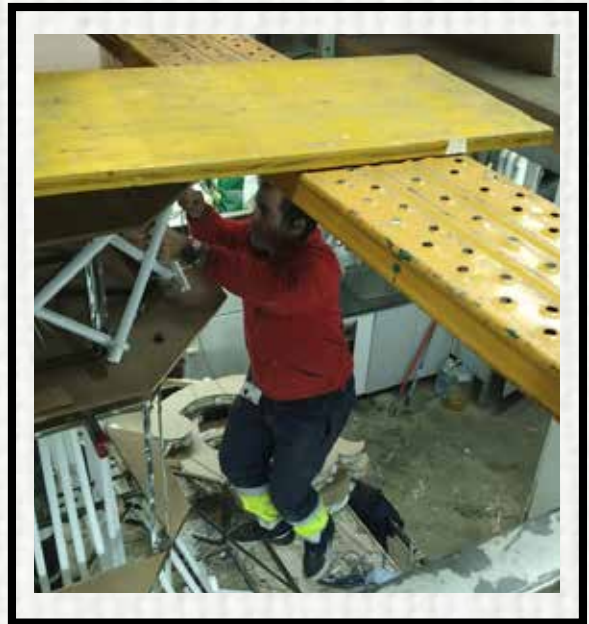
DE SOCA I DE MARJAL

EQUIP “MATADERO”

JA FA VINT ANYS QUE FA VINT ANYS DEL PRIMER PREMI

Gaiata 9 L'Espartera 40 anys del triomf de 1986

Quaranta anys han passat, però aquell dimarts 4 de març de 1986 continua viu en la memòria de tots els que formàvem part de la Gaiata 9 L'Espartera. Al saló de plens de l'Ajuntament, el jurat va llegir l'acta dels premis... i allí estava: "Per unanimitat, el primer premi de gaiates és per a la Gaiata 9 L'Espartera". Un moment que ens va fer tremolar d'emoció. Després de molts anys de lluita, per fi ho havíem aconseguit.

L'artista responsable d'aquell monument va ser el gran Vicente Ramos, bohemí, genial i imprevisible. Acompanyat pel seu inseparable amic Juan i un equip de col·laboradors que eren

més que família: Juan, Santiago, José ... i tants altres que van creure en el projecte des del primer dia. Ja en 1984, amb el mateix equip, havíem fregat la glòria amb un segon premi. Ens faltava el cim, i el vam assolir amb treball, passió i, sobretot, amb l'art inconfusible de Vicente.

La gaiata va costar 400.000 pessetes, més les 100.000 del premi. Però el valor real era incalculable. Les madrines d'aquell any, Lourdes Sánchez Paños i Raquel Yugeros Giménez, van representar amb elegància i orgull una comissió que vivia un somni. El "mata-dero", nom popular dels magatzems gaiaters, era el nostre temple. Allí, Vicente feia màgia. Un dia entraves i veies la estructura quasi acabada. L'endemà, només quedava el gaiato al capdamunt. "Ja pot començar la festa", deia ell, "el gaiato ja està". El seu humor era tan peculiar com el seu talent.

Recorde una vesprada de cafè amb ell. Parlàvem tranquil·lament, i de sobte, sense dir res, eixia corrent. Jo em quedava amb el cafè a la mà. Anaves al magatzem i allí estava: havia creat una figura espectacular, fruit d'una inspiració sobtada. El bocet inicial? Una mera orientació. El monument final? Una obra d'art irrepetible.

Aquell any, la competència era ferotge. La Gaiata 11 Forn del Pla havia apostat fort. Cada nit venien a espiar-nos. Però Vicente, que era molt cuco, es guardava les millors peces per al final. El dissabte, quan les gaiates es col·loquen al carrer, els de la 11 estaven convençuts que guanyarien.

Fins que Vicente va traure les joies de la corona... i allí es va capgirar tot.

Nosaltres, primer premi. Ells, segon. Però la festa no va acabar allí. Aquella nit, vam agafar el banderí del primer premi i el vam penjar a la seua gaiata.

Un gest que va unir les dues comissions durant tota la setmana. Ens visitàvem, compartíem rialles, brindis i emocions. La Magdalena es va convertir en una celebració conjunta.

Nou anys després, en 1995, el diari *Mediterráneo* va publicar un especial pel 50 aniversari de les festes. A la portada, quatre gaiates històriques: la de la ciutat feta per Carles Buigas, la Gaiata 3 també del mateix enginyer, la darre-ra gaiata de la ciutat construïda per Miguel Collado en 1983... i la nostra Gaiata 9. Un reconeixement que ens va emocionar tant com el premi.

I encara una anècdota més: en la Magdalena de 1987, com vam canviar ben poca cosa de la gaiata, no podia entrar a concurs. Aquell any vaig ser convidat a formar part del jurat. Després de la votació, la guanyadora va

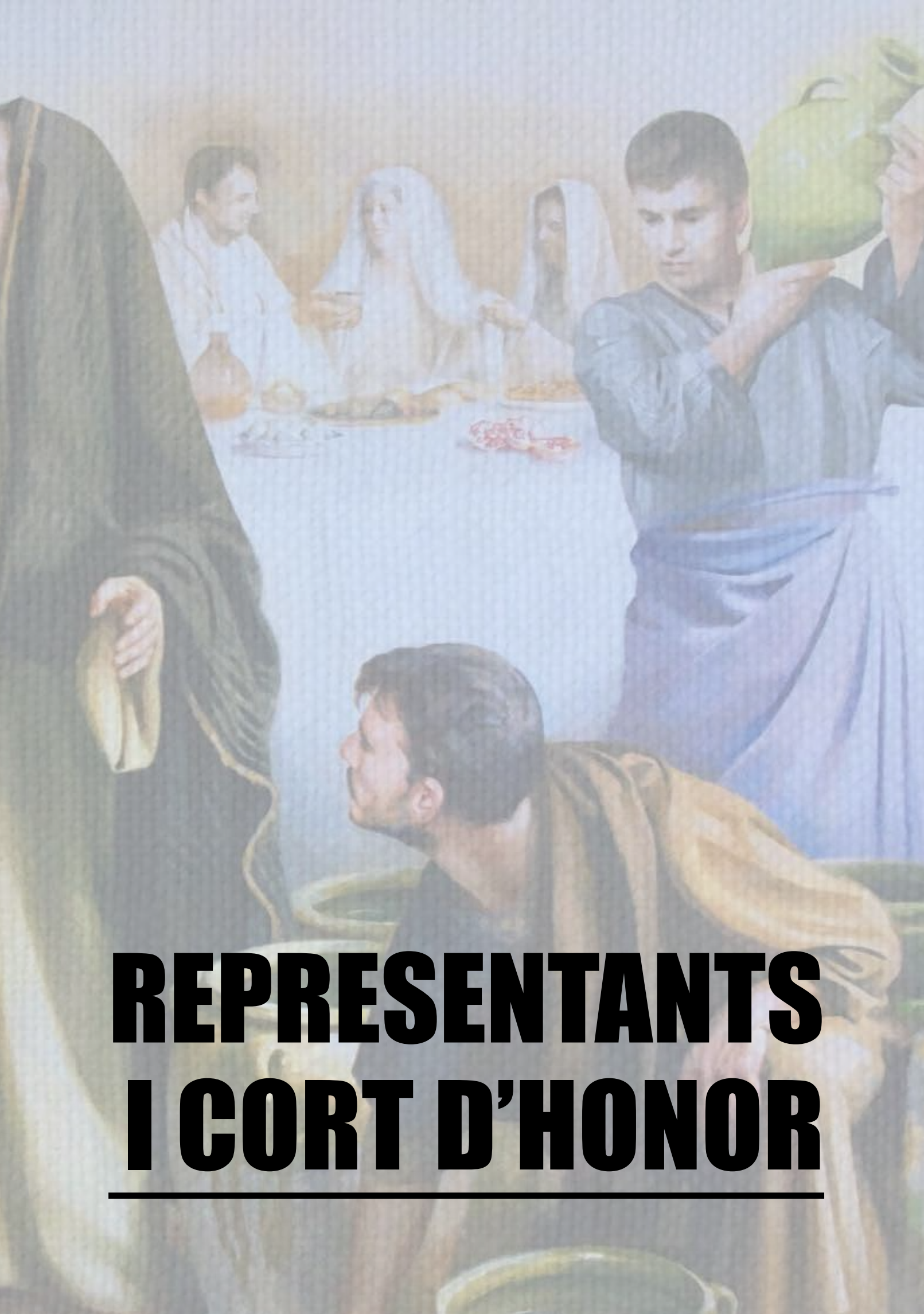
ser... la Gaiata 9. I vaig ser jo qui la va haver de desqualificar. Ironies de la vida gaiatera.

Quaranta anys després, aquell record continua viu. No només pel premi, sinó per la gent, per l'art, per les anècdotes i per la manera com vam fer història. Perquè aquella Gaiata 9 L'Espartera no només va il·luminar els carrers... va il·luminar els cors.

Quaranta primaveres han passat,
i encara tremola el cor emocionat,
quan el jurat, amb veu solemne i clara,
va dir: "L'Espartera, la més bella gaiata!"
Era dimarts, quatre de març, nit de glòria,
el saló de plens es va omplir d'història.
Vicente Ramos, artista bohemí i valent,
va fer del "matadero" un temple brillant.
Amb la comissió Juan, Santiago i José,
l'equip creava com qui fa un cafè.
Un dia tot muntat, l'altre només el gaiato,
"Ja pot començar la festa", deia amb bon "rato".
La Gaiata 11 venia cada nit a espiar,
però Vicente, "cuco", sabia esperar.
Les millors peces guardades amb art,
i el dissabte... *pam!* Els va deixar bocabadats.
El premi va ser nostre, el segon per al Forn,
però la festa va unir-nos com un bon torn.
Vam penjar el banderí en la seua gaiata,
i la setmana va ser una sola serenata.
Lourdes i Raquel, madrines de cor,
van lluir amb elegància i amor.
I el monument, amb 400.000 pessetes de valor,
va brillar com mai, amb llum i amb honor.
L'any següent, jo al jurat vaig entrar,
i la 9 va guanyar... però nosaltres la vam desqualificar!
Ironies de la vida gaiatera,
que et fa riure amb llàgrima sincera.
I en el 95, el *Mediterráneo* va recordar,
quatre gaiates històriques per destacar:
les dos de Buïgas, la de Collado...
i la nostra, que mai ha deixat de ser record.
Ara, amb fotos, versos i emoció,
tornem a encendre la il·lusió.
Perquè L'Espartera no és només un monument,
és memòria viva, és festa, és sentiment.

REPRESENTANTS I CORT D'HONOR

PAOLA RUEDA I PAUNER

Hola a tots i totes!!

Em presente, em dic Paola Rueda Pauner i tinc 10 anys, estic en 6é de primària i m'emociona moltíssim poder presentar-me i que em conegueu una miqueta més.

Vaig nèixer a Castelló un 24 de desembre, l'any 2014 i visc a Orpesa del Mar. Em considere una personeta alegre, curiosa i molt activa. M'agrada fer noves amistats, ajudar als altres i aprendre coses diferents cada dia. Des de molt xicoteta he participat activament en les festes del meu poble, cada any eixia al pregó de les festes, ofrenes i altres actes.

Quan tenia aproximadament 4 anys, vaig decidir apuntar-me al grup de danses d'Orpesa per aprendre els balls regionals que tant m'agraden, gaudia molt ballant, però, va arribar la pandèmia de la COVID i vaig haver de deixar-ho, encara que vaig vo-

ler reprendre'l més avant, finalment vaig decidir apuntar-me a gimnàstica artística.

Ha resultat ser una de les coses que més m'apassionen en la vida, la practique des de fa un temps i m'encisa perquè puc moure'm, saltar, girar, fer acrobàcies i sentir-me lliure. Entrenar m'ha ensenyat a ser disciplinada, a no rendir-me i a confiar en mi mateixa, adonant-me que amb esforç i paciència puc aconseguir coses increïbles.

A més de la gimnàstica, també m'agrada llegir, sobretot contes, dibuixar, cantar, cuinar, viatjar i passar temps amb la meua família. Ells sempre em donen suport en tot allò que faig i això em fa sentir realment feliç. Este any, m'he proposat donar el millor de mi mateixa en l'escola, aprendre molt i gaudir amb els meus companys.

El 2023 va ser un any de sort per a mi. Vaig ser nomenada reina infantil del meu poble i vaig tindre l'honor de ser representant infantil d'Orpesa del Mar. Va ser en este moment quan vaig prendre contacte amb la Gaiata 9 L'Espartera. Vaig poder gaudir de moltes vivències úniques i a poc a poc i sense adonar-me'n la Gaiata 9 estava començant a formar part de la meua vida.

La nostra estimada presidenta Raquel, sense conèixer-nos, ja va estar en la meua presentació, convidant-nos més tard a participar en les Festes de la Magdalena, desfilant en la Desfilada de Gaiates, a on vam gaudir moltíssim de la "volteta", i a l'ofrena a la Mare de Déu del Lledó.

Un any que sens dubte no oblidaré mai, per la seua intensitat i per la felicitat que vaig experimentar.

I ja en 2025, va ser el segon any de sort per a mi. Ni en els meus millors somnis m'hauria imaginat que tindria l'oportunitat de ser la madrina infantil de la Gaiata 9 L'Espartera. Però, ací estic, fent realitat un altre somni més. Este any serà un altre per a recordar.

Comença sens dubte, un altre any increïble, i a més al costat de Pablo, el meu president infantil, amb el qui ja vaig tindre la sort de poder compartir el meu regnat de l'any 2023 en Orpesa. Què més hi podria demanar? És segur que intentarem donar el millor de nosaltres mateixos.

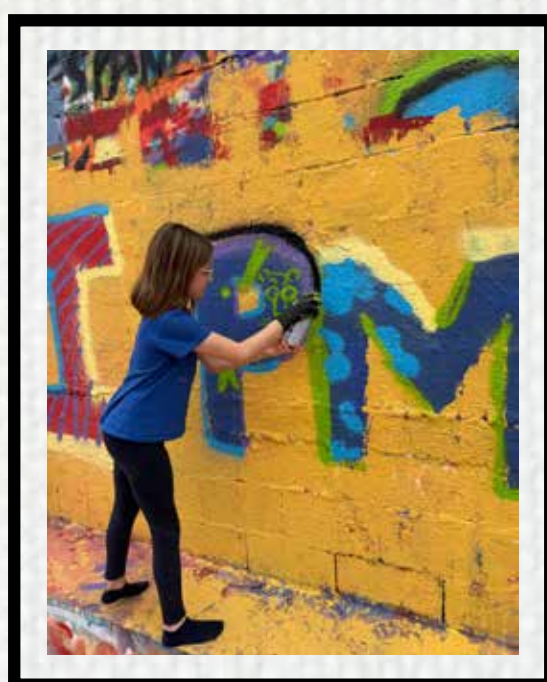
Tornar a estar junt amb ell en esta etapa m'alegra moltíssim i espere que tots dos junts i amb l'ajuda de tota la nostra comissió infantil de la

Gaiata 9 L'Espartera, aconseguirem estar a l'altura.

Vull a més expressar el meu més sincer agraïment a la comissió sencera de la Gaiata 9 per la seua dedicació, compromís i treball constant. La seua il·lusió, treball en equip i amor per la gaiata han sigut essencials perquè este projecte tire avant i mantindre viva la nostra tradició. Gràcies a la seua implicació, la comissió ha aconseguit complir els seus objectius i enfortir el valor cultural de la gaiata dins de la comunitat, ja que posen il·lusió i esforç perquè esta tradició continue sonant i passant de generació en generació. Gràcies a ells, la gaiata segueix molt viva en la nostra cultura. El seu compromís i treball continu permeten que esta tradició continue viva i en constant evolució.

Estic molt contenta d'estar ací, d'haver pogut conèixer-vos i de tindre l'oportunitat de viure esta nova experiència i que la gaudim totes i tots junts.

Magdalena festa plena!!

PAOLA RUEDA I PAUNER

MADRINA INFANTIL

PAOLA

*Madrina radiant, sol de romeria,
la llum festívola de la Gaiata
empelta el teu mirar d'alegria
en les festes de la Magdalena.*

*Il·lumines el camí que du a l'Ermita
amb la dolçor del teu somriure
ets joia juganera en dies de festa
vestint d'il·lusió el sector de l'Espartera.*

*Paola, gentil madrina infantil,
els teus ulls brillen com joliu estel
en desfilada de llum i sentir
proclama gojosa d'antigues arrels.*

Vicent Jaume Almela i Eixau

PABLO MARTÍN I MARTÍN

Estimada família gaiatera!!!

Este any tinc l'honor de dirigir-me a vosaltres com a president de la Gaiata 9 l'Espartera amb molta emoció, gratitud i orgull. Doncs bé, em presente, em dic Pablo Martín i Martín, tinc 11 anys i visc en Orpesa del Mar. Estudie 6é de primària en el col·legi Dean Martí, toque en la banda de música Amor a l'Art de Benlloch, balle en el grup de danses Rabalaire també de Benlloch i estic en l'escola de dolçaina i tabal l'Embollic d'Orpesa, com podeu vore la música és la meua passió. En un futur m'agradaria dedicar-me a la música o una altra opció seria ser farmacèutic.

Formar part d'una gaiata sempre ha sigut un dels meus somnis, des de menut sempre que arribava Magdalena tornava els meus pares bojots fent viatges a Castelló, per al Pregó, l'Encesa, Desfilada

d'animació, Ofrena i per descomptat, el Magdalena Vítol on veiem l'eixida i ens anàvem corrent per a vore el final a la televisió sempre amb un somni, algun dia poder estar ací. Doncs bé, el moment ha arribat, ser part d'esta gaiata és ser part d'una família treballadora, que riu i que busque que les nostres festes continuen vives. Cada dia que passem junts en el cau, en el matadero, en la desfilada abans de les presentacions, en el Palau... cada moment de nervis, es convertix en un record que guardaré sempre al meu cor, perquè estos moments són els que em fan sentir part d'esta meravellosa família gaiatera.

Enguany quan s'encenga la llum de la Gaiata no sols s'encendran llums, sinó també emocions, llàgrimes, records dels anys que estava ansiat este moment.

Vull agrair a la meua família l'esforç que fan durant tot l'any perquè jo puga complir el meu somni.

També vull agrair a la meua madrina infantil Paola. Paola, ets la llumeta que m'acompanyarà en cada recorregut i amb el teu somriure i alegria gaudirem junts d'este gran somni.

Com no, una menció especial a Raquel, "la presi", mil gràcies per la teua entrega, pel teu esforç, per la teua passió per la gaiata que manté unida tota esta gran família, però per damunt de tot, gràcies pel teu carinyo. Sense el teu treball constant, el teu esperit i el teu cor no seria el mateix. Gràcies "Presi".

PABLO MARTÍN I MARTÍN

PRESIDENT INFANTIL

PABLO

*Pablo, en vindre la setmana més festera,
ta gaiata brilla com un far d'emocions
encenent sa llum amb la teua il·lusió
de representar amb orgull el teu sector.*

*Brilla ta mirada en escoltar el Pregó
al sentir-te arrelat al teu Castelló
per camins d'alegria vius la romeria
navegant entre canyes albiures l'Ermita.*

*De l'Espartera portador de tradició
empeltes l'esperança en la joventut
en honorar del teu poble la fundació
batecs filials d'estima enlaira el teu cor.*

Vicent Jaume Almela i Eixau

ALBA

ZAJARA I ALBALATE

GAIATERA D'HONOR INFANTIL

ALEXIA
PINZÓN I BELTRÁN
MADRINA D'HONOR INFANTIL

OLIVIA GÁNDARA I ANDREU

DAMA D'HONOR INFANTIL

MARTINA GONZÁLEZ I BELTRÁN

DAMA D'HONOR INFANTIL

OLIVIA

MATEU I ALBALATE

DAMA D'HONOR INFANTIL

MANUELA VILARROCHA I FABRA

DAMA D'HONOR INFANTIL

GORKA

ALGORTA I MARTÍ

ACOMPANYANT INFANTIL

OMAR

ZAJARA I ALBALATE

ACOMPANYANT INFANTIL

ÍKER HIDALGO I MARTÍNEZ

ACOMPANYANT INFANTIL

SANDRA

CABEZA I TÁRREGA

DAMA D'HONOR

JUAN JOSÉ SEGURA I MARCO

ACOMPANYANT

MARIO

VILARROCHA I FABRA

PORTAESTENDARD INFANTIL

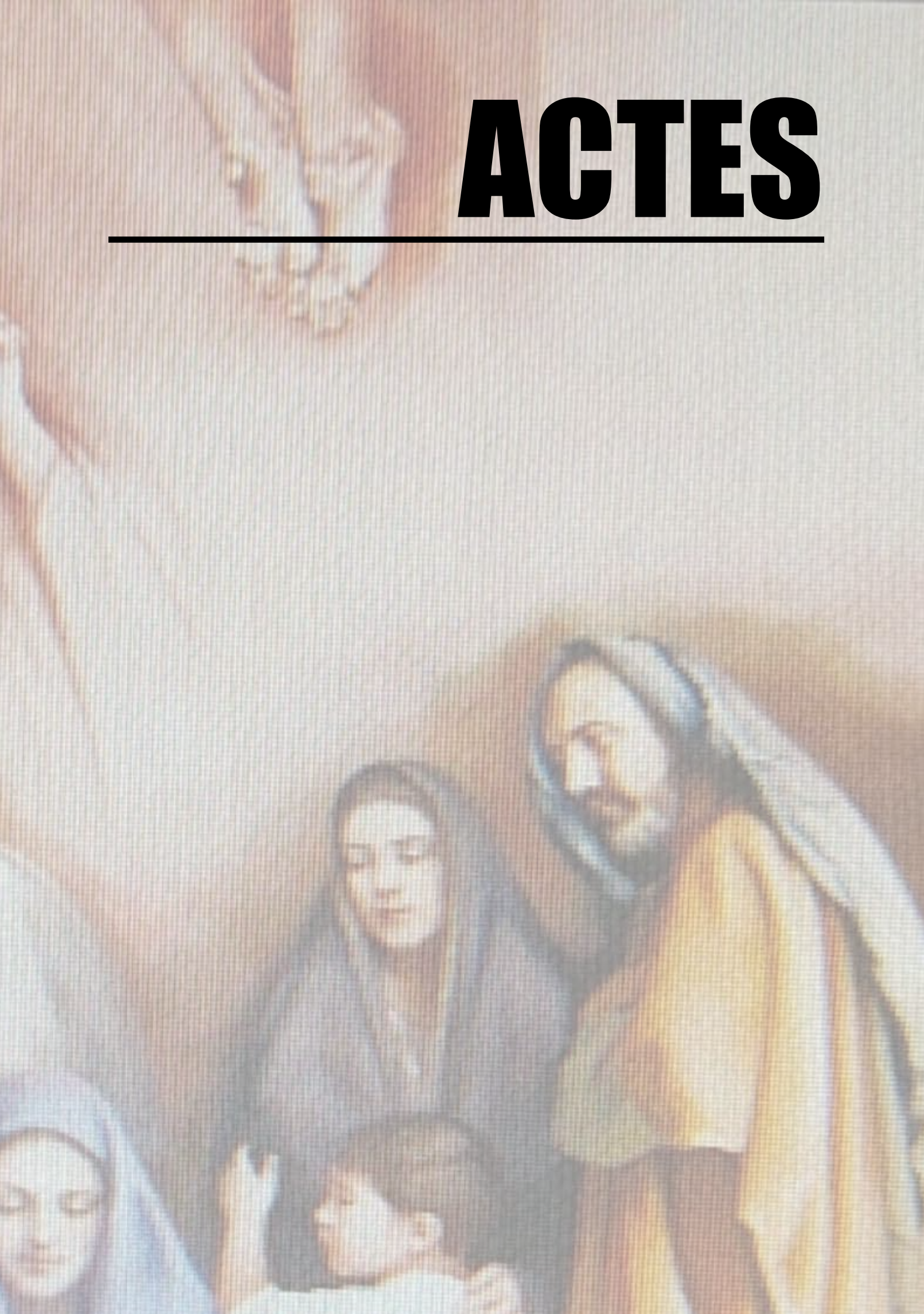
JUAN JOSÉ MAÑÁ I GIL

PORTAESTENDARD

ACTES

HIMNE DE L'ESPARTERA

Un esclat de germania
cada any viu la Ciutat
en arribar la Festa Plena
sons de dolçaina i tabal.

Les Madrines ja desfilen
el mirar ple d'il·lusió,
espardenyetes de cànem
són el símbol del sector.

Plens camins de romeria
a la blanca ermita anem
amb el rotllo i la canya
el passat recordarem.

Gaiata, nou, l'Espartera,
luminosa tradició
en la nostra Magdalena
el teu cant és Castelló.

Plens camins de romeria
a la blanca ermita anem
amb el rotllo i la canya
el passat recordarem.

Un vell sentiment s'arrela
al bell mig del nostre cor,
el Pregó, la Romeria,
i l'ofrena de Lledó.

VICENTE TRAVER I CALZADA

Tots els anys la nostra associació atorga una distinció especial a alguna persona o associació a la qual ens unix llaços de germanor, col·laboració i interès en la nostra associació, els nostres projectes, les festes o la nostra ciutat.

Enguany, i com ja vam avançar en la representació del nostre sainet en el dia de la nostra presentació, esta distinció va recaure en una persona que ha rebut nombrosos premis i distincions al llarg de la seua carrera professional, sent Premi Nacional de Fi de Carrera en l'Escola Superior de Belles Arts Sant Carles de València, el Víctor d'Argent al Mèrit Professional, la Creu d'Alfons X el Savi, I Premi de Dibuix, Accèssit de Gravat de la Direcció General de Belles Arts, la medalla d'or en l'Exposició Nacional de Segorbe, la medalla de plata en la "II Setmana d'Art" de Borriana, I Premi d'Art Universitari de València, I Premi de Pintura "L'Esport en l'Art" districte de València i la medalla de bronze de la Caixa d'Estalvis de Sagunt, entre altres.

Especialment atent a la seua evolució com a pintor han sigut els estudis i crítiques del acadèmic Antonio Gascó, a on tracta les obres de Vicente Traver i Calzada en diferents publicacions com *Armonies fallides*, Els Murals de la Diputació de Castelló, Traver Calzada, pintura, dibuix, gravat...

Figurista i realista, és un autor que utilitza l'hiperrealisme, la seua obra reflectix un treball minuciós, meticulós, detallista, quasi obsessionat amb la perfecció. Una eminència dins de l'elenc artístic de la nostra província que ha dedicat part de la seua vida a

plasmar sobre llenços i murals, multitud d'escenes representatives de la nostra societat, cultura, tradició i, per descomptat, de les nostres festes.

Amb obres dedicades a Santa Maria que embellixen l'altar major de la nostra catedral, punt de partida de la Romeria de les Canyes i temàtica central d'este llibret, murals en la basílica de la Mare de Déu del Lledó i en l'edifici de l'Excel·lentíssima Diputació de Castelló, el tríptic escultòric de Tombatossals a la façana de l'Ajuntament de Castelló i incomputables obres repartides per tota la província i per la resta del globus terraqüi, des de l'Associació Cultural Gaiata 9 L'Espartera hem volgut enguany rendir els nostres més humils respectes atorgant la distinció d'Esparter de l'Any 2026 a Vicente Traver i Calzada.

LA NOSTRA PRESENTACIÓ

El dissabte 29 de novembre, vam celebrar la presentació dels nostres representants i la seua cort en el Palau de la Festa, al costat de familiars, amics, delegacions convidades, amb la resta de comissions de gaiata, autoritats i Reines i Dames de la Ciutat.

La vesprada va començar en el nostre cau, lloc des d'on va partir la comitiva per a anar arreplegant als càrrecs de la passada Magdalena 2025 i als representants actuals en les diferents places i llocs més emblemàtics del nostre sector. Així vam començar arreplegant a Alba Zajara, Madrina Infantil 2025 en la plaça Bisbe Pont i Gol, ubicació de la nostra carpa durant la setmana gran, per a continuar el recorregut cap a l'escultura de les *Tres Gràcies*, situada en l'avinguda de la Mar, a on ens esperava Marta Ferrando, Madrina 2025 i Dama de la Ciutat 2026. Després de la entrega dels detalls florals a les nostres respectives madrines de l'anterior edició de festes i el tret de les seues traques, vam continuar el camí cap a la plaça Escultor Adsuara, la nostra

antiga ubicació en festes. Allí, nerviós i expectant, esperava el nostre President Infantil 2026 Pablo amb moltes ganes de viure el gran dia de la seua presentació. Ja només quedava Paola, Madrina Infantil 2026, per a completar la comitiva que esperava no gaire lluny d'allí, exactament en la plaça de la Muralla, amb terrasses plenes de gent que va aplaudir a la comissió exercint de grat públic.

Una vegada ja incorporats tots els membres de la cort i comissió, ens dirigirem de tornada al cau per a poder reposar forces per a una llarga nit.

A l'arribada al Palau de la Festa ens esperaven tots els amics de L'Espartera per a acompanyar-nos en l'entrada a l'edifici i gaudir amb nosaltres de l'espectacle. Al tret de la pirotècnia, la comitiva, formada per la comissió, delegacions convidades, representants de la Federació Gestora de Gaiates i dolçainers, va començar el seu passadís cap a l'interior i així donar inici oficial a la gran nit de la Gaiata 9 L'Espartera.

Per a l'ocasió, i alternant amb seccions del protocol de rigor, ens van decidir per dur a terme un sàinet típic valencià que reflectira la idiosincràsia del món de la festa de la nostra ciutat i l'actualitat de les nostres associacions i les persones que les formem. Un sàinet és una peça teatral breu, còmica i popular, amb to satíric i costumista que es representava en els intermedis d'altres obres principals o com a funció independent. Comptava amb personatges i llenguatge col·loquial que reflectien la vida quotidiana i els costums socials de manera humorística i crítica, i comptaven a vegades amb música i ball.

Per a la nostra presentació decidirem rescatar esta peça teatral, actualment quasi en desús, per a dur a terme la part de l'espectacle que ame-

nitzara l'acte, intercalant les escenes de l'obra amb els diferents blocs de protocol.

Quatre personatges, molt marcats dins de la dinàmica familiar, van dur a terme una crítica de diferents situacions i converses molt recognoscibles en les llars castelloneres, a més d'assenyalar diferents millores del col·lectiu, sempre tan tradicional i reticent als canvis. Tot això, per descomptat, des de l'humor i sense intenció de "fer sang".

I perquè tothom puga gaudir d'alguna manera l'espectacle, ací els deixem el guió amb el qual els nostres quatre actors i el cos del ball final van delectar als assistents en la nit màgica de la nostra presentació.

“MAMÁ QUIERO SER MADRINA”

ESCENARI:

Edificis simulant un carrer cèntric, tarimes simulen una plaça amb zones verdes. Focus de llum en l'escenari creant ambient. Encendre fanals i gaiatos.

ESCENA 1

****** Al escenari un carrer del centre de Castelló, camí cap a la Desfilada de Gaiates. Iaia Rosita i Lledó entren a escena des de la porta del Palau. Rosita arrossega un carret amb una cadira plegable, una manteta, i una botella que fa una oloreta sospitosa “d’orujo digestiu”. Lledó porta el mòbil a la butxaca dreta del pantaló. Les dos caminen des de la porta del Palau, a poc a poc i parant-se constantment, embardissades en la conversa.

ROSITA:

— Mira, Lledó. Mira! Una altra volta han canviat el nom del carrer. Açò era el del Pare Climent, després li posaren “Avinguda del Broquil Combatent”, i ara... “Carrer de la Inclusivitat”.
¡Açò no és un carrer, és una etiqueta del Mercadona!

LLEDÓ:

— Iaia, és per representar totes les realitats, ja saps... diversitat, convivència, respecte... ell, ella, elle, ello, ellu??...

ROSITA:

— Diversitat diu... Lo que hi ha és un mareig! A mi ja m’han perdut tres cartes del banc, una multa de trànsit i un “pernil” que m’havia tocat en una rifa. Tot per culpa del carter que no sap on viu la Rosita!

LLEDÓ:

— *No t'alteres, que només és un nom...*

ROSITA:

— *Un nom? El nom és el que et queda quan tot cau! (se hace un gesto al pecho) Quan no tens cabells, ni dents, ni marit... Encara et queda el nom del teu carrer, cony!*

LLEDÓ:

****** (Riu, acostumada als discursos de la iaia)

— *Vinga, que si no correm, arribarem tard a vore les gaiates.*

ROSITA:

— *Les gaiates... Sí, sí. Però ja no són com abans. Abans eren boniques, fetes amb mans, amb cor, amb il·lusió i quatre taulons. Ara, ¡pareixen màquines recreatives de Las Vegas!*

LLEDÓ:

— *Però iaia, si son ben boniques! amb els leds, el joc de llums... modernitat!*

ROSITA:

— *Modernitat? Això no és modernitat, això és un atac epilèptic en forma de carrossa! Jo vull llum de bombeta groga, de la que fa caloreta i olor a pols. No una discoteca mòbil!*

LLEDÓ:

— *iaia, que no es pot viure ancorada en el passat...*

ROSITA:

— *No estic ancorà, estic plantà! I ben forta! Com un garrofer. I si tornen a canviar el nom del meu carrer, m'encadene a la porta de l'ajuntament en bata i sense sostenidors!*

LLEDÓ:

****** (Escandalitzada)

— *IAIA, PER FAVOR!*

ROSITA:

— *I que ho graven! Que després diuen que les iaies no fem per la causa. Mira, Lledó: jo he estat a una Rave en Almenara, m'he banyat en pilotes a Peñíscola, i he vist la Lola Flores en directe. A mi no m'espanta res!*

****** (Es paren en la creuera, en el costat esquerre, iaia Rosita obri amb parsimònia la cadira plegable, se senta, saca l'ampolleta i li pega un glop.)

LLEDÓ:

— *Què és això?*

ROSITA:

— *Infusió de fonoll amb rom. Per l'ànima i per la circulació. Vols un glop?*

LLEDÓ:

— *No, gràcies. Ara entenc la veu de "carajillo"... ah, i els marejos...*

ROSITA:

— *Els marejos me'ls dona vore tot Castelló "desmantelat". Tú has vist com han deixat el Carrer Navarra? I desde quan no es pot aparcar a la Plaça de l'Ajuntament? I la barbaritat que varen fer a Maria Agustina? (alça el puny i crida) Maria Agustina Roda Aixina!*

LLEDÓ:

****** (Trau el mòbil)

— *laia Rosita, et faré viral. T'obriré un TikTok: "Rosita la Revolucionària". T'aniran a vore més que a les gaiates!*

ROSITA:

— *Això sí, posa'm filtre de "embellecer" que a la meua edat ja no sabem on està la cara i on está el cul. Com el pan Bimbo!*

****** (CONTROL: S'escolta música de orquesta (orquesta.mp3) sona fins a la fi de l'escena. Rosita s'alça com si fora una gran diva, fa una reverència al carrer i es posa a ballar amb molt poca vergonya).

ROSITA:

— *Ale, anem a fer la festa, que com diu mon tio Pepe: "Si no pots amb el sistema... almenys balla-li davant!"*

(LLEDÓ avergonzada la obliga a sentarse y señala hacia la puerta del Palau)

LLEDÓ:

Sentat iaia que ja es veuen les gaiates al principi del carrer.

****** (CONTROL: apaguem llums).

****** (Romanen en escena veient l'espectacle d'entrada en el Palau)

ESCENA 2

ROSITA: (Bufant).

— *Ai, Mareta del Lledó, quina calor! M'he deixat mitja vida en eixe batibull de llums! Deurien dir abans de la desfilada allò de: "estes gaiates poden provocar atacs d'epilèpsia" (amb veu "científica").*

LLEDÓ:

— *Ai, iaia, però ha sigut preciós! Les madrines... mare meua, quina elegància! Has vist la de la Gaiata 9? Eixa sí que anava Rebonica!*

ROSITA:

— *Pero si portava tanta laca que si s'arrima a un coet, pega foc al moño!*

LLEDÓ:

— *No sigues exagerada! M'encantaria ser madrina de la 9. Els trages, els delantals brillants, les ones al cabell... tot era perfecte!*

ROSITA:

— *Perfekte? Si tinguera jo els diners d'eixes, també aniria amb ones de Hollywood!*

****** (Fa com que es pentina amb gràcia exagerada).

LLEDÓ:

— *Va, iaia, no sigues així. És una tradició molt bonica.*

ROSITA:

—*Sí, sí... tradició... però els presidents de gaiates, eixos sí que mantenen la tradició de debò: la del “carajillo” del matí i el cubata de la nit!*

LLEDÓ:

—*Sempre igual, sempre burlant-te!*

** (Entra en escena el personatge de pare, pel costat dret de davant de l'escenari, camina amb parsimònia, amb les mans en les butxaques sense dir res).

ROSITA:

—*Que no! Mira, jo ho dic perquè els conec. Un president em va vindre un any a demanar-me un amulet per atraure la sort... i el que volia per a conèixer a la camarera de la carpa!*

LLEDÓ: (Assenyala cap a l'escenari).

—*Mira, iaia! Allà està el pare!*

ROSITA:

—*Ah, mira'l, el nostre home de poques paraules...*

** (Lledó va cap al seu pare).

** (Pare fa un gest de salutació amb la mà.)

LLEDÓ: (Arriba al seu costat i l'agafa del braç)

—*Pare, estàvem parlant de les gaiates! Jo vull ser madrina de la 9.*

** (Pare fa cara de “ai mare”). Fa un gest amb la mà com dient “ja estem...”)

ROSITA:

—*Sí, sí, ella vol ser madrina, i jo li he dit que podem parlar amb la presidenta. Que per a això tinc jo un alijo d'anís de yerbes que obri més portes que un clauer!*

** (Treu una botella xicoteta i la sacseja.)

LLEDÓ:

—*Iaia! Això és un suborn!*

ROSITA:

—*Suborn? No, filla, això és amistat líquida. És com se fan les coses ací de tota la vida: amb dos glops i bona cara!*

** (Pare fa un gest de negar amb el cap, resignat.)

** (Iaia Rosita arreplega les seues coses).

LLEDÓ:

—*Pare, digues-li tu, per favor!*

** (Pare obri la boca, però Rosita parla a continuació.)

ROSITA:

—*Ho veus? Fins ell sap que tinc raó! A més, si vols ser madrina, voràs als presidents que han vist a Cristo en chanclas i es pensen que tenen 20 anys!*

LLEDÓ:

—*Iaia, ets impossible!*

** (Els tres caminen cap a l'escenari).

ROSITA:

— *No, impossible no. Realista! Que una sap el que és un president de gaiata: molt parlar de tradició, però el que més els agrada és lluir-se i pegar-li al got. Si se'ls acaba la beguda, s'acaba la devoció!*

LLEDÓ:

— *Ai, iaia... no tens remei.*

ROSITA:

— *I tu tampoc, que amb eixa cara de bona vols ser madrina per lluir les ones i el maquillatge.*

****** (Pugen les escales i se situen en el centre de l'escenari)

****** (Es dirigix al públic i es tapa un poc com comptant un secret)

ROSITA:

— *Si fora per amor a la festa, ja seria jo reina de la Magdalena fa vint anys!*

****** (Riu; Pare alça els ulls al cel).

LLEDÓ:

— *No digues això! Jo vull ser madrina de la 9, iaia. Ja ho he decidit!*

ROSITA:

— *Tu? Madrina? Ai, filla, no saps on t'has ficat! Que entre tants actes diràs que te fa mal la panxa per a no complir i després t'agafaran sopant pizza, que Castelló es un mocador ple de gentuza!*

LLEDÓ:

— *Eres un cas perdut!*

ROSITA:

— *Perdut no, experimentat! Que jo he vist més presidents marejats que gaiates en fila!*

****** (Caminen cap a la dreta de l'escena, cap a la taula i cadires).

LLEDÓ:

— *Iaia, de veres... no tens remei.*

ROSITA:

— *I tu tampoc, que només somies amb vestits lluents i ondetes de "peluqueria"! Però bé, somiar no fa mal.*

****** (Arriben a la casa).

LLEDÓ: (amb veu suau, mirant lluny, es senta a la taula)

— *Jo ja m'imagino el dia de la meua presentació... el castell de focs, la música sonant, la gent aplaudint, i jo pujant les escales amb la falda verd Magdalena i el meu nom en el programa: Lledó, madrina de la Gaiata 9!*

ROSITA:

— *Sí, sí... i jo darrere amb la botella d'anís, per si de cas se t'apega la set de la presidenta!*

****** (Pare fa un gest de brindis silencios.)

LLEDÓ: (riu)

— *Va, iaia... potser tens raó... però deixa'm somiar un poquet.*

ROSITA:

— *Somia, filla, somia... que mentres tu somies, jo prepare el “carajillo” per demà!*

****** (La iaia li acaricia el cap a la seua neta, LLEDÓ badalla i es recolza en la taula, tancant els ulls).

****** (CONTROL: apaguem llums)

ESCENA 3.

****** El menjador de casa. Taula parada i amb una botella d'anís. Rosita pela una taronja. Pare està assegut llegint el diari, però sense fer cap soroll. Carme entra amb un davantal, cansada. Lledó arriba corrent, radiant.

LLEDÓ:

— *Mare, mare! He pensat una cosa meravellosa!*

CARME: (sense mirar-la)

— *Ai, Senyor, cada volta que dius això acabe més pobreta... Què vols ara, un patinet o uns “yyainpods”?*

LLEDÓ:

— *No! Vull ser madrina de la Gaiata 9!*

****** (Rosita somriu i Pare puja el periòdic per a tapar-se la cara sense dir res).

CARME:

— *Clar... i jo la reina d'Anglaterra!*

LLEDÓ:

— *De veres, mare? Vols ser Camila?*

CARME:

— *Camila no, xiqueta! Jo vull ser la reina d'Anglaterra guapa! La Kate! Però de moment, sóc la reina de la cuina!*

ROSITA:

— *Això sí que és veritat! “La tortillera mayor del reino!”*

LLEDÓ:

— *Ai, iaia, no rigues! És “en sèrio”! Ser madrina és el meu somni! Ho he vist clar, n’hi ha un numero que resona al univers amb bones “vibes”.... el 9!!!!*

CARME:

— *Si el teu somni es el 9, doncs, juguem al numero 9 de la loteria! Per lo menos no despertaré amb la targeta buida.*

LLEDÓ:

— *Però mare, jo em veig amb el vestit de castellanera, les ones al cabell, el “aderezo”,...*

****** (Fa el gest de saludar amb el mocador amb un tovalló de la taula)

CARME:

— *I jo et veig amb els peus rebentats, el monyo apretat com un tornavís i tu cridant “Mare, que no puc respirar!”* (Posa veu de xiulet)

******(Rosita pega un colp a la taula, rient.)

ROSITA:

— *Ai, Carme, no li llesves la il·lusió! Si la xiqueta vol ser madrina, deixa-la que s'aprenge el patiment!*

CARME:

— *El patiment i el pressupost! Perquè ser madrina no és sols anar bonica, eh? A vore si s'ho pensa la nostra senyoreta!*

LLEDÓ:

— *Va mare, tampoc serà per a tant...*

CARME:

— *No? A vore, comences pel trage: tres faldes de seda, el jupetí, la manteleta antiga —que si no és bona et miren mal—, el delantal brodat amb azabache que pesa més que tu, i després el “aderezo” d’or que val com un cotxe de segona mà!*

ROSITA:

— *I no t’oblides de les mitges! Que si no són de fil, et critiquen fins a la gaiata 20!*

****** (Lledó fa un gest de horror.)

LLEDÓ:

— *Tant de pes? Jo pensava que era només pentinar-me i posar-me guapa...*

CARME:

— *Ai, clar! Tu pensaves que era com una desfilada! Però no, bonica: ser madrina és més dur que fer-se la mili amb tacons!*

ROSITA:

— *I a sobre t’has d’aguantar la presidenta fent-te la xerrada de “la tradició i el orgull de genealogia” mentre ella ja va per la tercera copa de cassalla!*

****** (Pare fa cara d’espant, com dient “no parlem de presidents, per favor”.)

CARME:

— *I cada acte, un mal de cap nou: el dia del Pregó, les mascletaes, les ofrenes, les misses, ... I tu, amb el somriure clavat i la cara com de cera!*

LLEDÓ: (mig ofesa)

— *Doncs jo ho faria amb elegància.*

ROSITA:

— *Sí, sí... amb elegància i amb esparadrap als peus! Que la gràcia se’n va quan et fa mal fins el pensament!*

CARME:

— *Ahhhhh! I també la presentació al palau! Tota la família al complet, el ball... i tu preguntant que no et caiga la pinta! Perquè ser madrina no és sols lluir-se: és anar preparada per a sentir-te jutjada per mig Castelló!*

Que si portes la manteleta massa curta, que si les puntilles no són d’època, que si la falda no té prou vol, que si el color no és “tradicional”, que si el “aderezo” pareix del mercadet...

Si no fora per tanta tonteria, no costaria tant trobar Madrines i Presidents Infants!!

LLEDÓ: (sorpresa)

— *Presidents infantils??? Això qué es?*

CARME:

— *Quatre xiquets que fiquen ahí, pobrets meus i als que no donen cap protagonisme.*

******(els quatre sospiren i neguen amb el cap)

ROSITA:

— *Ah!...I no parlem de les comares del barri! Eixes són pitjors que Risto Mejide a Operación Triunfo! "Mira la filla de Carme, la madrina... molt mona, però el jupetí li fa arrugues!"*

CARME:

Tal qual! I tu somrient, perquè no pots contestar ni "mu". Has d'estar com una santa, recta, callada i amb cara d'il·luminada, mentre per dins penses "que se te caiga el monyo, desgracià!"

ROSITA:

— *Això sí que és devoció festera: aguantar la llengua!*

CARME:

— *I a sobre, si caus per les escales a la imposició de bandes, tindràs el video a tots els grups de WhatsApp abans que isques per la porta del teatre!*

LLEDÓ: (mig horroritzada, però encara somiant)

— *Això és terrible... però igualment, jo vull ser-ho!*

CARME: (mig divertida, mig seriosa)

— *Clar, filla, si és que tu has eixit a mi... somiadora i un poc inconscient!*

****** (Es dirigeix al públic).

CARME:

— *Però almenys jo sabia on m'estava ficant!*

LLEDÓ: (amb ulls brillants)

— *Però és tan bonic... eixa música, les llums, el públic aplaudint...*

CARME: (la mira, i el to li canvia, més tendre)

— *Sí... és veritat que és bonic.*

******(Pausa. Rosita els observa amb mig somriure).

ROSITA:

— *Això diu molt, eh? Quan una mare passa de la ironia al silenci, és que també somia una miqueta.*

CARME: (mig somrient)

— *Potser sí... Quan jo era jove també vaig ser madrina...*

LLEDÓ:

— *De veres? Tu?*

CARME:

— *Sí, fa molts anys. A la Pèrgola. Portava una manteleta que havia sigut de la*

meua àvia, un “aderezo” d’or vell i un jupetí que m’anava un poc estret... però aquell dia... em sentia com la reina d’Anglaterra... pero la guapa, eh?.

ROSITA:

— I ta mare, darrere plorant com una Magdalena, però no de l’emoció... del preu del vestit!

LLEDÓ:

— Veus, mare? Si tu ho vas viscut, deixa’m viure-ho a mi també!

****** (Carme sospira, emocionada però encara resistint-se).

CARME:

— Ja vorem, Lledó... ja vorem. Però si ho fem, ho fem bé, eh? Res de cutreries. Que si jo vaig ser madrina, la meua filla no serà menys.

****** (Rosita aplaudeix amb alegria.)

ROSITA:

— Xe, ja ho sabia jo! La sang gaiatera no es perd!

****** (Lledó li fa un bes a la mare. Rosita s’alça).

ROSITA:

— Va, anem a fer un “carajillet” per celebrar que la reina d’Anglaterra tindrà competència!

****** (Rosita i Lledó ixen cap a la cuina (per la porta de la casa amb cortina). Carme es queda mirant al buit, amb un somriure melancòlic).

CARME: (s’asseu en la taula).

— La Pèrgola... encara recorde aquella llum, la música... el so dels aplaudiments... I jo caminant cap a l’escenari nerviosa, feliç... Aï, si poguera tornar un moment a eixa nit...

****** (Mira somiadora cap a la porta del Palau.

****** (CONTROL: apaguem llums).

ESCENA 4.

Al menjador de casa. Lledó du un vestit senzill i un monyo provisional. Rosita seu amb un ventall i la botella d’anís. Lledó s’admira, molt afectada.

LLEDÓ:

— Iaia, a partir d’ara “voy a parlar en castellano, ¿vale? Que queda más fino, más de madrina importante”.

ROSITA: (amb burla).

— Sí, claro... la senyoreta “de alta gaiata”.

LLEDÓ:

— “És que si parlo en valensiano la gente piensa que sóy massa de poble, y yo quiero donar una imatge, pues, más sofisticada”.

ROSITA:

— Doncs com continues dient “parlar” en lloc de “hablar” i “donar en compte de “dar”, et trauran el títol abans d’entrar al Palau!

LLEDÓ:

— *Ai iaia, deixa'm, que jo practique el "movimiento elegante".*

****** (Comença a caminar molt a poc a poc, amb el cap alt).

ROSITA:

— *Xe, això què és? Camines com si portares una espardenya dalt i una baix!*

LLEDÓ:

— *És el pas noble. Quan entre al Palau, totes les mirades estaran en mí...*

ROSITA:

— *Sí, per vore si tropesses!*

****** (Riu fort. Entra Carme amb un davantal i un to d'autoritat).

CARME:

— *Què feu? Que des de la cuina pareixia que un bou estiguera aprenent a ballar la jota de Castelló!*

ROSITA:

— *La teua filla està practicant per a ser madrina "sofisticà".*

CARME:

— *Ah, molt bé! Doncs jo sóc la professora de protocol de Castelló! Va, recta, Lledó! Recta!*

LLEDÓ:

— *Sí, mare, recta... així?*

CARME:

— *No! Massa tiesa! Pareixes una antena! Relaxa els muscles!*

ROSITA:

— *Però no tant! Que ara pareixes un sac de taronges!*

CARME:

— *Somriu!*

ROSITA:

— *Més!*

CARME:

— *No tant! Que no és un anunci de pasta de dents!*

ROSITA:

— *Mans així!*

CARME:

— *No, no, més juntes!*

ROSITA:

— *Ara massa baixes!*

CARME:

— *I el cap! Cap alt, que se't veja orgullosa!*

****** (Lledó canvia de postura una vegada i una altra, cada vegada més ràpid i nerviosa).

LLEDÓ:

— Així? Així? Així!?

ROSITA:

— No! Així pareixes que t'hages enganxat amb una avispeteta!

****** (Carme i Rosita esclaten a riure. Lledó, desesperada, es deixa caure en una cadira).

LLEDÓ:

— Això és un infern! Ser madrina és més difícil que el "Bachillerato"!

CARME:

— I més car!

CARME:

— Va, ara practiquem l'entrevista del "Mediterráneo". Jo sóc la periodista. A vore... "Lledó, madrina de la Gaiata 9, quins són els teus actes preferits de la Magdalena?"

LLEDÓ: (amb veu fina)

— "Pues... sin duda, la romería, porque es súper emocionante caminar hasta l'Ermite, amb el traje de llauradora, les flors, el sol del matí..."

ROSITA:

— No! No digues romeria! Que et tacaràs les espadenyes abans d'arribar al Desert!

CARME:

— Exacte! Has de dir "la Desfilada de Gaiates" o "l'Ofrena". Que això sona més fi i no t'embrutes.

LLEDÓ:

— No, jo dic la romeria! És el meu acte preferit!

CARME:

— Ai, senyor, que tossuda! Però si en la romeria t'alces a les sis del matí, camines tres hores, et fa el sol a la cara i acabes amb el jupetí suat!

ROSITA:

— I quan arribes a l'ermita, ja no vols orar, vols orxata!

LLEDÓ: (amb els ulls tancats, emocionada)

— Però és tan bonic... el moment d'eixir de la plaça Major, sentir les campanes del Fadrí... el sol, la gent cridant "on anem?"...

****** (somniaient)

— Jo amb el meu trage de llauradora nou, les puntilles al vent, entrant a la Catedral de Santa Maria...

****** (Rosita i Carme es miren entre elles, mig commogudes i mig divertides).

CARME:

— Ai, mare, si és que al final la xiqueta ho diu i t'ho creus...

ROSITA:

— *Sí... i com continue així, se'n va flotant fins al Fadrí!*

****** (Lledó continua amb els ulls tancats, amb un somriure beatífic. Rosita i Carme li fan senyals a Pare).

CARME:

— *Tu (senyala a Pare) trau la càmera! Que si arriba a ser madrina, ja tenim la foto de la presentació!*

****** (Pare fa un gest lent amb el mòbil com si gravara).

ROSITA:

— *Mira-la, la nostra "Madrina de la Gaiata 9"!*

LLEDÓ: (baixet)

— *I jo ja m'imagino entrant a la Catedral amb la resta de madrines, les pintures de Traver Calzada il·luminant amb el seu color el meu camí cap al meu somni...*

******(CONTROL: apaguem llums).

ESCENA 5.

Menjador de casa. Sobre la taula, retalls de diari, agulles, teles, i una botella d'anís d'herbes mig buida. Rosita fa ganxet; Carme està cosint; Lledó entra radiant, amb el mòbil a la mà.

LLEDÓ: (amb veu dolça, afectada)

— *Mare, iaia... he estat pensant una cosa super important, ¿vale?*

CARME:

— *Ai Mare de Déu... ja tremole.*

ROSITA:

— *Jo també... que l'última volta que va dir això vam acabar tots suplicant a la Presidenta de la Gaiata 9.*

LLEDÓ:

— *No, no, escolteu!*

— *Ara que ja està confirmat que seré Madrina de la 9 —(fa una pausa teatral)— tot el món m'ha dit que tinc... molt de "porte".*

ROSITA:

— *Porte? Sí, de maletes, perquè no pares quieta.*

LLEDÓ:

— *¡iaia! No, de porte elegant. Que si la "elegancia", que si el somriure, que si la gràcia...*

I clar, jo he pensat: i si em presente a Dama de la Ciutat?

****** (Carme i Rosita es miren, rient per dins).

CARME:

— *Ah sí? I qui t'ho ha dit, això de que tens "possibilitats"?*

LLEDÓ:

— *Tothom! La perruquera, la presidenta, la veïna del tercer, el del forn, i fins i tot el senyor del “Mediterráneo”.*

ROSITA:

— *Ah, eixe que et va fer la foto perquè pensava que eres la filla de l'amo de Mercadona?*

LLEDÓ:

— *“Bueno”, detalls...El cas és que m'ho ha dit tot el món. Que tinc una llum especial.*

CARME:

— *Sí, la del mòbil, que no el deixes ni per a dormir.*

****** (El Pare entra. No diu res. Fa gestos de “això va per llarg”).

LLEDÓ:

— *Pare, tu què penses? ¿Veritat que em veus com a Dama?*

****** (El Pare alça les celles, i es pica el pit amb orgull).

ROSITA:

— *Mira'!! Este sí que seria Dama, però de la paciència.*

CARME:

— *A vore, Lledó, saps el que implica ser Dama?*

Actes, entrevistes, dinars, balls, gastar diners, somriure tot el dia encara que tingues ganes de plorar...

LLEDÓ:

— *Ai, Mare això a mi no m'importa. Jo només vull representar a Castelló, amb “glamour”.*

ROSITA:

— *Glamur, diu... Si et trauen a desfilars i et cau la “peineta” del monyo, a vore quin glamur et queda.*

CARME:

A més, tu saps quant val un adreç de Dama? Que el teu pare encara no ha acabat de pagar la tele nova!

LLEDÓ:

— *Ai, però és que... jo seria una Dama moderna, natural, amb estil propi. I ja m'imagino l'entrevista:*

(posant veu de locutora).

“Lledó, Dama de la Ciutat, ens conta el seu secret de bellesa”.

ROSITA:

— *Sí: dormir fins les dotze i robar-me la crema de carabassa.*

CARME:

— *I el seu consell per a les noves generacions: “Si no tens anís, no tens poder”.*

LLEDÓ:

— *Mare, que no! Jo parlaria de la tradició, de la cultura, de la llum de les gaiates...*

ROSITA:

— *De la llum de les gaiates... o del llumenero del teu Instagram, que té més filtres que la marjal.*

** (Lledó fa un bufat, teatral.)

LLEDÓ:

— *De veritat, no m'enteneu. Tinc carisma, estil i... (mirant al cel) destí.*

CARME:

— *Sí, el destí de pagar-te tu sola el vestit.*

ROSITA:

— *I el de fer-li el paper a la ciutat: la Dama influencer de Castelló.*

“¡Magdalena Vítol, like i subscriu-te!”

** (El Pare s'ofega de riure per dins. Rosita li dona una colleja amistosa).

LLEDÓ:

— *Mireu, no em feu gràcia, eh. Quan siga Dama i m'entreviste À Punt, ja vos arrepenitireu.*

CARME:

— *Sí, sobretot quan et pregunten per les obres de Traver Calzada i contestes que és una boutique de Borriana.*

LLEDÓ:

— *Jo seré Dama de la Ciutat, i vosaltres ho voreu. I el dia del Vítol, al balcó de l'Ajuntament, vos cauran les llàgrimes.*

ROSITA:

— *Sí, però del fum dels coets, no de l'emoció.*

** (Pausa. Mirades còmplices. El Pare fa un gest com d'aplaudir).

CARME:

— *Vinga va, Dama, ajuda'm a cosir el “dobladillo” abans que “mos” pille la nit.*

ROSITA:

— *I després et faig un tallat d'anís, per si vols inspiració divina.*

LLEDÓ: (amb veu altiva)

— *No gràcies, iaia, les Dames no beuen anís... beuen cava.*

ROSITA:

— *Ai, quina desgràcia, una Dama sense anís... això a Castelló és un sacrilegi.*

** (Totes riuen).

** (CONTROL: apaguem llums). S'apaguen les llums lentament mentre Rosita alça la botella d'anís i diu mirant al públic:)

ROSITA:

— *A la salut de totes les Dames... i dels presidents que encara no s'han despertat del Pregó!*

ESCENA FINAL.

L'escena comença al menjador de casa. Hi ha trages penjats per tot arreu, agulles, mocadors, sabates i una botella d'anís oberta damunt la taula.

CARME: (cridant)

— *Lledó! On està la manteleta bona? Que sense això no entres al Palau ni de broma!*

LLEDÓ: (desesperada)

— *Estava damunt del sofà!*

ROSITA:

— *No, estava damunt del gat. Ara el gat la du al cap com si fora la reina!*

****** (S'escolta un miau fora d'escena).

CARME:

— *Això és un desastre. La presentació comença en mitja hora!*

LLEDÓ:

— *Però mama, m'he de fer les ones del monyo!*

ROSITA:

— *Ai mare i la perruquera sense arribar!*

****** (Carme corre d'un costat a l'altre buscant coses. Rosita s'asseu tranquil·lament amb un got d'anís).

CARME:

— *Rosita, ajuda!*

ROSITA:

— *Joestic fent el més important: calmar els nervis amb anís d'herbes.*

****** (Lledó es posa el jupetí, però al revés.)

CARME:

— *Xe, que t'has posat el jupetí del revés!*

LLEDÓ:

— *Ai! I ara com faig?*

ROSITA:

— *Dona, digues que és moda de Gaiata urbana.*

****** (CONTROL: Sona el mòbil de Carme (movil.mp3) Sona fins a que Carme l'agafa. És la presidenta de la Gaiata 9).

CARME: (contestant)

— *Sí, sí, ja arribem...Com? Que han canviat l'hora? Que la presentació ha començat ja?*

****** (Crida desesperada).

CARME:

— *Tots al carrer!*

****** (Se situen corrent en el centre de l'escenari, de fons passeja gent (grup de ball)).

ROSITA:

— *Pareix que anem a la romeria de la desesperació!*

LLEDÓ: (amb els tacons a la mà)

— *Mira que si arribe amb els peus negres, no em deixen pujar!*

CARME:

— *Posa't les sabates!*

LLEDÓ:

— *No! Que em fan mal!*

******(Dos extres vestits d'AMU col·loquen una tanca davant dels personatges).

ROSITA:

— *Agent, és una emergència cultural! La meua neta ha d'il·luminar Castelló!*

****** (CONTROL: entra la nostra versió d'ACÍ NO HI HA QUI VIVA.

CARME:

— *Mare de Déu, que m'ofegue!*

ROSITA:

— *Això sí que és un inici de cicle triomfal!*

****** (Lledó està a punt de caure a plom. Pare li fa un gest d'OK amb els polzes. Ella respira fons).

[INTRO – parlat]

ROSITA: (amb gràcia)

— *¡Va, Castelló, que comença la festa! ¡Agafeu la botella i el tabal, que hui la Gaïata 9 fa història!*

BALL FINAL: versió “ACI NO HI HA QUI VIVA.”

****** (Curta intervenció de Carmen per a eixir de l'escenari).

SI VOLS ESCOLTAR LA CANÇÓ, ESCANEJA EL QR.

ESCANEJA'NI

ACTES 2025|2026

ELECCIÓ DE REINES I DAMES DE LA CIUTAT | 24 DE JULIOL 2025

NOMENAMENT I ACOMIADAMENT DE REPRESENTANTS | 31 D'AGOST 2025

XI EDICIÓ CONCURS GAIATES DE MÀ | 3 DE SETEMBRE 2025

774 ANIVERSARI DE LA FUNDACIÓ DE LA CIUTAT | 9 DE SETEMBRE 2025

ACTE DE BENVINGUDA | 11 DE SETEMBRE 2025

IMPOSICIÓ DE BANDES INFANTIL | 12 DE SETEMBRE 2025

IMPOSICIÓ DE BANDES | 13 DE SETEMBRE 2025

PRESENTACIÓ GAIATA 3 | 20 DE SETEMBRE 2025

PRESENTACIÓ DE LES REINES DEL CENTRE ARAGONÉS | 25 DE SETEMBRE 2025

PRESENTACIÓ REINES D'ORPESA | 28 DE SETEMBRE 2025

PRESENTACIÓ GAIATA 4 | 28 DE SETEMBRE 2025

PRESENTACIÓ GAIATA 10 | 4 D'OCTUBRE 2025

PRESENTACIÓ GAIATA 17 | 11 D'OCTUBRE 2025

DIA DEL PILAR | 12 D'OCTUBRE 2025

MERCAT DEL RAVAL | 18 D'OCTUBRE 2025

CAVALCADA DE SANT ROC | 25 D'OCTUBRE 2025

PRESENTACIÓ GAIATA 15 | 25 D'OCTUBRE 2025

PRESENTACIÓ GAIATA 13 | 1 DE NOVEMBRE 2025

PRESENTACIÓ GAIATA 11 | 8 DE NOVEMBRE 2025

PRESENTACIÓ CARTELL | 14 DE NOVEMBRE 2025

EXALTACIÓ FALLA INDÚSTRIA- SANTS JUST I PASTOR | 9 DE NOVEMBRE 2025

PRESENTACIÓ GAIATA 8 | 15 DE NOVEMBRE 2025

LA NOSTRA GESTORA | 22 DE NOVEMBRE 2025

ENCESA DE LLUMS DE NADAL | 5 DE DESEMBRE 2025

PRESENTACIÓ GAIATA 6 | 6 DE DESEMBRE 2025

PRESENTACIÓ GAIATA 1 | 13 DE DESEMBRE 2025

DINAR DE NADAL | 7 DE DESEMBRE 2025

CARTER REIAL | 13 DE DESEMBRE 2025

SOPAR DE NADAL DE LA GESTORA | 19 DE DESEMBRE 2025

PRESENTACIÓ GAIATA 7 | 20 DE DESEMBRE 2025

BERENAR DE LA GESTORA | 2 DE GENER 2026

CAVALCADA DELS REIS MAGS D'ORIENT | 5 DE GENER 2026

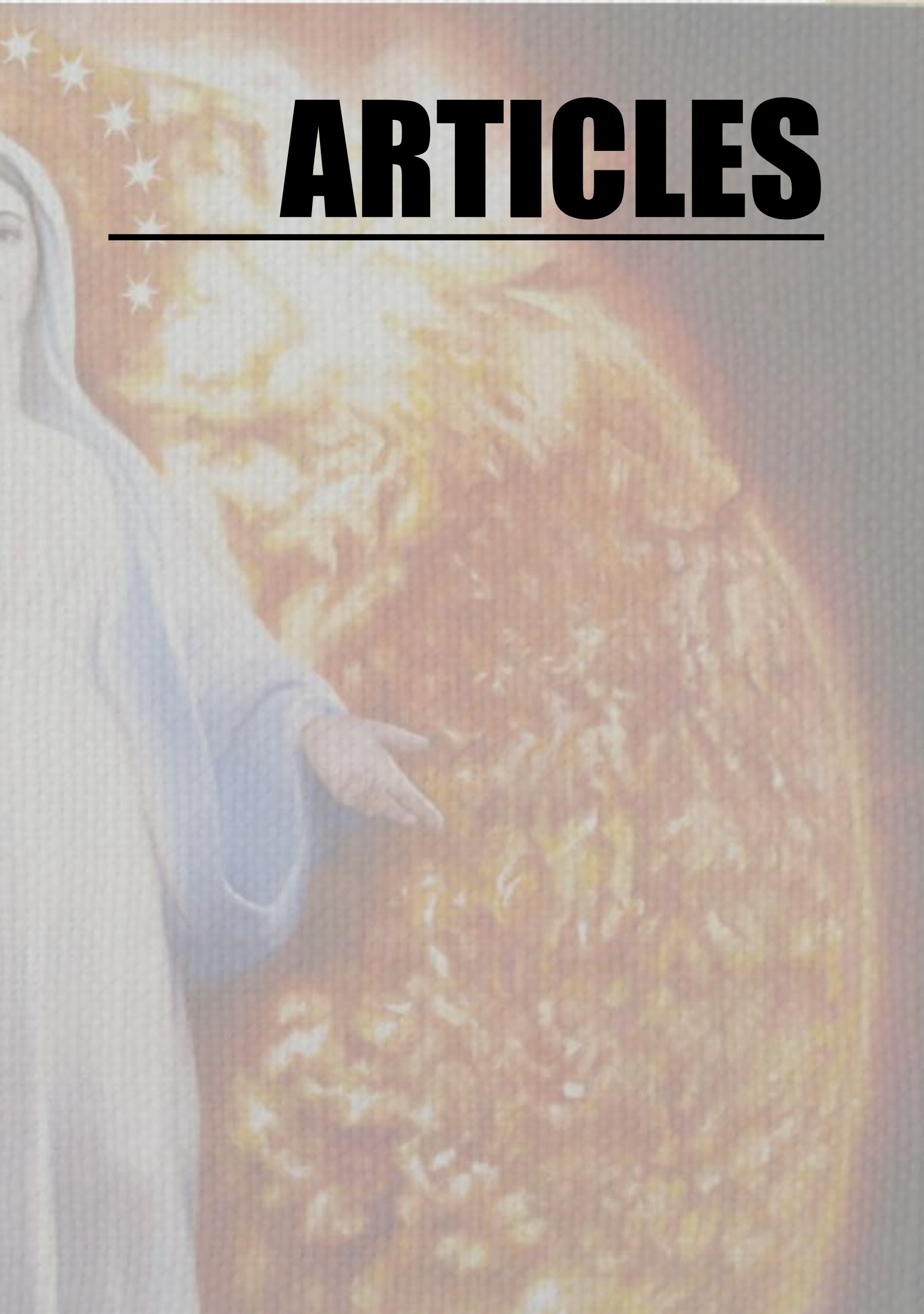
PRESENTACIÓ GAIATA 14 | 10 DE GENER 2026

PRESENTACIÓ GAIATA 18 | 17 DE GENER 2026

ARTICLES

RECORREGUT PER LA HISTÒRIA ARQUITECTÒNICA DE LA COCATEDRAL SANTA MARIA DE CASTELLÓ

1. Església Cocatedral de Santa Maria de Castelló de la Plana

El present treball proposa un recorregut per la història de l'edifici amb l'objectiu de comprendre l'arquitectura que ha arribat fins als nostres dies. Este passeig se suporta en les aportacions de diversos autors que, des de finals del segle XIX fins a l'actualitat, han estudiat el temple i el seu context històric i arquitectònic. Entre els treballs, i seguint un ordre cronològic de publicació, destaquen les obres de Peyrat Roca (1894), Vicente Gimeno Michavila (1926), Sanz de Bremond Blasco (1944), Vicente Traver Tomás (1958), Ferrán Olucha (1983), Manuel Cervera Notari (1996), Manuel V. Monsonís Monfort (1997) i Vicente Bengochea Meyer (2011), investigacions les quals han servit de guia i fonament per a les notes que acompanyen este recorregut.

L'article no pretén esgotar l'estudi de l'edifici ni substituir els treballs monogràfics existents, sinó oferir una visió general que permeta al lector situar el temple en la seua evolució històrica i comprendre algunes de les claus arquitectòniques i funcionals que expliquen la seua configuració actual.

2. Context històric: Castelló de la Plana

Castelló de la Plana, situada en la comarca de la Plana, és capital de la província des de 1833, data en la qual s'establixen els límits de l'actual demarcació administrativa. La ciutat té el seu origen en la fundació medieval autoritzada el 8 de setembre de

1251 pel rei Jaume I, quan es concedix permís reial per al trasllat de l'assentament des del turó de la Magdalena fins al pla.

Des de la seua fundació i fins ben entrat el segle XX, Castelló va pertànyer a la diòcesi de Tortosa.

No fou fins al 1960 quan es va constituir la diòcesi de Segorbe-Castelló, mitjançant decret de la Sagrada Congregació Consistorial del 31 de maig d'eixe mateix any. Per butlla del Papa Joan XXIII, expedida en la mateixa data i dirigida al bisbe de Segorbe, es va disposar que, conservant Segorbe la dignitat de seu episcopal, el temple dedicat a la Verge Maria en la ciutat de Castelló fora elevat al rang de cocatedral, amb tots els drets, honors, càrregues i obligacions mateixes de les catedrals.

L'actual cocatedral de Santa Maria és la tercera que es va alçar en este mateix solar. Les dos alçades amb anterioritat, de característiques i cronologies diferents, foren destruïdes per diverses causes, fet que ha condicionat de manera decisiva la configuració de l'edifici actual. Durant prop de sis segles, l'església major de Santa Maria va ser l'única parròquia de la vila, concentrant en ella no només la vida litúrgica, sinó també bona part de la vida social i comunitària de Castelló.

Este prolongat protagonisme explica l'importància simbólica i urbana del temple, així com la successió d'inter-

vencions, ampliacions i reconstruccions que han tingut lloc al llarg de la seua història, i que resulten imprescindibles per comprendre l'arquitectura que ha arribat fins nosaltres.

3. Un solar en transformació: les esglésies medievals de Santa Maria.

3.1. La primera església (segles XIII-XIV): una arquitectura de reconquesta

La primera notícia documental relativa a l'església de Santa Maria de Castelló es remunta l'any 1289, quan el temple apareix citat com lloc de reunió dels jurats i del poble de la vila per jurar fidelitat al seu nou senyor, el Monestir de Poblet. Esta referència primerenca situa l'edifici en el context immediat de la fundació cristiana de la ciutat i permet vincular-lo als models arquitectònics propis de l'arquitectura de reconquesta.

Des del punt de vista tipològic, la primera església responia a l'esquema de nau única articulada mitjançant una successió d'arcs diafragmàtics, sistema constructiu àmpliament difós en els territoris de la Corona d'Aragó durant els segles XIII i XIV. Es tractava d'una solució funcional i austera, en la que els arcs transversals de gran llum suportaven una coberta de fusta, permetent una ràpida execució de l'edifici amb recursos tècnics i econòmics limitats. Este tipus de temples, caracteritzats per la seua simplicitat espacial i constructiva, s'adaptava bé a les necessitats litúrgiques bàsiques de les noves comunitats cristianes asentades darrere la conquesta.

Són nombrosos els exemples conservats d'este model en l'àmbit valencià, el que confirma que la primera església de Santa Maria s'inscrivía plenament en una tradició arquitectònica compartida.

Més que una arquitectura representativa, es tractava d'un edifici funcional, destinat a consolidar la presència

cristiana i estructurar la vida religiosa i comunitària d'una vila en formació.

Este primer temple va desaparèixer a causa d'un incendi originat, segons les fonts, en un dels seus altars i que va acabar estenent-se per tot l'edifici. El sinistre, datat per diferents autors entre 1335 i 1340, va provocar el derrocament quasi total de l'església, mantenint-se en peu únicament els murs perimetrals. Este episodi marcaria l'inici d'un nou cicle constructiu, ja en un context urbà i social diferent.

3.2. La segona església (segles XIV-XIX): la gran parròquia gòtica

La construcció del segon temple de Santa Maria es va iniciar entre finals del segle XIV i començament del segle XV, si bé alguns estudis situen l'arrancada de les obres ja al voltant a 1341, possiblement aprofitant part de la fàbrica precedent. En qualsevol cas, va ser l'any 1403 quan el consell de la vila va decidir impulsar de manera decidida l'edificació d'una església de majors dimensions, acord amb el creixement demogràfic i la consolidació urbana de Castelló.

La parròquia es trobava llavors vinculada a la Cartoixa de Vall de Crist, de la que depenia des de 1397, circumstància que explica tant l'ambició del projecte com la participació de Mestres relacionats amb este important focus constructiu. En 1409 es documenta la contractació del Mestre Miguel García, natural de Segorbe i actiu en les obres de la cartoixa, així com en la parròquia de Jérica. Cap 1420 l'edifici ja es trobava cobert, i en 1436 les obres es van donar per concloses, encara que la consagració no va tindre lloc fins al 3 de març de 1549, a càrrec del bisbe de Tortosa.

Des del punt de vista arquitectònic, l'església presentava una planta de nau única de cinc trams, amb capelles laterals disposades entre profunds contraforts, solucions característiques del gòtic desenvolupat als terri-

Ruïnes catedral (ADPCS)

toris de la Corona d'Aragó. El temple es tancava amb un ampli absis pentagonal, flanquejat per dos capelles laterals i prolongat per una absidiola central destinat al cor, en una disposició comparable a la d'altres grans temples parroquials de l'àmbit valencià, com l'arxiprestat de Sant Mateu.

La nau es cobria mitjançant voltes de creueria sexpartida, mentre que les capelles laterals ho feia amb voltes d'aresta reforçades per arcs diagonals. L'absis es resolia amb una volta estrellada de sis puntes, articulada al voltant a una gran clau central. L'alçat interior s'organitzava mitjançant arcs faixons apuntats que descarregaven sobre pilars adossats als contraforts, de secció semioctogonal. Aprofitant la diferència d'alçada entre la nau i les capelles laterals, es va disposar un fals trifori que contribuïa a articular visualment l'espai.

En conjunt, l'església oferia una imatge d'espai unitari, marcada per l'horitzontalitat de les estructures i per una decoració severa i funcional, trets propis del gòtic mediterrani desenvolupat entre els segles XIV i XV. Esta arquitectura, més continguda que la

del gòtic septentrional, responia a una concepció racional de l'espai litúrgic i a una voluntat de claredat estructural.

Al llarg dels segles, el temple va ser objecte de diverses transformacions. En la segona mitat del segle XVII es va ocultar l'ornamentació gòtica original mitjançant guixeries barroques que van alterar la lectura d'arcs i pilars, i es va construir una ampla capella de la Comunió, iniciada en 1662 segons traces de Juan Ibáñez, i conclosa en 1670, concebuda amb planta de creu grega i accés independent des de l'exterior. Ja a finals del segle XIX, en ple auge de l'historicisme, es va emprendre una re-decoració d'estil neogòtic romàntic, amb pintures de caràcter arcaïtzant i la instal·lació d'un atri tancat davant la portalada principal.

En 1931, l'església de Santa Maria la Major va ser declarada Monument Nacional, reconeixement que subratlle el seu valor històric i arquitectònic. No obstant això, a penes cinc anys després, el 24 de juliol de 1936, el temple va ser incendiat en els primers compassos de la Guerra Civil. El 17 de novembre del mateix any, la Comissió Gestora Municipal va aprovar l'enderrocament total de l'edifici. Durant el procés de la demolició, i gràcies a la seua protecció patrimonial, van poder salvar-se alguns elements significatius, com les tres portalades gòtiques, diverses claus de volta, la pila baptismal i altres fragments arquitectònics, que serien incorporats posteriorment a la nova construcció.

Este segon temple gòtic, resultat d'un llarg procés constructiu i de múltiples transformacions, constitueix el referent immediat sobre el qual es projectarà la reconstrucció del segle XX. La destrucció de 1936 no va suposar únicament la pèrdua d'un edifici, sinó la ruptura d'una continuïtat històrica que condicionarà de manera decisiva les decisions arquitectòniques adoptades a partir de 1940, sota la direcció de Vicente Traver Tomás.

4. De l'edifici històric al nou projecte

La destrucció de l'església de Santa Maria en l'estiu de 1936 va suposar un punt d'inflexió radical en la història de l'edifici. A penes dies després de l'inici de la Guerra Civil, el temple va ser incendiat, perdent-se la major part de la seua fàbrica i del seu patrimoni artístic. Pese a haver sigut declarat Monument Nacional en 1931, les circumstàncies del moment van conduir a la decisió del seu derrocament total, aprovada per la Comissió Gestora Municipal el 17 de novembre de 1936.

No obstant, esta demolició no fou absoluta. En atenció al seu valor històric i arqueològic, es va procedir a la conservació i desmuntatge d'un conjunt significatiu d'elements de l'antic temple gòtic, entre els quals destaquen les tres portalades medievals, diverses classes de volta, la pila baptismal i altres fragments arquitectònics ornamentats. Esta resta, acuradament desmuntats, no només van preservar una part substancial de la memòria material de l'edifici desaparegut, sinó que es van convertir en components essencials del projecte de reconstrucció posterior.

L'encàrrec de desmuntar les portalades gòtiques fou assignat en 1937 a l'arquitecte Vicente Traver Tomás, qui dos anys més tard assumiria també la direcció del projecte de reconstrucció de l'església. Esta continuïtat en la intervenció resulta especialment rellevant, perquè va permetre una lectura coherent del procés que va des de la ruïna del temple medieval fins a la definició del nou edifici.

Vicente Traver Tomás (Castelló, 1888 – Alacant, 1966) fou una figura destacada de l'arquitectura castellonenca del primer terç del segle XX. Format entre Barcelona i Madrid, a on va obtenir el títol d'arquitecte, va iniciar molt prompte una intensa activitat professional. En 1913 va ser nomenat arquitecte de la Comissaria Règia, circumstància que el va dur a traslladar-se a

Sevilla, ciutat on va desenvolupar una prolífica labor, i on va entrar en contacte amb llenguatges historicistes i classicistes que van marcar part de la seua producció posterior.

Malgrat la seua prolongada estada en Andalusia, Traver Tomás va mantindre sempre una estreta vinculació amb Castelló. En 1933 va tornar definitivament a la seua ciutat natal, a on va desenvolupar una intensa activitat arquitectònica i urbanística. Acabada la Guerra Civil, va exercir com alcalde de Castelló fins a 1942, impulsant diverses actuacions contemplades en el seu Pla General d'Ordenació i Urbanització de 1925, en un context condicionat per les necessitats materials i administratives del moment.

El seu llenguatge arquitectònic se situa entre el castissisme, el neobarroc i el neoclassicisme, i s'inscriu en les corrents arquitectòniques dominants en la immediata postguerra. Nomenat arquitecte diocesà de la diòcesi de Tortosa i València, va intervindre en nombrosos edificis religiosos al llarg d'un ampli territori. En este marc professional s'inscriu el projecte de reconstrucció de l'església arxiprestal de Santa Maria de Castelló.

Convé destacar que el projecte concebut per Traver Tomás responia a la condició de l'edifici com església arxiprestal, i no com a catedral. En el moment d'iniciar-se les obres, el temple no havia adquirit encara el rang catedralici que li seria atorgat en 1960, amb la creació de la diòcesi de Segorbe-Castelló. Este fet resulta determinant per comprendre tant les decisions projectuals adoptades com alguns dels desajustaments funcionals que analitzarem més endavant.

El projecte de Traver Tomás no pretenia una reconstrucció arqueològica de l'edifici desaparegut, sinó la creació d'un nou temple que, incorporant els elements gòtics conservats, oferira

una imatge arquitectònica coherent i formalment vinculada a la tradició del lloc. Esta voluntat de continuïtat, unida al context històric i a la trajectòria de l'arquitecte, va condicionar decisivament el caràcter de l'edifici resultant i l'elecció del llenguatge formal adoptat.

Este plantejament, situat entre la memòria del temple destruït i la necessitat d'alçar un edifici nou, situa de ple la reconstrucció de Santa Maria en el centre d'un dels grans debats de l'arquitectura del segle XX: el dilema de l'estil de la reconstrucció. A partir de 1940, sota la direcció de Vicente Traver Tomás, l'església de Santa Maria començarà un llarg procés constructiu que donarà lloc a l'edifici que hui coneixem.

5. La tercera església: l'edifici actual

L'edifici que hui coneixem com catedral de Santa Maria de Castelló és el resultat d'un polongat procés de reconstrucció desenvolupat al llarg de la segona meitat del segle XX i començament del segle XXI. Sota la direcció inicial de Vicente Traver Tomás, el temple fou alçat completament seguint unes traces d'inspiració neogòtica, integrant en la nova fàbrica els principals elements medievals conservats, especialment les portalades gòtiques procedents de l'edifici anterior.

L'opció per un llenguatge historicista s'inscriu en un context en el qual l'arquitectura religiosa tendia a assentar-se en models recognoscibles, capaços d'establir una continuïtat formal amb el passat i d'oferir una imatge consolidada i comprensible per a la comunitat. En este sentit, la nova església no pot entendre's com una reconstrucció literal del temple destruït, sinó com una reinterpretació arquitectònica que pren com a referència la seua imatge històrica més recent.

El cas que ens ocupa remet inevitablement a un dels dilemes fonamentals

de l'arquitectura de la reconstrucció: l'elecció del llenguatge formal. El temple derrocat en el segle XX no fou, tal com ja hem vist al llarg del text, el primer que va ocupar este solar, sinó l'últim d'una successió d'edificis d'origen medieval, transformats, substituïts o ampliat al llarg del temps en funció de diverses vicissituds històriques. La ruïna de l'edifici precedent i la seua posterior demolició van conduir, com veiem, a la construcció d'un nou temple que havia d'enfrontar-se no només a la pèrdua material, sinó també a la memòria acumulada del lloc.

Des d'esta perspectiva, la decisió de reconstruir-lo mitjançant un llenguatge neogòtic, pròxim al de l'últim edifici desaparegut, va respondre així a una voluntat de continuïtat simbòlica i formal més que a una reproducció literal del passat. En un context marcat per la postguerra, la reconstrucció va assumir el valor de reparació i de restitució d'una imatge recognoscible per a la comunitat del poble de Castelló, en un moment en el qual l'enyorança d'allò que s'ha destruït i la necessitat de referents estables condicionaven profundament la recepció social de l'arquitectura.

Durant el desenvolupament de les obres, l'edifici fou avançant de manera gradual, adaptant-se a les circumstàncies tècniques i econòmiques del moment. En el transcurs d'este procés es va produir un fet d'especial rellevància institucional: la creació de la diòcesi de Segorbe-Castelló i l'elevació del temple al rang de catedral, circumstància que va introduir noves exigències funcionals i representatives no previstes en el projecte original.

Després de la mort de Vicente Traver Tomás, la direcció de les obres va ser assumida pel seu fill Vicente Traver González-Espresati, qui va introduir diverses modificacions destinades a adequar l'edifici a la seua nova condició i a les necessitats litúrgiques i organitzatives derivades del seu ús

Ruïnes catedral (ADPCS)

com a seu episcopal compartida. Estes intervencions es van dur a terme respectant en l'essencial el plantejament formal heretat, mantenint la coherència del conjunt.

A partir de la dècada de 1980 es va abordar la fase final de terminació del complex, amb la construcció del claustre i de l'edifici annex d'usos complementaris, on s'ubiquen dependències com la sagristia i el museu de la cocatedral. Estes actuacions van respondre a la necessitat de completar el programa funcional del conjunt. En esta última etapa va intervenir com arquitecte Juan Ignacio Traver de Juan, net de l'autor del projecte original, junt amb un equip tècnic integrat per Vicente Traver González-Espresati, Manuel Guía Arnal i Jose Miguel Llopis Peris. La consagració del temple va tindre lloc en 1999 i les obres es van donar com concloses definitivament en 2008.

Des d'una lectura crítica, esta llarga cronologia permet reflexionar sobre les decisions adoptades en els mo-

ments inicials de la reconstrucció i sobre les seues conseqüències a llarg termini. Esta elecció pot interpretar-se també com una oportunitat perduda per haver assajat un llenguatge arquitectònic contemporani, capaç d'expressar de forma explícita la seua condició d'edifici del segle XX i incorporar les noves formes d'entendre l'espai litúrgic que començava a desenvolupar-se en estos anys: una major centralitat de l'assemblea, una relació més directa entre fidels i altar, una atenció renovada a la llum i a la claredat espacial, així com una concepció més participativa de l'interior eclesial. No obstant això, no resulta difícil imaginar les circumstàncies històriques, culturals i emocionals del moment.

La cocatedral de Santa Maria es presenta així com a resultat d'una reconstrucció condicionada per la memòria de l'edifici perdut, pel context històric en el qual es va gestar i per un canvi de funció sobrevingut, factors que expliquen tant la coherència formal del conjunt com alguns dels desajustaments que abordarem en l'apartat següent.

Reconstrucció (ADPCS)

6. D'església major a catedral

L'església de Santa Maria de Castelló va nàixer com a parròquia major d'una vila de fundació medieval, erigida en 1251, i durant segles va exercir esta funció com a únic temple parroquial de la ciutat. Amb el pas del temps, el creixement urbà, demogràfic i social de Castelló va anar dotant a l'edifici d'una rellevància progressivament major, fins a convertir-se, en 1833, a l'església principal de la capital de la província. No seria, no obstant això, fins ben entrat el segle XX quan el temple assumiria plenament una funció catedralícia, en ser elevat al rang de catedral després de la creació de la diòcesi de Segorbe-Castelló.

Este recorregut històric resulta fonamental per a comprendre tant les virtuts com les limitacions de l'edifici actual. La funció d'una catedral va més enllà de la d'una mera església parroquial, fins i tot de gran grandària o rellevància urbana.

Tal com assenyala Miguel Sobrino (2009), la catedral és, en essència, un espai construït al voltant de la càtedra, i la seua forma arquitectònica deriva directament de la dignitat atorgada a l'acte d'asseure's i de les activitats que

d'ell es desprenen. L'espai catedralici respon així a una complexa articulació entre funcions sedentàries – com el cant del cor o les reunions del capítol – i pràctiques dinàmiques, entre les quals destaquen les processions i els recorreguts rituals a través de les naus, deambulatoris o claustres.

Des d'esta perspectiva, el caràcter catedralici no es limita a un títol honorífic, sinó que implica una determinada concepció de l'espai, una jerarquia d'àmbits i una riquesa de relacions funcionals i simbòliques que condicionen de manera decisiva l'arquitectura.

En este marc teòric, el cas de la catedral de Castelló resulta especialment significatiu. La seua concepció arquitectònica fou anterior a l'obtenció del títol catedralici, la qual cosa explica certs desajustaments en la proporció dels espais i en les relacions funcionals entre ells. Estes limitacions, més que defectes pròpiament dits, constitueixen una de les principals ombres de la seua configuració formal, perquè no ha sigut projectada originalment per acollir de manera plena les exigències simbòliques, litúrgiques i representatives pròpies d'una seu episcopal.

En efecte, el projecte de reconstrucció de l'església es va concebre inicialment per a un temple arxiprestal de gran rellevància, però no per a una seu episcopal. La posterior elevació al rang de catedral va introduir noves necessitats que l'edifici va haver d'assumir de manera sobrevinguda, sense que el seu traçat general responguera des de l'origen a estes exigències.

Per contra, aquelles catedrals la condició i la funció de les quals van ser assumides des del moment inicial de la seua concepció presenten, en general, una major riquesa espacial i una articulació més complexa entre àmbits, recorreguts i jerarquies, resultat d'una reflexió arquitectònica

directament vinculada a l'exercici del poder episcopal i a la vida capitular.

Esta diferència es manifesta de forma concreta en diversos aspectes de l'edifici. Per exemple, resulta revelador la reduïda mida de la sagristia habitual en relació amb la rellevància litúrgica del temple. Esta desproporció es fa especialment evident durant les celebracions multitudinàries que li són pròpies, com la missa crismal, les ordenacions sacerdotals o altres celebracions solemnes que requereixen la concelebració d'un elevat nombre de preveres. De la mateixa manera, la disposició de l'orgue presenta certes incoherències en relació amb la ubicació del cor, i en particular, amb el cadorat coral dels canonges, posant de manifest una articulació funcional que no respon plenament a les exigències d'un espai catedralici.

Estes circumstàncies no han d'entendre's com a errors de projecte ni molt menys, sinó com el resultat lògic d'una evolució històrica complexa, en la qual l'edifici ha anat assumint funcions progressivament més ambicioses.

El solar ocupat per les successives esglésies ha experimentat modificacions al llarg de la història, i amb ell han anat transformant-se les característiques del temple. Tal com s'ha assenyalat en els apartats precedents, esta evolució tanca un constant afany de superació, orientat a la construcció d'una església progressivament més àmplia, més capaç i més ben adaptada a les necessitats litúrgiques i representatives de cada moment històric.

En este sentit, la cocatedral de Santa Maria de Castelló presenta un tret especialment significatiu. La seua reconstrucció és el fruit de l'esforç col·lectiu i d'una intensa implicació social en temps recents. Es tracta d'un edifici el significat del qual es construeix des de la voluntat conscient d'una comunitat per dotar-se d'una església catedralícia pròpia. Allò que

a la catedral li falta en termes de profunditat històrica queda, no obstant, plenament compensat dins del conjunt diocesà per la catedral de Segorbe, el títol d'origen medieval de la qual aporta una continuïtat històrica, cultural i social llargament sedimentada. Les dos seus, lluny d'oposar-se, conformen així una realitat complementària que enriqueix el patrimoni i la identitat de la diòcesi.

Finalment, convé subratllar l'abast i les limitacions del present treball. Les pàgines precedents ofereixen una aproximació general a l'edifici i el seu esdevindre històric, condicionada tant pels límits propis d'un article de caràcter divulgatiu com pel propòsit de centrar la reflexió en determinants aspectes concrets de la seua arquitectura i el seu significat. Per a qui desitgen aprofundir en un coneixement més detallat i exhaustiu de la cocatedral de Castelló, resulta especialment recomanables, entre altres, els treballs de Manuel V. Monsonís Monfort i del Reverend Vicente Bengochea Meyer, les publicacions dels quals reuneixen un valuós cabal d'informació històrica, documental i arquitectònica. Ambdós autors han abordat l'estudi del temple amb una profunditat i un rigor que constitueixen, una referència imprescindible per comprendre, en tota la seua complexitat, la història i l'evolució de l'edifici.

7. Consideracions finals

L'església cocatedral de Santa Maria de Castelló és el resultat d'una història complexa, marcada per successives destruccions, reconstruccions i transformacions que han anat configurant, capa a capa, l'edifici que ha arribat fins als nostres dies. Només a través del coneixement d'este esdevindre històric és possible comprendre adequadament la seua arquitectura actual, justificar determinades decisions formals i explicar aquells aspectes que, considerats aïlladament, podrien resultar difícils d'entendre.

Reconstrucció (ADPCS)

El recorregut per les distintes fases constructives del temple posa de manifest com cada etapa respon a unes circumstàncies històriques, socials i culturals concretes, i com l'arquitectura ha actuat com un reflex material de les aspiracions, necessitats i límits de la comunitat que la va promoure. Des de la senzillesa funcional de la primera església medieval fins a l'ambició espacial del temple gòtic, i des de la reconstrucció historicista del segle XX fins a la seua adaptació progressiva a una nova funció catedralícia, l'edifici és revetlla com un organisme en constant transformació.

La lectura crítica de l'edifici actual no pretén assenyalar errors ni establir judicis definitius, sinó situar la catedral de Castelló en el seu context, entenent les seues virtuts i limitacions com a conseqüència directa d'una evolució històrica no lineal i de decisions condicionades per la memòria del lloc, pel moment històric i pel canvi sobrevingut de funció. En este sentit, el valor del temple no residix únicament en la seua arquitectura, sinó

també en el procés col·lectiu que va fer possible la seua reconstrucció i en el seu significat simbòlic que ha adquirit per a la ciutat i la diòcesi.

D'igual manera que determinades funcions resulten ben poca cosa sense una arquitectura que les legitime, així ocorre amb el cas de la catedral: també el seu edifici contribuïx a esta condició que transcendeix estrictament la seua funcionalitat litúrgica, projectant una dimensió simbòlica i un sentit transcendent que, al mateix temps, li atorguen un profund valor patrimonial, cultural i identitari, capaç de perdurar en la memòria col·lectiva com expressió material del que és sagrat i de la comunitat que l'erigix.

En Castelló, a 17 de gener de 2026.

Referències bibliogràfiques:

Andrés Peyrat Roca, 1894, *La iglesia mayor de Castellón de la Plana*, El Tradicionalista. Vicente Gimeno Michavila, 1926, *Del Castellón viejo*, Ajuntament de Castelló de la Plana.

Manuel Sanz de Bremond Blasco, 1944-1947, *La iglesia Arciprestal de Sta. María de Castellón*, Butlletí de la Societat Castellonense de Cultura.

Vicente Traver Tomás, 1958, *Antigüedades de Castellón de la Plana*, Ajuntament de Castelló de la Plana.

Ferran Olucha, 1983, *Catálogo de monumentos y conjuntos de la Comunitat Valenciana*, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana.

Manuel Cervera Notari, 1996, *Castellón, ciudad episcopal*, Ajuntament de Castelló de la Plana.

Manuel V. Monsonís Monfort, 1997, *Santa María de Castelló, una església per a un poble*, Diputació de Castelló.

Miguel Sobrino, 2009, *Catedrales*, La esfera de los libros.

Vicente Bengochea Meyer, 2011, *Las obras de la Concatedral, una aventura apasionante*, Ajuntament de Castelló de la Plana.

EL RETAULE DE L'ASSUMPCIÓ DE LA MARE DE DÉU A LA COCATEDRAL DE SANTA MARIA: ART, FE I MEMÒRIA DEL MISTERI DE CASTELLÓ

Des de l'Edat Mitjana, l'Assumpció de la Mare de Déu s'ha convertit en un dels grans eixos de la devoció mariana a Occident. Encara que el seu origen es troba en tradicions procedents d'Orient, conservades en textos extra-canònics difosos entre els segles IV i VI, la creença que Maria fou elevada al cel en cos i ànima, arrelà profundament en la cultura cristiana europea. Estes tradicions parlaven no tant de la mort de la Mare de Déu com de la seua *dormició*, un trànsit cap a la glòria celestial.

Un moment clau en la difusió d'este relat fou la *Llegenda daurada*, compilada en la segona meitat del segle XIII pel dominic Jacopo da Varazze. El capítol dedicat a l'Assumpció es convertí en una font de referència fonamental per a artistes, predicadors i dramaturgs fins ben entrada la Contra-reforma. A partir d'esta obra, el tema inspirà retaules, escultures, portals monumentals i representacions teatrals arreu d'Europa. A casa nostra, autors com Sant Vicent Ferrer, Francesc Eiximenis o Isabel de Villena també aprofundiren en este misteri marià.

No és estrany, per tant, que moltes esglésies valencianes, especialment des de la conquesta cristiana del segle XIII, estiguen sota l'advocació de la Mare de Déu de l'Assumpció. La festa del 15 d'agost ha generat, al llarg dels segles, un ric teixit de tradicions litúrgiques, devocionals i festives. En nombroses

poblacions es conserven imatges de la Mare de Déu gitada, amb els ulls tancats, símbol de la seua dormició, abans de ser glorificada als cels.

El retaule central de la Cocatedral de Castelló

En este context històric i espiritual s'inscriu el retaule central del presbiteri de la Cocatedral de Santa Maria de Castelló de la Plana, obra del reconegut artista **Vicente Traver Calzada**. Després de la restauració del temple, la Generalitat Valenciana, en coordinació amb el Bisbat i la Diputació de Castelló, encarregà a l'artista la decoració pictòrica del presbiteri. El resultat fou un ambiciós projecte concebut a escala natural, amb obres de grans dimensions, entre les quals destaca el retaule central dedicat a la **Dormició i Assumpció de la Mare de Déu**, instal·lat l'any 2015 i amb un pes aproximat de cinc-cents quilos.

Esta composició ens presenta la tradició segons la qual Maria no mor, sinó que s'adorm i és elevada al cel. Al centre de l'escena, la tomba buida és envoltada pels dotze apòstols, representats amb una gran riquesa expressiva: gestos d'estupefacció, sorpresa i dubte humà davant del prodigi que contemplen. Per damunt d'ells, la figura de la Mare de Déu flota lleugerament, rescatada pel seu fill, Jesucrist, que l'acompanya cap al cel, envoltats d'àngels. Esta escena celestial està resolta amb una delicada grisalla que

contrasta amb el colorit viu i terrenal dels apòstols, reforçant així la separació entre el món humà i el diví.

Tècnica, ofici i espiritualitat

Vicente Traver Calzada desplega en este retaule tot el seu mestratge tècnic i la seua profunda immersió espiritual. La creació dels personatges partí de models reals, vestits amb indumentària d'època, fruit d'un rigorós treball de documentació, sessions fotogràfiques i nombrosos esbossos previs.

La tècnica pictòrica utilitzada remet als procediments tradicionals, practicat durant segles pels grans mestres: una preparació acurada del llenç amb el conegut "gesso". Una espècie de crema que s'aconsegueix partint de cua de conill hidratada mesclada amb carbonat càlcic, creta i blanc de titani, aplicat en capes creuades fins a aconseguir una superfície idònia per a les veladures. Les figures estan pintades amb una tècnica mixta de tremp i oli, mitjançant una emulsió complexa de rovell d'ou, oli de llinosa espessit, resines i aigua destil·lada. Es tracta d'un procediment lent, exigent i hui quasi oblidat, però d'una gran durabilitat i d'una bellesa mat i vaporosa que no admet envernissats posteriors.

El retaule i el Misteri de Castelló

Més enllà del seu valor artístic, el retaule central dialoga directament amb una de les tradicions més estimades de la ciutat: **el Misteri de Castelló**, la representació de l'Assumpció de la Mare de Déu als cels. La historiografia i la documentació confirmen que, des de finals del segle XV fins a la fi del XVII, la festa de Santa Maria d'agost fou la celebració més destacada del calendari castellonenc, acompanyada d'este drama sacre, amb plantejaments escènics similars als que perviuen a Elx.

El Misteri de l'Assumpció compta amb nombroses mostres dramàtiques arreu de la Corona d'Aragó, com

les de Santa Maria de l'Estany, Tarraгона, València, Mallorca, Elx i Castelló. A la nostra ciutat, la representació fou prohibida a principis del segle XVIII pel bisbe de Tortosa, en un context marcat per les restriccions posteriors al Concili de Trento i pel fet que el dogma de l'Assumpció no fou proclamat oficialment fins a l'1 de novembre de 1950 pel papa Pius XII.

Malgrat això, del Misteri de Castelló s'han conservat dos versions del text, amb lletra de finals del segle XVII, una d'elles copiada pel notari Jaume Cases en el *Llibre Verd* de Castelló, i una altra custodiada a la Biblioteca Nacional de Madrid. En temps recents, s'han dut a terme diverses reconstruccions, especialment les de 1999 i 2008, i la creació, l'any 2018, de l'associació cultural **Misteri de Castelló** la qual ha permés la recuperació estable d'esta representació.

Des d'aleshores, la Catedral de Santa Maria torna a acollir cada any el Misteri, oferint una experiència única a on història, música, art i espiritualitat es fonen. El retaule central, amb la seua poderosa imatge de la Dormició i Assumpció, esdevé així un marc simbòlic i visual privilegiat d'esta tradició viva.

Un patrimoni compartit

Ara ja sabem què representa el retaule central de la Catedral de Castelló: no sols una obra d'art contemporània d'arrel clàssica, sinó també un pont entre segles de devoció mariana i una tradició teatral que forma part del nostre patrimoni immaterial. Cada novembre, el divendres posterior a Tots Sants, el Misteri torna a alçar el vol allí mateix, on ja es representava fa més de tres-cents anys.

Només resta felicitar a totes les persones i institucions que han fet possible la recuperació d'este llegat i desitjar que el Misteri de Castelló continue viu, fidel al seu esperit fundacional.

Llarga vida al Misteri de Castelló!

RETAULES DE LA COCATEDRAL SANTA MARIA DE CASTELLÓ

Els fidels que acudixen al temple de la ciutat, la Catedral de Santa Maria, han vist mudar el seu presbiteri en els últims anys amb la instal·lació de diversos panells signats per l'artista de Borriana Vicente Traver Calzada, artista que també és responsable dels famosos murals de la Diputació de Castelló, a més de tindre obres en el Museu de Belles Arts i en altres emplaçaments. La veritat és, que no són molts els que exactament coneixen quin és el programa iconogràfic (la temàtica) que s'amaga darrere d'estos imponents llenços. En estes línies intentarem desvetllar algunes de les seues claus:

Un dels primers aclariments a fer abans de continuar és que no es tracta de pintures murals, és a dir, no estan pintades directament a la paret de l'altar de la catedral. L'execució s'ha dut a terme sobre grans panells pintats al seu taller, i més tard traslladats a la Catedral, per a, finalment, ser clavats al mur de l'altar. Per cert, cada tauler pesa més de 300 kg i el seu maneig va requerir una grua especialitzada, però com va començar tot?...

13 anys de dur treball...

El primer quadre va quedar instal·lat en desembre de 2015, fa just una dècada, encara que les primeres converses es remunten a 2009 emmarcades en un conveni entre Bisbat, Conselleria de Cultura, Diputació i Ajuntament de Castelló, per a encarregar al pintor de Borriana un treball sense semblant. De les primeres reunions a l'inici de la confecció dels llenços de l'altar major van transcórrer encara

quatre anys. Però a la fi en 2022 es van instal·lar els últims panells després de no pocs retards, principalment per manca de suport econòmic, canvis de color polític i institucions que es van despenjar del projecte.

Traver Calzada va rebre l'encàrrec de vestir un altar major rematat amb volta estrellada de nervadures neogòtiques que oferia una sensació de nuesa total. En part per eixe estil neogòtic que no fa una altra cosa que falsejar la història. Es va desestimar per la seua elevada carestia un retaule escultòric que ocupara els marcs establerts en les cinc cares de l'altar en forma de poliedre absidal, i provisionalment es va optar, llavors, per ubicar les pintures del segle XVIII de l'artista morellà Joaquín Oliet i Cruella (procedents del desaparegut claustre de les monges clarisses de Castelló).

Una vegada decidits a confiar en l'artista borrianense i el seu sobrat talent, un dels hàndicaps per al pintor va ser sortejar les grans dimensions del temple i la ubicació d'unes vidrieres tan lluminoses, el protagonisme de les quals en el presbiteri és molt marcat. Esta és la raó per la qual Traver Calzada va optar per una paleta de colors molt forta amb la que, d'alguna manera, competir amb els vitralls. Un altre dels seus trucs visuals va ser triar figures a mida natural. Personatges pintats a més amb poc detall, ja que estan pensats per a vore's de molt lluny. Així mateix va optar també per figures molt retallades i una pintura, en resum, molt rotunda. La tècnica era altre dels problemes a resoldre, i és que no podia optar per pintar en oli, perquè este brilla. Així doncs,

va decidir fer una emulsió mixta de tremp i oli amb rovell d'ou, resina i oli. El resultat és, com molt bé reconeix el crític i Cronista Oficial de la Ciutat Antonio J. Gascó Sidro, molt preciosista. Respecte a l'estil, Traver Calzada es va decantar per un clàssic realisme. Hi ha modernitat, però també hi ha ressons d'estils com el Manierisme, el Barroc...

Veiem, doncs, escenes humanes, poc idealitzades. Traver Calzada ha aconseguit que els seus personatges siguin molt reals i per a aconseguir-ho ha utilitzat a familiars i amics, models al natural vestits amb túniques de l'època evangèlica.

La Tensió.

El programa iconogràfic d'este altar té com a tema principal mostrar la tensió entre la Verge, a la que s'ha dedicat el temple, i el seu fill. Traver Calzada va voler aportar una mica de modernitat al tema, fugint de l'ameçada i típica "estampeta". El resultat és una obra de gran potència, entitat i sentit evangèlic.

Comencem pel panell central que ocupa la vertical mitgera de l'absis,

Assumpció de la Verge

sent l'eix central d'este, sobre la càtedra episcopal. Ací es mostra l'Assumpció de Maria a la Glòria en carn mortal i baix ella el tema de la Dormició de la Verge. L'Assumpció va ser el primer en el qual va treballar l'artista i també el primer que es va col·locar a la Catedral un 9 de desembre de 2015. Consta de dos parts acoblades. Sense cap dubte, el que més atrau l'atenció de l'espectador és la colossal esfera de foc darrere de la Verge emulant a l'astre rei. Una imatge del sol inspirada precisament en imatges molt reals de la NASA. Una intensitat que atrau la mirada del fidel. L'escena al·ludix a l'Apocalipsi de Sant Joan, que descriu a una dona amb una diadema d'estrelles i vestida de sol. Just baix contemplem la Dormició. La figura de Crist retira el vel mortuori perquè la Verge pugui ascendir en cos i ànima als cels.

Just a la dreta tenim el panell del sermó *Qui són la meua mare i els meus germans?* La pintura es va col·locar el 27 de novembre de 2017. Recorden que les Santes Escripures narren com Jesucrist no rep a la seua mare encara que li avisen que es trobe fora. Al contrari, ell mira a les persones que té més a prop i contesta: "La meua mare i els meus germans estan ací". D'esta obra destacaria sense cap dubte el perfil del Penyagolosa al fons i esta llum mediterrània que inunda l'escena. Crist ensenya amb mansuetud, amb bondat.

A l'esquerra de l'eix central descobrim una Crucifixió, el seu títol es *Mare de Déu, mare de l'església*, seguint el Concili Vaticà II. En este tràgic panell observem a una Verge més envellida que en la resta d'obres i voltada dels deixebles. En la seua falda sosté a Sant Joan. Com a curiositat, cal assenyalar la maqueta que sosté un dels seus personatges i que té l'inconfusible perfil de la Catedral castellanenca. Però el més interessant d'esta obra és l'escena superior pintada en sanguina a on veiem a la Verge, Sant

Joan, i els peus de Crist. Només veiem els peus perquè, si alcem la mirada a la vidriera, ens trobarem que ja hi ha representada una Crucifixió. Repetir era absurd.

Tornem ara a la dreta inferior amb el tema del Xiquet perdut i trobat al temple, obra instal·lada el 25 de febrer de 2019. En esta obra trobem a Jesús xiquet parlant amb els doctors de l'església durant la festa de la Pasqua en Jerusalem. Mentrestant, la seua mare i el seu pare preocupats el busquen per tota la ciutat. No obstant això, el xiquet els solta: "Per què em buscàveu? No sabíeu que és necessari que jo estiga en les coses del meu Pare?" Esta és una de les escenes on més es palpa esta tensió que comentàvem. No hi ha més que vore el joc de mirades entre mare i fill. Una de les genialitats d'esta obra és el raig de llum que ve directament del sol (entrada de llum). D'esta manera, l'artista genera una composició entre dos llums molt ben resolta.

Al marge esquerre inferior trobem la meua escena preferida, les Bodes de Canà. Compositivament, molt atractiva, gràcies en part a la diagonal creada per l'artista. Cal mencionar, com bé observa Gascó Sidro, la perspectiva cavallera per a poder vore l'interior de les gerres. És, la definix el nostre cronista, un model de bé compondre. Els tons pastel del fons els deixa per a mostrar l'ambient alegre i festiu propi d'estes celebracions. En la composició l'artista instal·la 6 gerres d'aigua que, segons el miracle, Jesús converteix en bon vi. L'artista vol evitar que parega un truc de màgia i que s'arri-me més al que va ocórrer, un miracle que la Verge hi va demanar al seu fill quan va vore que se'ls acabava el nèctar i que la festa continuava.

Descriurem ara els dos penúltims panells que tenen unes mesures de 3 metres d'ample per quasi 4 metres d'alt. Tornem a vore en ambdós una profunda intencionalitat humana,

amb caràcter i propietat personalitzades, i és que els seus models segueixen sent reals als que vestix amb roba de l'època.

Descendiment de Crist en la Creu

La peça més dolent de totes és, sens dubte, el *Descendiment de Crist en la Creu*. Instal·lada l'any 2021 i, per tant, en plena pandèmia de la Covid-19, el seu colorit lúgubre ha de vore amb la commoció que va produir en l'artista la pandèmia i el sofriment personal i col·lectiu. És com una al·legoria de la tragèdia, angoixa i calvari. En esta obra podem observar els escorços típics de l'artista. Crist apareix també en perspectiva cavallera amb el seu cos flàccid. Molt interessant és la paleta cromàtica de tonalitats heretades del Barroc espanyol amb esta sòbria austeritat. Un altre detall és el rellamp que dividix el quadre en dos (segons el relat evangèlic) quan el Messies expira. Una llum que il·lumina precisament el temple de Jerusalem. I és que en l'escena domina esta línia de llum poderosa que talla el llençol des de l'angle superior esquerre a l'inferior dret. La il·luminació es torna màgica, no veiem l'efectisme ni la grandiloqüència de les actituds

d'èpoques passades (Barroc el que més). Al contrari, els gestos són habituals i reflectixen, amb marcada propietat, les impressions psicològiques dels personatges de l'escena. Seguint el relat de Gascó, observem un realisme de sentida quotidianitat més propi de finals del segle XIX. Les actituds es tornen habituals i properes. Entre els personatges més recognoscibles es troben José de Arimatea i Nicodemo, portant el cos de Crist. Al costat dels hòmens, un grup de dones amb actituds compungides. No oblidem la força tremenda que atorga a la composició la figura dreta a la que no hi veiem el rostre. Una figura d'esquenes com va fer al seu moment Giotto per a donar pas a la modernitat. L'artista atorga entitat protagonista. El color blau del mant contrasta amb la paleta molt més apagada de la resta. Un altre detall anecdòtic és la dona en primer pla vestida de dol i amb mantellina de blonda de Setmana Santa, en un clar gest a la contemporaneïtat.

Beneïda eres tú

La següent escena és l'Anunciació i la Visita de Maria a la seua cosina Santa Isabel, titulada "*Beneïda eres tú entre totes les dones*" i instal·lada el juny

de 2021, encara que pintada en l'any 2019 (abans del Còvid). Gascó apunta la curiositat de què, ací, l'artista pareix voler plasmar una premonició de la resurrecció de l'esperança. Per a la seua lectura cal fixar-nos en els importants contrastos d'il·luminació i cromatisme. La llum és brillant i engegadora, els colors es tornen vius i molt més mediterranis. És un naturalisme autèntic, seré, sincer i palpitant, ens assevera el cronista. L'escena està dividida en dos mitats horitzontals. En la part superior els tons daurats generen una atmosfera de marcat caràcter celestial. Narra l'Anunciació de la maternitat de la Verge Maria per l'arcàngel Gabriel. No falta el lliri blanc, símbol de la puresa i, per tant, al·lusió a la virginitat. Vicente Traver Calzada torna a humanitzar les figures, l'Àngel és auster i profundament humà. En la part inferior mostra un paisatge de muntanyes inspirat en la serra del Hermon, que rodeja el riu Jordán, del que emergixen les dos figures. Ací els colors canvien cap a una alba amb predomini de turquesa clar i celeste que irradien delícia i esperança.

Els dos últims panells van ser instal·lats el setembre de 2022, el primer d'ells és *Pentecostés*. La Verge en el centre donant serenitat baix del colom. És una escena molt dinàmica i complexa inspirada en els Fets dels Apòstols. És el moment en què els apòstols reben el do de les llengües. L'escena completa posseeix 12 figures (11 apòstols i la Verge). Descendix l'Esperit Sant com llengües de foc. Llegim la Bíblia que ens diu que Sant Pere es va alçar i va llançar el seu primer discurs. Se li contraposa Santiago que li respon. Sant Joan apareix darrere de la Verge. En esta escena cobra una importància capital les mans. També veiem les llengües de foc amb un fons paregut al sol que presidix l'altar. Tot irradia un ambient d'intensitat. Una vegada més veiem el seu intent de fugir de la temuda "estampeta".

I, per fi, arribem a l'última peça dedicada a la Sagrada Família. No és fútil recordar que esta última obra ha sigut finançada pel mateix artista. Ací tot és dolçor. Representa una família jueva humil en un taller. Traver Calzada ha creat una escena molt intimista. És un quadre seré que mostra la vida familiar tranquil·la i assossegada. I és que poc sabem d'estos primers anys de la vida de Crist. No obstant això, Traver Calzada afirma que s'imagina a Jesucrist com un bon xiquet. Sant Josep beu aigua mentre fa una pausa dels seus quefers i se senta en el banc del seu ofici, de fuster. El xiquet (atrau l'aigua viva) es mostra dòcil portant un pitxer d'aigua. Un gos com a símbol de fidelitat què, per cert, és la gossa de l'artista.

Sagrada Família

Sempre m'agrada tancar l'explicació d'este altar amb les paraules del mateix artista i que es poden llegir a la seua web: "Al concloure un treball de certa envergadura, tot pintor es pregunta: hi ha valgut la pena? En estos moments estic ara. Tretze anys just des que vaig començar el projecte del Retaule de l'Altar Major de la Catedral Santa Maria de Castelló... Hui, fa una estona, a la vista del retaule ja completat, la reacció del públic pareixia donar una resposta afirmativa a la pregunta de la tècnica del temple, respecte a lluminositat i colorit només és comparable amb la de la pintura al fresc. Aporta algun motiu de reflexió, pau, reencontre espiritual

amb un mateix, esperança, etc.? Ja he vist a algú agenollar-se davant del retaule i resar, pensar, tal volta sentir... Aguantarà el pas dels anys? Serà d'utilitat? Amb esta esperança deixo arrere este projecte i m'òbric al que ara puga vindre".

Perquè una cosa és certa, el conjunt ja és una sèrie històrica de la crònica de l'art castellanenc. Un conjunt profusament humà on cap figura és igual a l'altra. Amb un estil personal, un estil fora d'època, Traver Calzada deixa un patrimoni per a tota la ciutat.

Crucifixió – Maria, Mare de l'Església

Les Bodes de Canà

UNA VESPRADA, UNA XARRADA

L'estiu és a prop, i es nota, és un diumenge de primavera solejat i amb una temperatura que ja ens avança la classe d'estiu que ens espera. Arribem al nostre destí i allí, amb un somriure, tan sincer i honest com és tot ell, ens rep Vicente.

Accedim al seu taller i ens quedem bocabadades, en rep una prestatgeria plena de gravats emmarcats i disposats com si de LP's de vinil es tractaren, carrets i taules plens de pinzells i pintures, materials diversos, quadres per tot arreu, els que poden vore completament ja finalitzats, uns grans finestrals per on la llum natural entra sense enlluernar, improvisem cadires amb tamborets i escales de com a molt tres esglaons i comencem a xarrar.

Vicente Traver Calzada és un pintor nascut a Borriana el 13 de març de l'any 1945, fill d'un pintor decorador, de brotxa com diu ell. Al viure en una casa que a la vegada era taller, tenia els materials al seu abast i ja des de ben menut jugava amb pintures, pinzells i materials. Per a ell va ser tota una sort, ja que son pare li encoratjava a pintar i fer dibuixos a les parets, el somni de qualsevol xiquet, i l'organitzava desafiaments de pintura i dibuix per vore quin dels dos ho feia millor. Mentre a la resta dels xiquets sempre en un moment de la nostra vida ens han renyit i no permés poder expressar-nos d'esta manera en les parets de les nostres cases, Vicente va poder gaudir del que més li agradava del món, pintar.

Ens fa la confidència que pintar és un acte tan natural per a ell com pot ser respirar, i reconeix que en el seu calendari no existix diferència entre dies laborables i festius, ni para

compte en si és dimarts o diumenge, no hi ha dies marcats al seu calendari, cada dia s'alça i pinta perquè per a ell des de sempre ha sigut un plaer i que, a més, li ha permés guanyar-se la vida amb el que més l'apassiona i que ell ho compare amb com se sent un xiquet quan juga, encara que en el temps que corre és més complex.

Considera que per a ell pintar no és ni un ofici ni un treball sinó gaudir. Ens comenta que el millor que pot desitjar-li a algú és que pugui dedicar-se a allò que l'apassiona, ja que com diu el dit: "qui treballa en el que li agrada, no treballarà ni un sol dia de la seua vida". També ens fa una confidència: de vegades brota en ell un sentiment de culpa, de deute en la societat per poder haver arribat al privilegi de dedicar-se al que més li agrada i poder guanyar-se la vida, sent coneixedor de la quantitat de treballs durs i de vegades desagradables als que algunes persones es deuen enfrontar.

Tornant al que ens conte de la seua vida, ens diu que de menut, va conèixer el gran pintor castellonenc Ramón Catalán, que al vore les seues habilitats el va acollir com a deixeble en les seues classes de dibuix i pintura. Va començar en 1962 la carrera de dibuix en l'Escola Oficial d'Arts i Oficis de Castelló, i va ser en 1963 què, amb l'ajuda de la formació rebuda del Sr. Catalán, de l'Escola i de beques d'estudis, es va poder matricular en l'Escola Superior de Belles Arts de Sant Carles de València per realitzar els estudis oficials de Pintura, Gravat i Professorat, en l'especialitat de pintura.

Finalitzada la carrera, va obtindre el Premi Nacional Fi de Carrera, i es va matricular en l'Escola de Belles Arts de San Fernando de Madrid, però

esta vegada en l'especialitat d'escultura, però degué finalitzar-la matriculant-se de nou en Sant Carles de València a causa dels disturbis de l'època en Madrid. Al finalitzar va l'atorgaren el premi Creu d'Alfons X el Savi.

També va dur a terme estudis de pedagogia, però decidix dedicar-se plenament a la creació artística, no obstant això, li ocorria que es trobava com buit, com incomplet, notava que li faltava alguna cosa i va decidir, amb ajudes i beques que va aconseguir, viatjar fins a París i Roma per tal d'augmentar la seua formació. Va ser esta decisió el punt d'inflexió en la seua formació, ja que vore tanta i tan bona pintura, pintura de veritat, antiga i moderna, li va suposar una evolució interior.

Per a Vicente, el seu primer mestre va ser son pare, que encara que no tenia formació, tenia molt interès i l'incentivava, després en Ramón Catalán, un gran pintor que no va tindre el reconeixement que realment mereixia i en acabant els viatges a París i Roma, i el que allí va vore. Respecte als mestres que va tindre durant els anys de formació a les escoles de dibuix o Belles Arts, no pot dir res roïn i els respectava i els respecte molt, però té

una sensació que l'ensenyaven una única manera de fer dibuix i pintar, la d'ells mateixos i no realment l'ofici.

Darrere esta intensa etapa de rodaments va fixar la seua residència a la seua Borriana natal per a viure una afaible vida familiar i va obrir una acadèmia de dibuix i pintura, una escola municipal d'art, per a menuts i joves, totalment gratuïta, es va dedicar a l'estudi personal de la pintura, independent de galeries comercials i modes, però connectat i en col·laboració sempre en el que ell considerava d'interés cultural i artístic. En este moment la conversa agafa un to més filosòfic i parlem de les acadèmies i preguntem quin tipus d'art s'aprén en les acadèmies i fora d'elles.

Ens diu molt cert que les acadèmies no ensenyen art, sinó tècniques, per a ell l'art s'aprén de la vida, de les situacions viscudes siguen o no quotidianes, del que passa al teu voltant, del que expliquen en les notícies, del que lliges, de l'entusiasme que puga despertar en tu qualsevol cosa... l'acadèmia el que et pot ensenyar és a traduir tot això en un llenç, però és possible que no ho faça bé, ja que només un bon mestre prescindirà de les normes i de si mateix per a indi-

car- te que és el que veu en tu, en el que pots avançar, com potenciar les teues habilitats i quin és el teu camí, encara que hi diferisca molt del seu propi camí, del seu propi estil.

Li preguntem quin és el seu dia a dia, i ens diu que tots els dies són iguals, alçar-se, pintar, dinar, pintar, sopar i dormir, i tornar a repetir! Però curiosament no hi ha monotonia, cada matí s'alce amb la il·lusió de pensar que tornarà a pintar i que és el que pintarà. La seua satisfacció és tal que, l'entretenen més les converses al voltant de la pintura, de tècniques de materials, de l'ofici en general, que de l'aspecte espiritual o del missatge de les seues obres, ens diu que això s'ho deixa als intel·lectuals, que ell gaudix més de la part tècnica: del vernís, del contacte amb les pintures, l'olor dels dissolvents... L'encisa llegir llibres de tècniques, o de vides de pintors, les seues preocupacions no van més enllà de per a què servix l'art i com pot millorar la seua manera de pintar.

Sovint, els dies porten les seues dificultats, ja que de vegades el treball realitzat el dia anterior no ha sigut l'esperat quan l'ha vist l'endemà, ens reconeix que la llum artificial li trastoca, que de vegades abans d'anar-se'n a dormir ha volgut acabar alguna cosa, ha encés la llum artificial perquè ja és fosc, i l'endemà s'adona que no era el color que buscava o l'acabat que tenia en la seua ment.

Ens diu que el pintor, fins i tot pintant parets amb brotxa grossa gaudix, que des de ben menut l'apassionava pintar amb son pare, una paret, una porta, una reixa, l'encisa vore com un pinzell en un pot de pintura deixa un rastre en la paret, siga una taca, un rostre, un retrat, una poma, un Sant, alguna cosa abstracta, figurativa... Ho considera un poc "prehistòric" en essència, deixar alguna cosa en una paret, embrutar-la i saber donar-li un significat, un sentit. Que els altres siguen capaços de "llegir-lo", sense

necessitat d'explicar res, sense influir en la percepció del que ho observa, només amb la intenció de gaudir pintant, perquè com Vicente diu, "el que l'està mirant és qui crea el quadre", és l'observador qui descobreix coses que ell com a pintor i artista no havia imaginat. No vol transmetre res en els seus quadres, no és la seua intenció, no obstant això, ho transmet tot. No es proposa abans de començar una obra que és el que vol explicar, donar a entendre o transmetre, ens fa la següent analogia "a l'hora de respirar, ningú es planteja que és la respiració, per a què servix..."

Vicente està centrat en la pintura figurativa, que ell mateix considera que té alguna cosa quasi màgica, en esta es vol representar un objecte que es té al davant, però este objecte ha passat pels teus ulls, la teua ment, la teua sensibilitat, la teua cultura artística i, per tant, quan reproduïxes este objecte en un llenç, no acaba sent exactament el mateix, perquè al llarg dels anys de formació, no es representa l'objecte com es veu sinó com s'és un mateix i allò que se li ha afegit. Això de més que se l'incorpore és el que interessa en l'art, no hi ha dos persones iguals, ni dos sensibilitats iguals i, per tant, la veritat no està en el que pintes

sinó en com ho pintes. És un ofici tan bonic que un autèntic enamorat de la pintura, creu que el més bonic és poder tindre la possibilitat de crear bellesa, que hem nascut per a crear, com si la creació no estiguera completa i li faltara este xicotet gra de sorra.

Li preguntem si té cap ritual o hàbits que l'ajuden a crear, i ens diu que ell es considera de costums més que de rituals, i el seu costum és treballar. Té molt clar que si per qualsevol circumstància, com per exemple una malaltia, estiguera encara que fora un mes sense poder pintar, deixaria de fer-ho i és una cosa a la qual li té temor. Ell sempre està en la rutina diària d'estar en contacte permanent amb la pintura, siga com siga, bé llegint algun llibre de pintura, agranant el taller, netejant pinzells... ens fa l'apunt de com deia Picasso: "si m'arriba la inspiració, que m'arribe treballant", si hi ha interrupcions en esta rutina, un es despista.

Mentre treballa, els xicotets estímuls al seu voltant són els que l'inspiren, vol pensar que de la mateixa manera que un músic està atent als sons del seu voltant. De vegades ha descobert que encara dels seus coneixements de tècnica que arriba un moment en la creació d'una obra que no és ell qui decidix la següent pinzellada en el quadre, sinó que hi ha alguna cosa

que li diu quin ha de ser el següent pas, com si fora el mateix quadre el que li demana què pintar. Ací radica el saber del pintor madur, deixar-se portar pel quadre i saber escoltar el que li demana, qué és el que necessita el conjunt.

Les crítiques, el que pugen dir d'ell o la seua obra ho escolta amb respecte i procura sempre que no l'afecten, li preocupa no la crítica en si mateixa sinó la seua reacció davant d'ella. Ja fa temps que ha comprés que no té sentit enfadar-se, entristir-se o fins i tot enfonsar-se, sempre té clar que són opinions i no deixa que l'influisquen negativament, sempre busca com pot millorar al prendre-les com a crítiques constructives. Considera que siguen les crítiques cap a ell o cap a la seua obra, van unides i tenen una relació intrínseca, per tant, no l'afecta en major grau ni una ni l'altra. També ens confessa que quan ha finalitzat un quadre, està entregat i penjat deixa de considerar que és seu i no l'interessa massa, és a dir, mentre està pintant un quadre donaria la vida per una pinzellada ben efectuada i és capaç de passar nits en vela pensant com continuar l'endemà, però una vegada l'entrega, ja passa a un segon pla.

Quan li preguntem la seua opinió de si existix una tensió entre l'art au-

tèntic i el reconeixement extern, ens contesta de seguida i sense dubtar ni un moment que no, que la majoria de vegades no hi té res a vore, ja que el reconeixement extern depèn de molts factors, ens fa memòria recordant-nos la quantitat de pintors que en la seua època van ser menyspreats i hui en dia compten amb un reconeixement mundial. Hi ha pintors molt, molt bons i pintors mediocres que han sabut donar amb la fórmula per ser coneguts i reconeguts des d'un punt de vista més comercial o de moda. Reconeix que els pintors solen caracteritzar-se per un punt d'excèntricitat perquè la sensibilitat del que està creant pot estar trastocada i tensa, i va acompanyada de saber pintar bé, sabent fer el seu ofici, però considera que part de la societat cau en la idea que el bon artista ha de ser un pèl estrany o excèntric, i que existixen pintors que tendixen a exagerar-ho o fins i tot a fingir-ho com a marca o senya d'identitat amb finalitat comercial. Això últim no pot respectar-ho, només es veu capaç de respectar la professió, l'ofici i el treball ben executat.

El taller de Vicente ens meravella i ells ens conta els diferents treballs que ha anat realitzant al llarg de la seua carrera, els diferents encàrrecs que li han fet i que es troben integrades

en espais públics, com el Retaule de la Romeria en la Basílica de la Mare de Déu del Lledó, el grup escultòric a la façana de l'ajuntament de Castelló, el Retaule de l'Altar Major de l'església d'Alcalà de Xivert, el Retaule de la capella de la comunió de Cabanes, el "La Santa Cena" de l'església parroquial de Nules, el bust en bronze del Cardenal Tarancón... i com no el que ens ha dut fins ací, el Retaule en l'Altar Major de la Catedral de Santa Maria de Castelló.

En 1999 va rebre l'encàrrec de decorar el hall principal del Palau de la Diputació Provincial de Castelló amb una representació pictòrica de la província, un encàrrec que va culminar després de 10 anys, i en l'any 2000 l'encàrrec de pintar un gran retaule per a la Catedral de Santa Maria, un treball que també li va suposar 10 anys de dedicació.

L'obra de la Catedral va ser una proposta que va realitzar inicialment de manera conjunta: la Generalitat Valenciana, la Diputació de Castelló, l'Ajuntament de Castelló, Bancaixa i el Bisbat, però finalment l'únic que va formalitzar l'encàrrec va ser la Diputació de Castelló, la intencionalitat de Vicente era no ser una mera estampeta, i reconeix que hi ha esbossos

que no es van poder materialitzar per no respondre exactament amb les imatges esperades pel client.

Va rebre l'encàrrec també de la Generalitat Valenciana per a pintar el gran llenç commemoratiu de la visita del Papa Benedicte XVI amb la Família Reial Espanyola. Ha fet retrats del Rei Juan Carlos I, i del seu fill el Rei Felip VI, així com de presidents d'entitats oficials, on la col·lecció més nodrida de retrats és la dels presidents de la Caixa Rural Sant Josep de Borriana.

Les seues obres s'han exposat en la Diputació Provincial de Castelló (Antològica, 1985), en diferents sales Bancaixa (Sala d'exposicions Sant Miquel, Bancaixa València, Bancaixa Alacant, 1999), en el Castell de Peníscola (I Congrés Internacional de la Crítica d'Art, 1979), en la inauguració de l'Auditori i Palau de Congressos de Castelló (2004). No sols ha exposat fora de la província o la Comunitat Valenciana (Madrid, Oviedo...) sinó també fora del país (París, Mònaco, Japó, Mèxic, Italia...)

La seua obra, es troba representada en el Museu de Belles Arts de Castelló i en el Museu d'Art Contemporani de Vilafamés, així com en col·leccions oficials i privades, en diversos països, hi ha rebut l'interés per part de crítics d'art com Wences Rambla, Manuel Borja-Villel i Antonio Gascó.

Dels seus treballs més representatius en la província per les seues característiques i durada de l'execució la Diputació ha editat llibres a càrrec del prestigiós cronista de la ciutat i acadèmic Antonio Gascó Sidro, on es detalle els aspectes històric, icònic i tècnic d'estes obres. En contraposició, altres projectes com la decoració de l'aeroport de Castelló i el Mural del Paranimf de la Universitat romanen als llimbs.

En l'any 2024 va tindre l'honor de rebre de la mà de la presidenta de la

Diputació Provincial de Castelló Na Marta Barrachina l'Alta Distinció de la Província.

Li preguntem que és el que es diria si davant tinguera al jove Vicente i ens contesta que li diria: *Espavila!* Això és el que li diria sense dubte, que se centrara més, fer el mateix que va fer de jove però de manera més pausada, canalitzant millor les seues facultats. Va haver-hi una època que tocava la guitarra i formava part d'un grup de música durant uns anys, pensa que com a resultat de la joventut, de les amistats, però és que a Vicente tot el que té a veure amb l'art i té una versant artística li tempta. Ara ja més major, veu com artistes joves prenen camins molt interessants experimentant amb la intel·ligència artificial i la incorpora en les seues obres, per un costat li tempta, però per altre pensa que obri unes possibilitats, si, però que no són les seues perquè ell, amb un paper i un llapis se sent més creatiu. Admira enormement les possibilitats de les noves tecnologies, per més en camps com la investigació, les matemàtiques, la medicina... però respecte a l'art, no es veu capaç de fer el salt.

S'amaga ja el sol, i és hora ja d'acomiar-nos de Vicente, l'endemà comença una nova setmana, per a nosaltres de rutina, treball, quefers domèstics, de col·legi i extraescolars... Per a Vicente començarà una altra setmana de plaer: pintar, pintar i pintar.

ARTICLE QUE ES PRESENTA AL CONCURS DE MILLOR ARTICLE INÈDIT

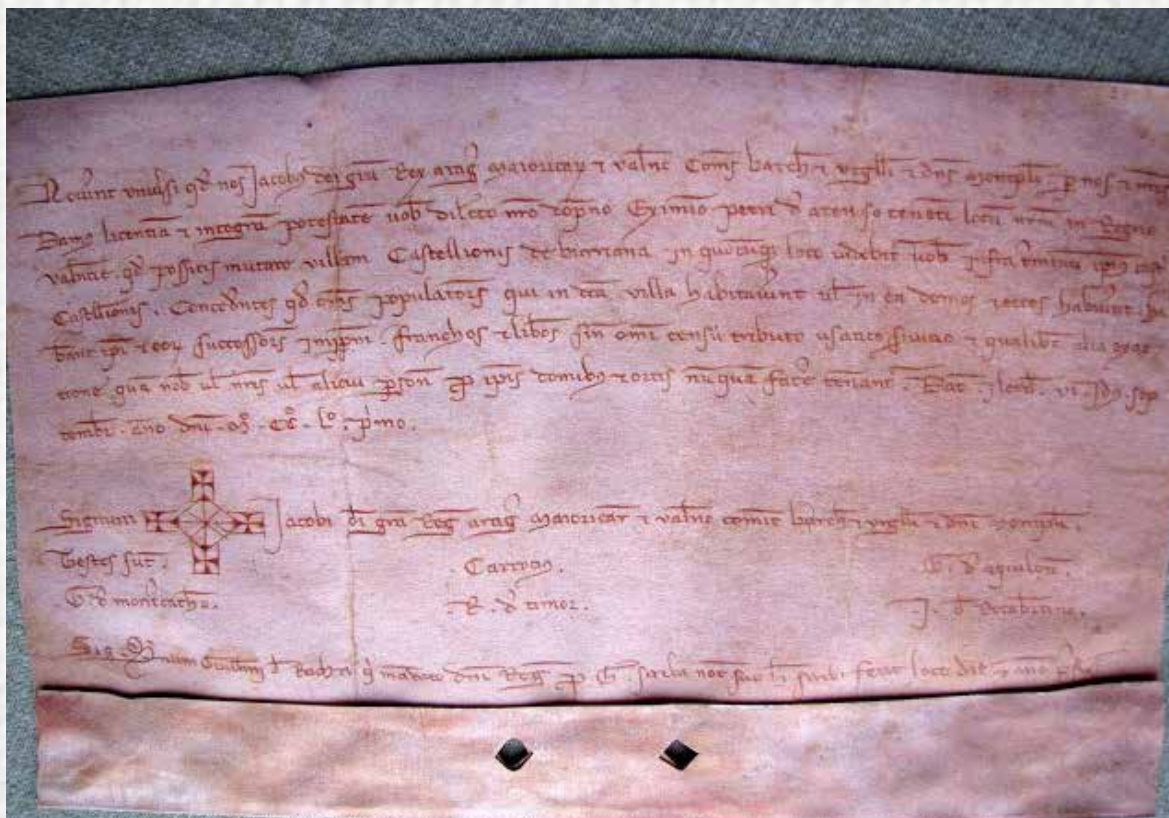
ORGULL DEL PASSAT: 775 ANYS DEL PRIVILEGI DEL TRASLLAT

“EL RASTRE DEL PRIVILEGI QUE ENS VA FUNDAR”

Celebrem este any 2026, el 775 aniversari del privilegi del trasllat, firmat el 8 de setembre de 1251 per Jaume I Rei d'Aragó, Mallorca i València, Comte de Barcelona i Urgell i Senyor de Montpel·lier en la ciutat de Lleida i que autoritzava a Ximén Pérez d'Arenós a traslladar la vila del Castell a qualsevol lloc que li pareguera dintre del pla feudatari. També en este document, que es conserva en l'Arxiu Històric Nacional, apareix la clàusula medieval d'exempció de pagament d'impostos a perpetuïtat i que prohibia al rei o al senyor feu-

dal exigir pagaments per vivendes o terres de cultiu.

Este privilegi de trasllat va ser conseqüència del desplaçament cap al sud de la frontera de la Reconquesta fins a comarques alacantines, la qual cosa alliberava de perill, i l'augment de l'interés per la plana, que contava des de temps islàmics amb un cert grau de desenvolupament agrari. L'assentament de la població es va realitzar d'acord amb els criteris feudals de la monarquia religiosa de l'època en nuclis emmurallats.

Encara que no ho és, esta carta va ser presa com una carta poblacional d'ençà que en el segle XVIII, l'arxiver, notari i cronista José Llorenç de Clavell en la seua crònica inèdita "*Noticias de la villa de Castellón de la Plana*" (1730), seguint els cronistes Rafael Martí de Viciano i Gaspar Escolano, comença amb la fundació de la ciutat pels grecs i continua fins a arribar a la conquesta de Jaume I, amb la colonització cristiana i el trasllat des del tossal de la Magdalena fins a la plana i que interpreta com un nou moment fundacional.

En esta mateixa època de la Il·lustració, la romeria fins a l'Ermita de la Magdalena, quina primera referència documentada data de l'any 1375, quan la població estava patint un brot de la pesta negra i s'hi va realitzar una processó penitencial cap a l'Ermitori del Castell

Vell, va canviar de propòsit convertint-se en una celebració fundacional.

Una vegada passada la Guerra Civil Espanyola, comença una nova etapa de les festes de la Magdalena en 1945, i l'imaginari col·lectiu amb ajuda de llegendes, algunes d'elles ja relatades per Arcadi Llistar en la seua obra "*Historias de Castellon*" (1886), incorporen els fanals a les Gaiates, justificant-los amb la necessitat, durant el trasllat, de disposar d'il·luminació en un dia (o tal vegada nit?), infaust i fosc.

Entre les llegendes més populars, es trobe la que conte que els habitants de Castell Vell van disposar la seua baixada per a la vesprada del tercer dissabte de Quaresma, que eixa nit havien de traslladar-se a la nova ciutat alçada a la plana, les dones, els xiquets i xiquetes i les

ADPCS

autoritats eclesiàstiques i forals, deixant en l'antic assentament un xicotet regiment militar i l'alcalde de la fortalesa. El trasllat va agafar un caràcter festiu i sent conscients que seria llarg i fatigós, van penjar fanals dels seus gaiatos per il·luminar-se davant la previsible nit que passarien al ras i van nugar als xiquets i xiquetes en cordes al seu gaiato per tal que no es perderen pel camí.

També van agafar per al viatge, grans rotllos, pans redons amb un forat al mig per a penjar-los al voltant dels seus colls amb la finalitat de transportar-los més còmodament. La llegenda diu que van passar la nit al ras, en una zona on ara està assentada l'ermita de Sant Roc, i que a l'arribar l'endemà a la vila, van ser rebuts amb una cerimònia religiosa on van batejar la vila com a Castelló de la Plana, fent una unió en honor tant del lloc on venien Castell Vell com el lloc on es desenvoluparia la seua nova vida.

Estes llicències que podem considerar quasi poètiques, d'alguna manera aconseguixen que brote un sentiment indescriptible d'emoció, de pertinença, d'unitat i d'orgull, però, què ens fa sentir orgull?, Ser de Castelló?, o potser, ser castelleres i castellers?

En el primer cas, l'orgull de ser de Castelló, s'haja nascut o no ací, depén de factors tan heterogenis, com la infància que s'ha tingut, les amistats que s'han fet, les experiències viscudes a la ciutat, la gastronomia típica del lloc, el clima, les platges, el caràcter de la gent, la història de la ciutat, les infraestructures, la qualitat de vida, les

festes... però estes només ocupen un lloc més en el conjunt valorat.

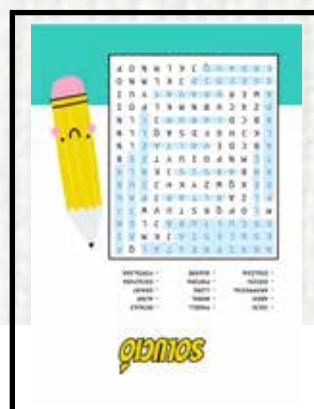
Però, oh!, en el segon cas, ser casteller o casteller és difícil de vegades d'explicar, commemorar la fundació de la ciutat d'una manera tan bella, tan treballada durant tot l'any, participar en els actes amb els sentiments a flor de pell, mirar-se als ulls i compartir una mateixa emoció, el batec del cor accelerat pels nervis provocats pel patiment de pensar que potser alguna llum de la Gaiata no s'encenga, les rialles que de vegades no poden amagar l'esgotament, la satisfacció que done que et demanen una "volteta" o de portar el mocador verd al coll, pensar que eres una peça més, però igual d'important, dins d'un engranatge més gran que fa única la teua ciutat.

No cal dir, que en este context no em quede dubte que es tracta d'un orgull del passat però també un orgull per les festes, per la tradició que porten inherents, la Romeria, la Desfilada de Gaiates, els monuments, els Pregons, l'Encesa. Estos 775 anys passats des del privilegi que es considera el moment de fundació de la nostra ciutat, és, sense que de vegades siguem concients de saber-ho, el que fa que per 9 dies, ens unisquen, entre tants sentiments, un primordialment: l'orgull pel nostre origen i la nostra ciutat.

ADPCS

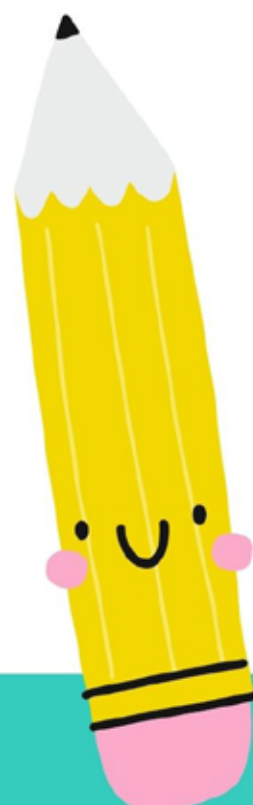
SOPA DE LLETRES

SOPA DE LLETRES

PARAULES A BUSCAR

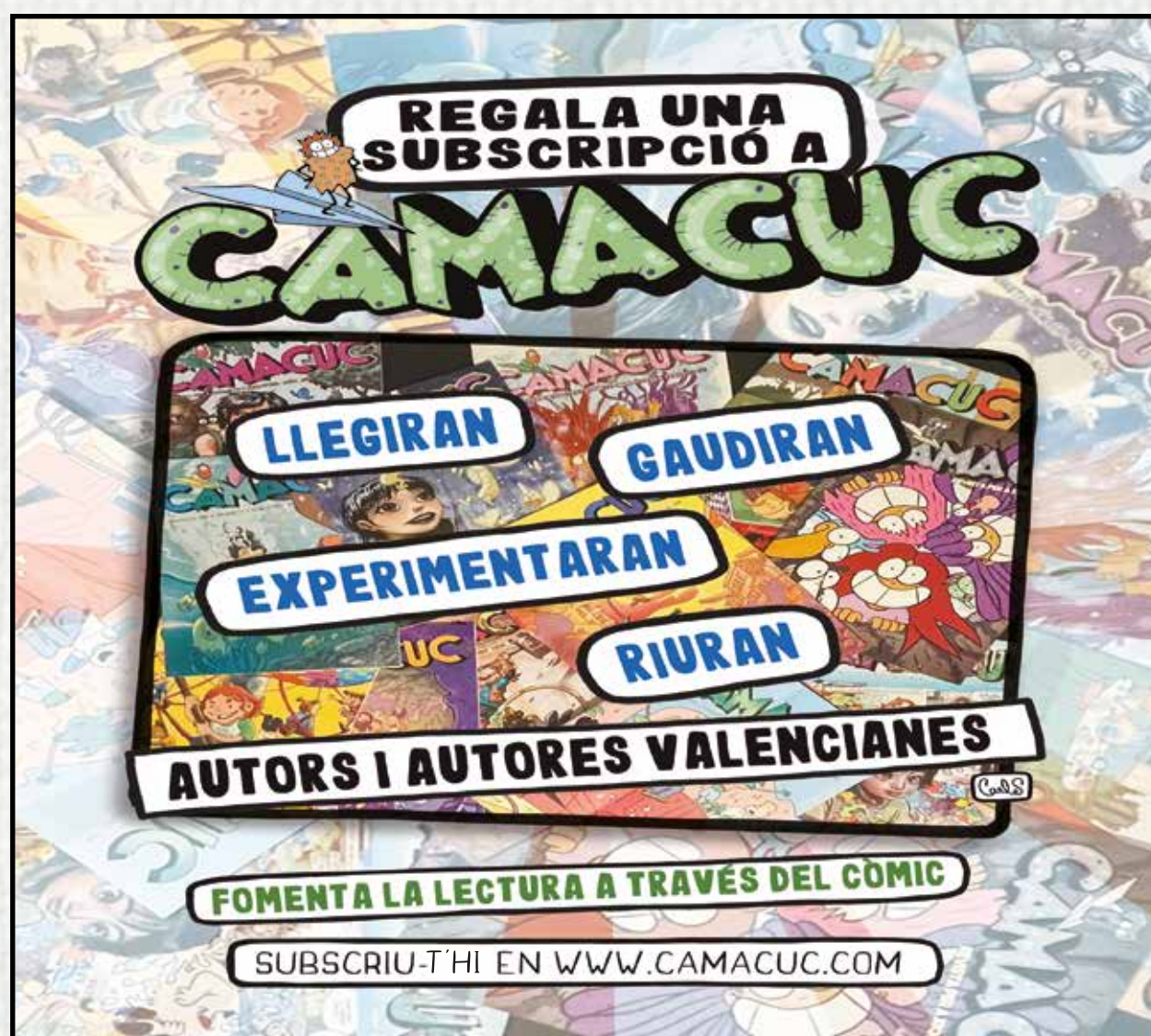
- VOLTA
- ABSIS
- ARXIPRESTAL
- DIÒCESI
- ESGLÉSIA
- PINZELL
- MURAL
- LLENÇ
- PINTURA
- QUADRE
- RETAULE
- ALTAR
- GRAVAT
- ESCULTURA
- PORTALADA

VINYETA

CAMACUC

PROGRAMACIÓ

DISSABTE 7 DE MARÇ

- 11:00 h Recepció oficial a la plaça Major.
- 12:00 h Mascletà anunciadora de les festes al carrer M. Rosa Molas.
- 12:00 h Inauguració MERCAT GASTRONÒMIC.
- 13:00 h Inauguració del nostre envelat a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 13:00 h Actuació de *The Mash* a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 16:00 h Cavalcada del Pregó pels principals carrers de la ciutat.
- 19:00 h Actuació de *Simago Lemons* a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 22:00 h Enfarolà del campanar a la plaça Major.
- 23:00 h Eixida de les gaiates del Magatzem de Gaiates Pepín Marco i arribada a carrer Sant Fèlix.
- 23:00 h Actuació del grup *Five Cover Band* a la plaça Bisbe Pont i Gol.

DIUMENGE 8 DE MARÇ

- 07:00 h Repartiment de canyes i cintes a la plaça Major.
- 08:00 h Missa de romers a la Catedral Santa Maria. Eixida de la Romeria de les Canyes fins a l'ermitori de la Magdalena.
- 18:00 h MERCAT GASTRONÒMIC. *Showcooking* i tastos a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 19:00 h Música amb DJ a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 19:30 h Tornà de la Romeria de les Canyes.
- 20:30 h Desfilada de Gaiates pels principals carrers de la ciutat.
- 23:00 h Actuació de *Recamara* a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 24:00 h Música Pop Espanyola 80's a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 01:00 h Música amb DJ a la plaça Bisbe Pont i Gol (fins a les 03:00 h).

DILLUNS 9 DE MARÇ

- 10:00 h Cavalcada del Pregó Infantil pels principals carrers de la ciutat.
- 13:00 h MERCAT GASTRONÒMIC. *Showcooking* a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 14:00 h Primera jornada del XXX concurs de mascletaes al carrer M. Rosa Molas.
- 14:00 h Actuació de *Rumba 13* a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 18:00 h MERCAT GASTRONÒMIC. Tast de vins a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 20:15 h XXXII Encesa de Gaiates a l'avinguda Rei en Jaume.
- 21:00 h Actuació d'*Alejandro Diaz* (Rumba-Pop) a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 00:00 h Instal·lació dels nostres monuments a la plaça Bisbe Pont i Gol.

DIMARTS 10 DE MARÇ

- 11:30 h VIII Caravana festera organitzada per la Federació de Colles, que ens portarà fins al recinte de mascletaes.
- 13:00 h MERCAT GASTRONÒMIC. *Showcooking* a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 14:00 h Segona jornada del XXX concurs de mascletaes al carrer M. Rosa Molas.
- 18:00 h MERCAT GASTRONÒMIC. *Showcooking* a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 21:00 h Entrega de premis de Gaiates i Llibrets a la plaça Major.
- 21:00 h Actuació de *Leon Goffe* a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 23:00 h Música amb DJ a la plaça Bisbe Pont i Gol.

DIMECRES 11 DE MARÇ

- 10:00 h Visita de les Reines de les Festes i les seues Corts d'Honor als nostres monuments.
- 12:30 h Entrega del guardó "Gaiater de l'Any 2026" de la Federació Gestora de Gaïates a la Diputació de Castelló.
- 13:00 h MERCAT GASTRONÒMIC. *Showcooking* a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 14:00 h Tercera jornada del XXX concurs de *mascleaes* al carrer M. Rosa Molas.
- 18:00 h MERCAT GASTRONÒMIC. *Showcooking* a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 21:00 h Actuació de *Al Lío* (Rumba-Pop) a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 23:00 h Música amb DJ a la plaça Bisbe Pont i Gol.

DIJOUS 12 DE MARÇ

- 13:00 h MERCAT GASTRONÒMIC. *Showcooking* a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 14:00 h Quarta jornada del XXX concurs de *mascleaes* al carrer M. Rosa Molas.
- 14:00 h Actuació de *Leon Goffe* a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 17:00 h *Coso multicolor* per l'avinguda Rei en Jaume.
- 18:00 h MERCAT GASTRONÒMIC. *Showcooking* a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 19:00 h Actuació de *Resilientes* a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 21:00 h Música amb DJ a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 22:00 h Sopar de socis al nostre envelat a la plaça Bisbe Pont i Gol.

DIVENDRES 13 DE MARÇ

- 13:00 h MERCAT GASTRONÒMIC. *Onda Cero*, programa en directe.
- 14:00 h Cinquena jornada del XXX concurs de *mascleaes* al carrer M. Rosa Molas.
- 18:00 h Jocs infantils a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 18:00 h Desfilada internacional d'animació pels principals carrers de la ciutat.
- 20:00 h Música amb DJ a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 23:00 h Actuació d'*AR-Latin* (orquestra cubana) a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 01:00 h Música amb DJ a la plaça Bisbe Pont i Gol.

DISSABTE 14 DE MARÇ

- 13:00 h Actuació de *The Mash* a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 14:00 h Sisena jornada de XXX concurs de *mascleaes* al carrer M. Rosa Molas.
- 16:00 h Ofrena de flors a la Mare de Déu del Lledó.
- 19:00 h Actuació de *Paradita Flamenca* a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 21:00 h Música amb DJ a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 23:00 h Actuació de *Colmao* (Rumba) a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 01:00 h Música amb DJ a la plaça Bisbe Pont i Gol (fins a les 03:00 h).

DIUMENGE 15 DE MARÇ

- 13:00 h MERCAT GASTRONÒMIC. *Showcooking* a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 14:00 h Setena i última jornada del XXX concurs de *mascleaes* al carrer M. Rosa Molas.
- 17:30 h Retirada dels nostres monuments al Magatzem de Gaïates Pepín Marco.
- 18:00 h Clausura del nostre envelat a la plaça Bisbe Pont i Gol.
- 20:30 h Desfilada final de festes pels principals carrers de la ciutat.
- 23:00 h *Magdalena Vítol* a la plaça Major.

**Da Capo[®]
Pizza**
www.dacapopizza.com

Banes Festes

Carrer Escultor Viciano, 4 Castelló

964 04 07 21 Reserves

BREVA
SOLUCIONES ELÉCTRICAS S.L.U.

INSTAL·LACIONS FOTOVOLTAIQUES PER A VIVENDES UNIFAMILIARS I COMUNITATS”

Instal·lacions finançades

Paga **NOMÉS** amb el que estalvies d'IBI

BREVA SOLUCIONES ELÉCTRICAS

Truca'ns o escriu-nos a:

635 23 40 43 | administracion@brevasolucioneselectricas.com

Plaza Escultor Adsuara nº 4 / Tel: 964 23 33 56

Calle Carcagente nº7 / Tel: 964 35 09 76

ALVAREZCONS

CONSTRUCCIONS I REFORMES

Contacte: 670808465
info@alvarezcons.com
www.alvarezcons.com

Miguel Angel Soriano Cabrillana

INSTAL·LACIÓ I MANTENIMENT DE FONTANERIA,
CALEFACCIÓ, CLIMATITZACIÓ I SOLAR.
AIRE COMPRIMIT

C/ Buenavista, 10 Bis
12520 Nules Castelló
tel 670 33 00 32

670 33 00 32

Plademor

Pintura en general

Honori Garcia 2 Bajo 3
12006 - Castellon
664 364 402
Info@Plademor.com

Pintures i Belles Arts
ADRIAN FALOMIR, S.L

Especialistes en pintura ecològica,
Belles Arts i Divisió de fustes
Presupostos sense compromís

Tel.: 964 250 427
Mov.: 630 988 405

C/ Sant Roc, 171, 12004, Castelló

PANADERÍA · PASTELERÍA
BLANCH
— DESDE 1913 —
— EL SABOR DE UNA HISTORIA QUE CONTINÚA —

C/ Catalunya, 35 · Tel. 964 24 24 02 y C/ Zaragoza, 37 · Tel. 964 24 30 31 · CASTELLÓN

*Cuina de la terra, senzilla i honesta.
Paella a llenya, esmorzars a la brasa,
plats de cullera
i reposteria cassolana...*

*Carrer Peníscola 18, baix
12006 Castelló de la Plana
Telèfon: 615 06 76 32*

**ADMINISTRACIÓ DE LOTERIES I APOSTES
DE L'ESTAT Nº11 DE CASTELLÓ**

Et fem
les paperetes **gratis**
... i si et toca,
ite les paguem!

Admón. Loteria nº11

**Ací paguem
les teues paperetes**

la11@loteriacastellon.es

www.loteriacastellon.es

admonloteriala11

**Major, 81
12001 Castelló
964 22 38 95**

DpyLcas

Especialistas en depilación láser

C/Alloza, 153, 1º - 12001 Castellón
615 35 37 53

Black and White

"Montaditos" i menús diaris

C/Torreblanca 1 · 12003 Castelló - 672 056 812

Rosa Alegre

MODA I COMPLEMENTS

C/ BERNAT ARTOLA, 1
12004 CASTELLÓ

@ROSAALEGRE.ES -
666666 1984

Inverteix en salut,
millora el present
transforma el teu futur.

Patim
Des de 1985

Tractament en
addicions i altres
conductes

www.patim.org // 629 427 797 // patim@patim.org

CENTRE D'ESTÈTICA
AKIRE

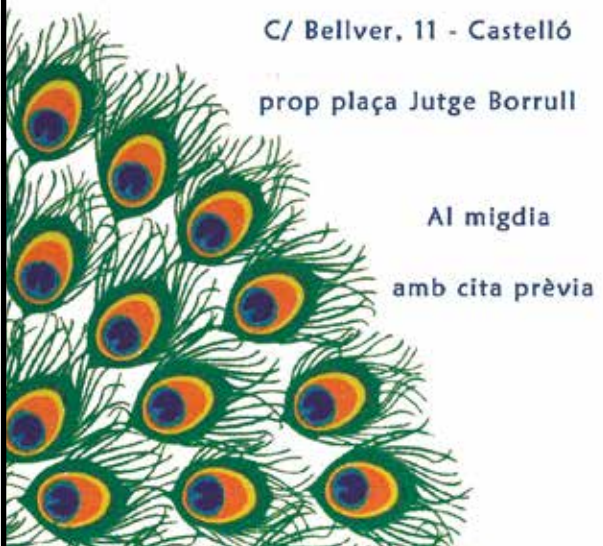
TLF.: 649 507 524
PASSEIG MORELLA, 10

Perruqueria Las Vegas

Aitor, perruquer i estilista
617740416

C/ Bellver, 11 - Castelló
prop plaça Jutge Borrull

Al migdia
amb cita prèvia

Stylor
Creadors de Joies des de 1994

C/ Alcalde Tárrega. 63
Castelló 12004
Tel.: 964 05 76 51

¡¡ OBERT TOT EL ANY!!

Especialitats paella i fideuà

 646 789 239

Seguix-nos:

**FORN
CAFETERIA
PASTISSERIA**

C/ Benicarló, 3
12005 Castelló
Tels.: 687 812 994 - 607 812 035

Ediciones Digitales

Muphy

SERVEIS FOTOGRÀFICS

Des de 2007 fotografiant les nostres festes

 Ediciones Digitales Muphy

C/ GASSET 10 ENTRESÒL
12001 CASTELLÓ
666 820 581
edicionesmuphy@gmail.com

IMPRENTA ROSELL

POL. PI GROS II, NAU 37
12005 CASTELLÓ
Tel. 667 741 311 - 610 903 349
imprenta@imprentarosell.com
www.imprentarosell.com

IMPREMTA
SERIGRAFIA
ETIQUETES
MERCHANDISING

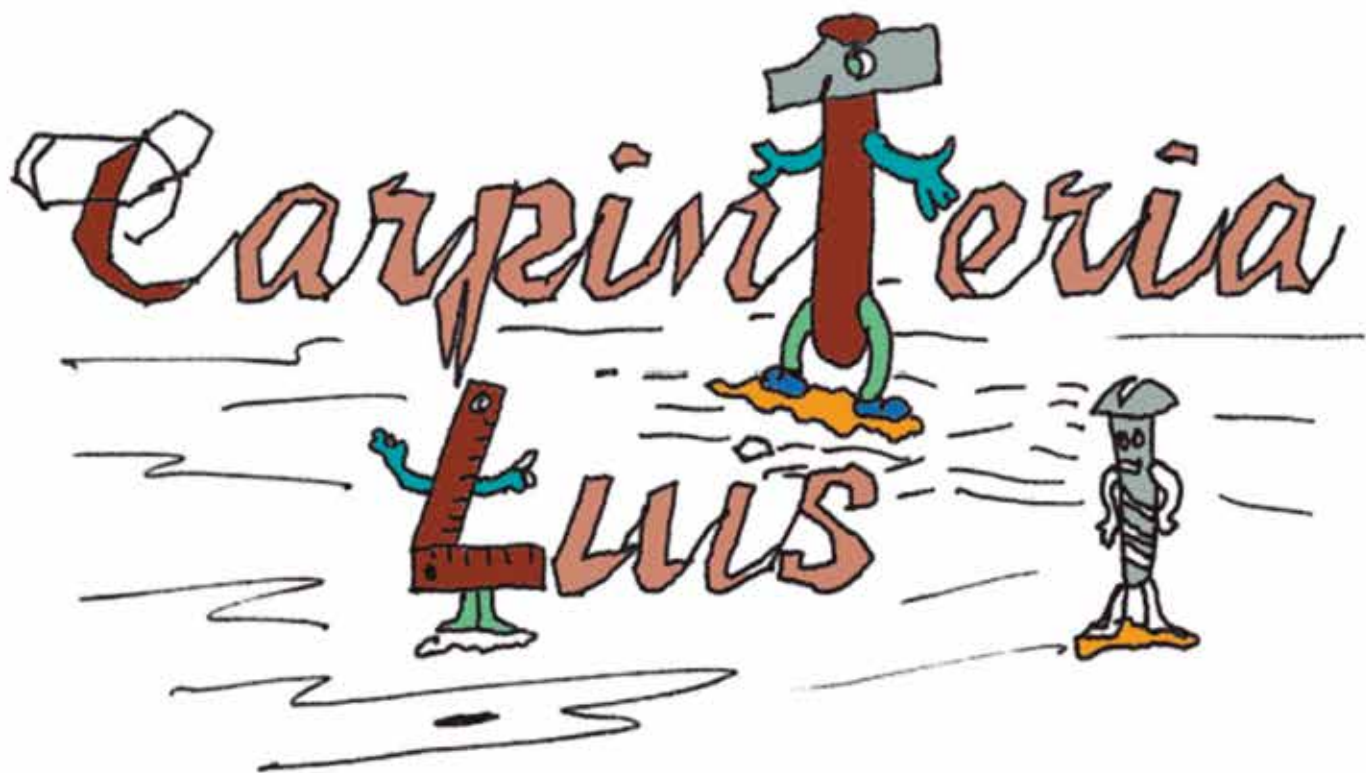

En record d'Antonio José Estrada Aledón († 2026)

President Gaiata 9 L'Espartera 1996-1997 i 2000-2007

*"El teu record romandrà per sempre,
la teua llum mai s'apagarà"*

Pol. Industrial Galileu, 7

12560 BENICASSIM

Mòvil 650 376 703

e-mail: lferrando4@gmail.com